

Konjunkturimpulser fra utlandet

En empirisk analyse av impulsene fra internasjonale produktmarkeder i perioden 2002 til 2014

Sondre Feldberg Bakken og Rune Korneliussen

Veileder: Øystein Thøgersen

Masterutredning i økonomi og administrasjon, finansiell økonomi

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer innestår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

I. Sammendrag

I denne masteroppgaven estimerer vi hvilken effekt fluktuasjoner i etterspørselen på de norske eksportmarkedene og verdensmarkedsprisene, har hatt på norsk konjunkturutvikling i perioden 2002–2014. Ved bruk av SSBs makroøkonomiske modell KVARTS simulerer vi en kontrafaktisk utvikling i norsk økonomi i samme periode, der utenlandsk etterspørsel og markedspriser ikke varierer, men i stedet følger sine underliggende trender. Ved å sammenligne den simulerte utviklingen med den virkelige utviklingen, isolerer vi effektene fra fluktuasjoner i disse utenlandske impulsene. Vi studerer virkningen impulsene har hatt på flere økonomiske konjunkturindikatorer, deriblant BNP, eksportvolum og arbeidsledighet.

Til forskjell fra sammenlignbare studier om konjunkturutviklingen på 1980- og 90-tallet, finner vi at bidragene fra utlandet stort sett har bidratt til å forsterke opp- og nedgangskonjunktorene i norsk økonomi i perioden 2002–2011. Oppsplitting av impulsene i pris- og etterspørselseffekter viser at det er fluktuasjoner i markedsetterspørselen som har vært den viktigste enkeltfaktoren bak konjunktursvingningene. Fluktuasjoner i markedsprisene har ikke gitt like store bidrag, og har i deler av perioden også dempet konjunktursyklusene.

Fra 2013 til 2014 har Norge hatt en tilnærmet nøytral konjunkturutvikling. Våre funn tyder på at de utenlandske impulsene har bidratt til å dempe konjunktorene ned mot trendveksten i denne toårsperioden.

II. Forord

Denne utredningen setter punktumet for vår masterutdanning. Vi vil gjerne takke alle de dyktige foreleserne, medstudentene og sensorene som både har pushet oss og spilt oss bedre gjennom hele utdanningen.

Våre veiledere professor, dr. oecon. Øystein Thøgersen ved NHH og forsker, cand. oecon. Torbjørn Eika ved SSB, har gjennom hele prosessen delt villig av sin enorme erfaring og kompetanse, og vi er veldig takknemlige for deres innspill og bidrag i prosessen. SSBs makroøkonomiske modell KVARTS har også vært avgjørende for gjennomføringen av arbeidet. Vi vil også rette en stor takk til hele avdelingen for makroøkonomi på SSB. Sterkere fagmiljø skal man lete lenge etter, og vi har lært enormt mye av å sitte der å skrive.

Videre vil vi takke alle de som har bidratt med kommentarer og tilbakemeldinger underveis i arbeidet. Vi takker derfor Camilla Karto Abrahamsen, Kristine Wika Haraldsen, Ingelin Orten og Anniken Egeland Gaudernack for deres bidrag til oppgaven. Avslutningsvis vil vi takke Kristin Bakken for gode innspill i avslutningsfasen.

Selv med god bistand fra de nevnte hjelperne kan selvsagt feil og svakheter forekomme. Dette er utelukkende vårt ansvar.

Bergen, juni 2015

Sondre Feldberg Bakken

Rune Korneliussen

III. Innholdsfortegnelse

I.	SAMMENDRAG	III
II.	FORORD	IV
III.	INNHOLDSFORTEGNELSE	V
1.	INNLEDNING	1
2.	KONJUNKTURSUKLER.....	4
2.1	KONJUNKTURFORLØPET 2002-14	5
2.2	NORGES BYTTEFORHOLD MED UTLANDET OG HOVEDTREKK I UTENRIKSHANDELEN 2002-2014 ...	8
2.3	UTVIKLING I MARKEDSETTERSPOELSE OG MARKEDSPRISER	11
3.	TIDLIGERE FORSKNING	13
4.	METODISK OG TEORETISK RAMMEVERK	15
4.1	KONTRAFAKTISKE ANALYSER	15
4.2	BEREGNING AV TRENDVERDIER.....	16
4.3	MODELLVERKTØY.....	17
4.3.1	<i>Makroøkonomiske modeller.....</i>	<i>17</i>
4.3.2	<i>KVARTS.....</i>	<i>18</i>
4.4	EKSPORTRELASJONENE I KVARTS	19
4.4.1	<i>Markedsindikatoren</i>	<i>21</i>
4.4.2	<i>Markedsprisene.....</i>	<i>22</i>
4.4.3	<i>Samspeillet med resten av økonomien</i>	<i>23</i>
5.	BEREGNINGER	25
5.1	TILPASNING AV MODELLEN.....	25
5.1.1	<i>Endogenisert valutakurs.....</i>	<i>25</i>
5.1.2	<i>Endogenisert pengemarkedsrente</i>	<i>25</i>

5.2	PRESISERING AV SKIFTENE	26
5.2.1	<i>Konjunkturskift</i>	26
5.2.2	<i>Et stilisert skift</i>	27
5.2.3	<i>Lengden på analyseperioden</i>	27
5.2.4	<i>Oljeprisens rolle</i>	28
5.3	RESULTATER.....	29
5.3.1	<i>Skift 1 - Impulser fra internasjonale produktmarkeder</i>	29
5.3.2	<i>Skift 2 og 3 - Separate skift i MII og markedsprisene</i>	36
5.3.3	<i>Skift 4 - Positivt skift i utenlandsk etterspørsel</i>	39
5.4	FINANSPOLITIKKENS ROLLE.....	43
5.5	SAMMENLIGNING MED TIDLIGERE FUNN	44
6.	KONKLUSJON OG DISKUSJON	46
7.	REFERANSER	48
8.	VEDLEGG	52
8.1	VEDLEGG A – MARKEDSPRISER, FAKTISK UTVIKLING OG BEREGNET TREND	52
8.2	VEDLEGG B – AVVIKSTABELL SKIFT MII + PRISER (SKIFT 1).....	53
8.3	VEDLEGG C – AVVIKSTABELL SKIFT MII (SKIFT 2)	57
8.4	VEDLEGG D – AVVIKSTABELL SKIFT MARKEDSPRISER (SKIFT 3)	61
8.5	VEDLEGG E – AVVIKSTABELL SKIFT MII x 1,10 (SKIFT 4).....	65
8.6	VEDLEGG F – AVVIKSTABELL SKIFT MII x 1,10 KVARTALSTALL	69
8.7	VEDLEGG G – UTVIKLING FAKTISK BANE.....	73

1. Innledning

Selv om konjunktursyklus ikke er noe nytt fenomen, har vi fremdeles mye å lære om hvordan syklene oppfører seg, hva som driver dem og hva vi kan gjøre for å stabilisere dem. Denne oppgaven bygger videre på tidligere arbeid Statistisk sentralbyrå (SSB) har gjort på området kalt «drivkrefter bak konjunktursyklusene», og benytter seg av SSBs makroøkonomiske modell, KVARTS.

Norge er en liten, åpen økonomi med en stor eksportsektor, der man kan forvente at handel med utlandet spiller en viktig rolle for konjunkturutviklingen. Til tross for det man intuitivt kunne forvente, ble Norges konjunkturutvikling dempet, snarere enn forsterket, av den økonomiske utviklingen i utlandet på 1980- og 90-tallet. Det generelle inntrykket er at de norske konjunktorene har beveget seg mer i takt med de internasjonale konjunktorene på 2000-tallet og fram til i dag, en periode som har vært preget av finansiell uro og store konjunkturutslag.

Norsk vareeksport er i stor grad basert på utnyttelse av de naturressursene vi har i landet. Fra gammelt av har dette vært råvarer som fisk, skog og mineraler, og fra 1970-tallet også olje og gass. En rekke tidligere studier har sett på hvilken effekt oljebransjen og ulike oljerelaterte indikatorer har hatt på norsk økonomi. Denne oppgaven søker å belyse virkningene på den samlede økonomien gjennom den delen av eksportsektoren som ikke inkluderer petroleum, også kalt den tradisjonelle eksportsektoren.

Vi skal studere effekten fra utenlandske impulser på norsk økonomi. Impulsene kan med makromodellens logikk oppsummeres i markedsetterspørsel og aggregerte markedspriser.¹ Mer spesifikt undersøker vi hvordan fluktuasjoner i utenlandsk etterspørsel og markedspriser har påvirket den norske konjunkturutviklingen i perioden 2002–2014. For å gjøre dette skal vi simulere en utvikling der de utenlandske eksportprisene og utenlandsk etterspørsel ikke har fluktuert, men heller fulgt en langsiktig trendutvikling. Den simulerte utviklingen sammenlignes så med den virkelige utviklingen. Dette kalles for en *kontrafaktisk analyse*.

For å utføre den kontrafaktiske analysen bruker vi Statistisk sentralbyrås makroøkonomiske modell KVARTS. Dette er en modell som er laget for å beskrive og simulere sammenhenger i norsk økonomi, og består av omkring 4 000 ligninger. Modellen

¹ Markedsprisene i KVARTS kalles også utenlandske eksportpriser eller konkurransepriser, dvs. de prisene norske eksportbedrifter konkurrerer med. Oljepriser inkluderes ikke i vår analyse.

benyttes jevnlig i SSBs kvartalsvise konjunkturanalyser. En fordel med å benytte en makroøkonomisk modell er at man begrenser muligheten for tilfeldige sammenhenger, noe som er en fare ved statistiske korrelasjonsanalyser. I KVARTS er utenlandsk etterspørsel modellert med én enkelt markedsindikator, mens markedsprisene er representert med flere aggregerte prisindekser.² En mer detaljert beskrivelse av disse variablene, og hvordan de er modellert i KVARTS finnes i kapittel 3.

I analysen utfører vi fire forskjellige skift for perioden 2002–2014. Et skift er en simulering av økonomien der en eller flere variabler er endret, sett mot sin virkelige bane. I det første skiftet ser vi på de samlede impulsene fra de internasjonale produktmarkedene. Det vil si effektene av at både markedsprisene og markedsindikatoren har avveket fra sine trendmessige baner i perioden fra 2002 til 2014. I skift to og tre splitter vi opp og ser på bidragene fra markedsindikator og markedspriser hver for seg. I skift to følger altså markedsindikatoren sin underliggende trend, mens det er markedsprisene som gjør det i det tredje skiftet. Det fjerde og siste skiftet er et stilisert, positivt skift i markedsindikatoren. Der undersøker vi hvordan utviklingen hadde vært hvis Norge hadde opplevd 10 % høyere etterspørsel fra utlandet gjennom hele perioden. Det siste skiftet belyser hvordan etterspørsel fra utlandet påvirker ulike makroøkonomiske størrelser, og således hvordan og hvor raskt et skift i utenlandsk etterspørsel påvirker norsk realøkonomi.

Vi vil se på effektene av de ulike skiftene på en rekke makroøkonomiske størrelser som BNP, arbeidsledighet, import, eksport, konsum og investeringer. På denne måten kan vi finne ut hvor mye, og i hvilken retning, fluktuasjoner i etterspørselen fra utlandet og fluktuasjoner i utenlandske eksportpriser har påvirket den økonomiske situasjonen i Norge. Tidligere studier av disse effektene er fra perioder med helt andre rammebetingelser. Siden starten av 2000-tallet har det skjedd store strukturelle endringer i økonomien. Eksempler er innføringen av inflasjonsmål, handlingsregel, stor vekst i oljefondet, en stor bedring i bytteforholdet overfor utlandet og en stor økning i arbeidsinnvandringen fra EØS-området. De nye rammebetingelsene øker verdien av å foreta en ny analyse av konjunkturimpulsene fra utlandet. Det er ikke gitt at bidragene til konjunkturutviklingen har samme fortegn som de hadde på 1980- og 90-tallet, da impulser fra de internasjonale produktmarkedene i store perioder motvirket den generelle konjunkturutviklingen.

² De prisene vi inkluderer i vår analyse er markedsprisene for varegruppene: Råvarer (kjemiske råvarer, metaller og treforedlingsprodukter), diverse industriprodukter, verkstedprodukter, matvarer og jordbruksprodukter.

Motivasjonen for å forstå konjunktursyklusene er delt. Det viktigste er å forstå samhandlingen i økonomien, slik at man bedre kan forstå hva man kan påvirke gjennom politiske tiltak, og hva som bestemmes av andre forhold, der impulser fra utlandet er et eksempel på det siste. Konjunktursyklusene har også en samfunnsøkonomisk kostnad ved seg. Johansen (1996) viser at en trendmessig utvikling i ledigheten, samlet sett ville gitt høyere verdiskaping. Fluktuasjoner i ledigheten vil normalt komme av fluktuasjoner i produksjon. Det er altså isolert sett gunstig med en trendmessig utvikling i både produksjon og sysselsetting.

I kapittel 2 i denne masteroppgaven vil vi se nærmere på norsk eksportsektor, og hvordan sektoren har utviklet seg i perioden 2002–2014. Kapittel 3 belyser tidligere forskning som er gjort om drivkrefter bak konjunktursyklusene. I kapittel 4 tar vi for oss det metodiske og teoretiske rammeverket vi legger til grunn for analysene. Her vil vi komme med en beskrivelse av kontrafaktiske analyser, samt en grundig beskrivelse av de aktuelle sammenhengene i KVARTS-modellen. I kapittel 5 utfører vi de aktuelle skiftene og diskuterer resultatene av den kontrafaktiske analysen. Kapittel 6 konkluderer.

2. Konjunktursyklus

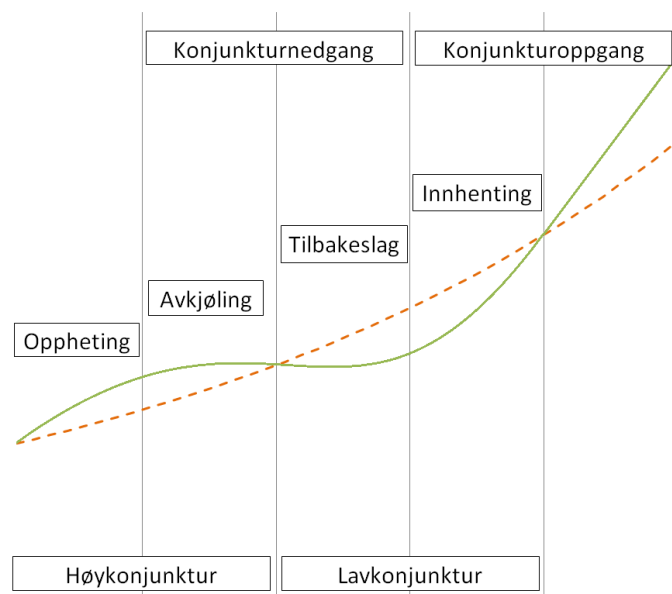
I en konjunkturanalyse analyserer man de aggregerte fluktuasjonene i økonomien. Konjunktorene kan måles gjennom ulike økonomiske indikatorer som bruttonasjonalprodukt (BNP), arbeidsledighet og eksport. Figur 2.1 illustrerer noen av de ulike konjunkturbegrepene som benyttes i denne oppgaven.

En utbredt referanseindikator å benytte seg av når man skal definere konjunktursyklus er å se på BNP for Fastlands-Norge målt i faste priser. BNP for Fastlands-Norge tilsvarer samlet verdiskaping for Norge fratrukket verdiskapingen i oljevirksomheten og utenriks skipsfart.³ BNP for Fastlands-Norge egner seg godt som referanseserie for konjunkturutviklingen i økonomien fordi den fanger opp den utviklingen som er gjeldende for økonomien som helhet.

For å kunne definere konjunktoren som høy eller lav, må man definere hva som er «normalt».

Det vanlige er å estimere en

underliggende trendserie, som fanger opp den langsiktige utviklingen i økonomien (den stiplede linjen i figur 2.1). Konjunkturbevegelsene framkommer dermed som svingningene i faktisk serie rundt trenden. Når referanseserien (BNP for Fastlands-Norge) beveger seg over trenden, er økonomien inne i en høykonjunktur. Tilsvarende har vi lavkonjunktur når BNP befinner seg under trenden. I litteraturen er det to måter å definere sykler på i en konjunkturanalyse. Forskjellen ligger i hvordan man definerer topp- og bunnpunkter. *Klassiske sykler* definerer vendepunkter ut fra om veksten over en viss periode går fra å være positiv til negativ (toppunkt) eller motsatt (bunnpunkt). I den definisjonen som vi bruker her, *vekstsykler*, nås konjunkturtoppene og -bunnene når avviket mellom serien og trenden

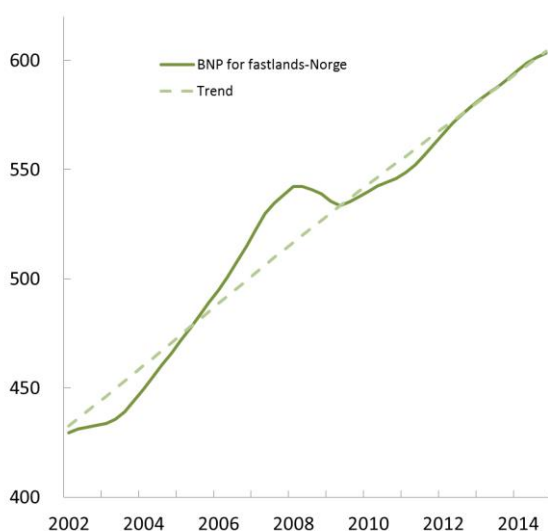
Figur 2.1 Oversikt konjunkturbegreper

³ Oljevirksomheten og utenriks skipsfart utelukkes fordi produksjonen i faste priser i disse sektorene kan ha store svingninger uten at det isolert sett har store konsekvenser for resten av økonomien. Mer spesifikt sysselsetter utenriks skipsfart få nordmenn og i oljevirksomheten er det ikke noen direkte sammenheng mellom ressursinnsats og produksjonen. Blant annet er det en stor tidsforsinkelse på ressursinnsats i letevirsomhet og produksjon.

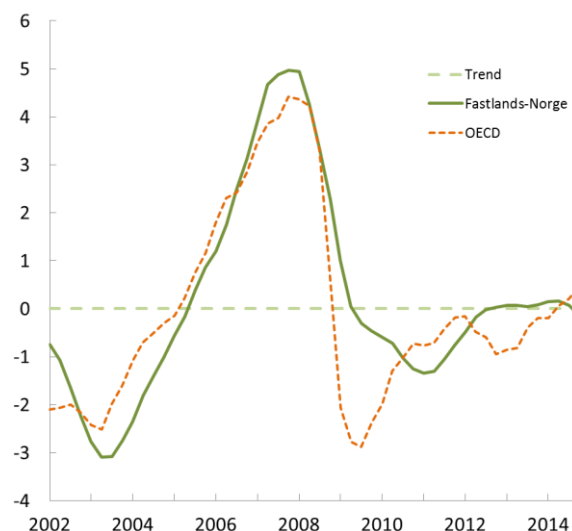
er størst, det vil si der trenden og serien har samme stigningstall. Med en stigende trend vil toppunktet komme noe før, mens bunnpunktene vil komme noe etter, enn det de gjør ved bruk av den klassiske definisjonen.

Tidsintervallet fra en konjunkturbunn til en konjunkturtopp kalles for en konjunkturoppgang, mens tidsintervallet fra en konjunkturtopp til en konjunkturbunn kalles for en konjunkturedgang. Konjunktorene kan også deles inn i fire kortere faser, som vist i figur 2.1. I en høykonjunktur kaller vi fasen der den faktiske serien stiger opp til toppunktet for *oppheiting*, og fasen der serien synker ned til trenden igjen for *avkjøling*. I en lavkonjunktur kalles fasen der serien faller til bunnpunktet for *tilbakeslag*, og fasen der serien stiger opp til trenden igjen for *innhenting*.

2.1 Konjunkturforløpet 2002–14

Figur 2.2 BNP for Fastlands-Norge.
Milliarder 2012-kroner per kvartal

Figur 2.3 Konjunktursvingninger i BNP for Fastlands-Norge og OECD. Avvik fra beregnet trend i prosent

Figur 2.2 viser utviklingen i BNP for Fastlands-Norge for perioden 2002 til 2014. Både serien (den heltrukne linjen) og den beregnede trenden (den stippled linjen) er basert på kvartalsvise nasjonalregnskapstall fra SSB. Trenden er estimert på bakgrunn av tall fra perioden 1978 til 2014 ved hjelp av et HP-filter.⁴ Trendveksten i perioden er svakt

⁴ Det benyttes en lambdaverdi på 40 000. Bakgrunnen for dette valget kan leses i kapittel 4.2.

avtagende, fra en årlig vekst på ca. 3 % i starten av perioden, til rett i overkant av 2 % i slutten av perioden. Den heltrukne linjen i figur 2.3 viser omfanget på det norske konjunkturutslaget/produksjonsgapet (i prosent) i forhold til den samme trenden som i figur 2.2. Figur 2.3 viser i tillegg utviklingen i produksjonsgapet for OECD-området.

Periode	Topp/bunn	Opp/ned	Høy/lav	Fase
02.1-03.2	Bunn 03.2	Konjunkturedgang	Lav	Tilbakeslag
03.3-05.3		Konjunkturoppgang	Lav	Innhenting
05.4-07.4	Topp 07.4	Konjunkturoppgang	Høy	Oppheting
08.1-09.2		Konjunkturedgang	Høy	Avkjøling
09.3-11.1	Bunn 11.1	Konjunkturedgang	Lav	Tilbakeslag
11.2-12.4		Konjunkturoppgang	Lav	Innhenting
13.1-14.4		Konjunkturnøytralt	Nøytral	

Tabell 2.1 Konjunkturfaser for BNP Fastlands-Norge, for perioden 2002–2014.

Periodebenevning er på formen år.kvartal.

Tabell 2.1 reflekterer den heltrukne linjen i figur 2.3, sammenlignet med den estimerte trenden. Norge hadde i perioden 2002–2014 én konjunkturtopp og to konjunkturbunner. Den første bunnen ble nådd andre kvartal 2003 og den siste bunnen i første kvartal 2011. Konjunkturtoppen før finanskrisen ble nådd fjerde kvartal 2007. Tabell 2.1 viser også en tidfesting av konjunkturrene inndelt i de fire omtalte fasene.

Etter at IT-boblen sprakk, opplevde OECD-landene en stor konjunkturedgang i årene 2001–2003.⁵ Som følge av den lange perioden på slutten av 90-tallet med høy innenlands vekst i BNP, steg lønningene raskere i Norge, enn hos våre handelspartnere. I frykt for høy inflasjon satte sentralbanken opp styringsrenten. Hos våre handelspartnere ble renten satt ned. Endringen i renten førte til en appresiering av kronekursen. Konkurransesevnen til eksportsektoren ble derfor svekket gjennom to kanaler, både gjennom høyere kronekurs og gjennom høyere lønninger. I tillegg var det lavkonjunktur internasjonalt, noe som førte til en svekkelse i etterspørselen fra utlandet i 2002 og 2003, og dermed til lavkonjunktur også i Norge (Cappelen & Eika, 2010). Fra et bunnivå i 1999 steg arbeidsledigheten til nær det dobbelte i løpet av de neste fire årene. I desember 2002 ble pengepolitikken lagt om i en mer ekspansiv retning, noe som innebar at styringsrenten gikk

⁵ IT-boblen eller dot com-boblen var en finansboble som bygde seg opp fra ca. 1995 til 2001, og den påfølgende nedturen innleder således perioden vi analyserer.

fra 7 % i desember 2002 til 2,5 % i september 2003.⁶ Sammen med økende import fra lavkostland, spesielt fra Kina, bidro dette til å dempe lavkonjunktoren. Den lave renten førte til lavere kronekurs, noe som igjen stimulerte etterspørselen etter norske varer.

Mellom 2003 og 2007 vokste Statens pensjonsfond utland kraftig, grunnet en dobling av oljeprisen i samme periode. Norge opplevde i denne perioden en svært høy reallønnsvekst. Fra 2003 til 2007 økte reallønnen med nærmere 15 % (Cappelen & Eika, 2010). Konjunkturoppgangen fram mot 2007 var usedvanlig sterk. Den varte i 4,5 år og medførte en økning i BNP Fastlands-Norge på nesten 25 % målt i faste priser. I forhold til den beregnede trenden var det maksimale konjunkturavviket på om lag 5 %, som illustrert i figur 2.3. Til sammenligning hadde konjunkturoppgangen under «Jappetiden» på 1980-tallet en varighet på 3,5 år, en samlet vekst på ca. 16 % og et maksimalt konjunkturavvik på 4 %.⁷ Under oppgangen fram til 2007 dro alle de økonomiske drivkreftene i samme retning. Verdensøkonomien var preget av en oppgangskonjunktur, noe som ga positive impulser til norsk eksport. Renten var gjennomgående lav i perioden, og selv om regjeringen benyttet en lavere andel av oljefondet enn det handlingsregelen åpner for, bidro også finanspolitikken ekspansivt (Cappelen & Eika, 2010). I tillegg var det en kraftig økning i oljeinvesteringer i perioden. Konjunkturtoppen ble nådd fjerde kvartal 2007 (fastsatt etter vår beregnede trend som er illustrert i figur 1.2 og 1.3). En avkjøling av veksten i første halvdel av 2008, ble fulgt opp av et kraftig fall i produksjonen i fastlandsøkonomien i siste kvartal av 2008 og første halvdel av 2009. Uroen i verdensøkonomien slo hardt inn på norsk eksport, samtidig som det var sviktende privat etterspørsel i fastlandsøkonomien.

Finanskrisen ble mindre alvorlig for Norge enn for mange av våre handelspartnere. Omfanget av krisen i Norge og i resten av verden illustreres godt av figur 2.3, som sammenligner Norges BNP-gap med det gjennomsnittlige BNP-gapet i OECD-området. En rekke faktorer bidro til den myke landingen, deriblant en ekspansiv pengepolitikk og automatiske stabilisatorer i finanspolitikken. Kronekursen ble svekket og førte til at norske eksportvarer ble relativt billigere for våre handelspartnere. Det gunstige bidraget til eksportsektoren bidro til å dempe nedgangen i norsk økonomi. Det ble også iverksatt tiltak for å bedre bankenes likviditet og for å få ned pengemarkedsrenten (utover styringsrentenedsettelsen).

⁶ Norges Bank: <http://www.norges-bank.no/Statistikk/Rentestatistikk/Styringsrente-daglig/>

⁷ Beregningene er basert på sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet produsert av SSB og de beregnede trendene av oss for siste periode og Johansen & Eika (2000) for «Jappetiden».

Etter finanskrisen har vi de siste årene sett en tilnærmet konjunkturnøytral utvikling i Norge. I skrivende stund kan ting tyde på at vi opplever en moderat oppbremsing av veksten, som følge av redusert aktivitet i petroleumsnæringen. SSB prognostiserer en markert, men kortvarig konjunkturedgang i 2015 og 2016 (SSB, 2015)

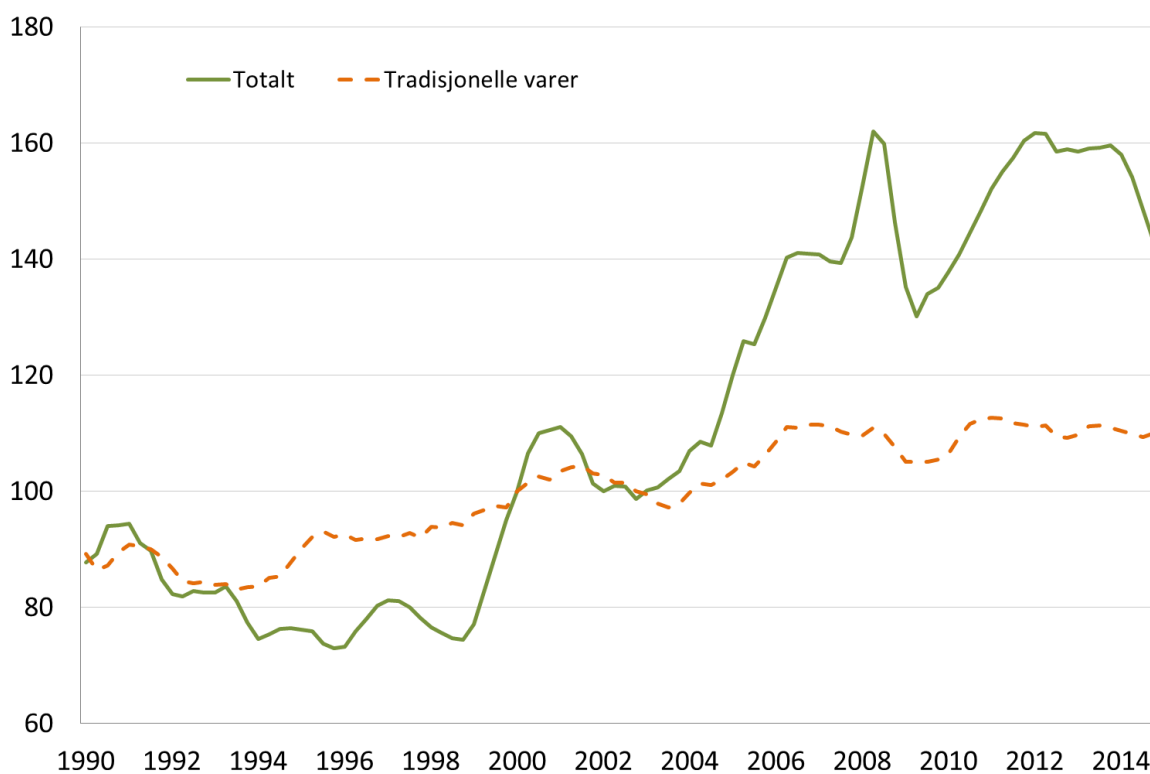
2.2 Norges bytteforhold med utlandet og hovedtrekk i utenrikshandelen 2002–2014

Bytteforholdet med utlandet er forholdet mellom prisen på et lands eksportvarer og prisen på landets importvarer. I perioden fra 2002 til 2014 har Norges bytteforhold med utlandet bedret seg kraftig. Mesteparten av forbedringen kan tilskrives oljesektoren og en stadig økende oljepris i størstedelen av perioden, men også når vi ser bort fra oljesektoren har bytteforholdet utviklet seg positivt. Figur 2.4 viser bytteforholdet med utlandet, både totalt og for tradisjonelle varer. Tradisjonelle varer er norske eksportvarer når vi ikke inkluderer oljesektoren. Når prisene på varer som Norge er nettoeksportør av går opp, bedres Norges bytteforhold med utlandet. En økning i prisen på eksempelvis olje eller oppdrettslaks, vil gi et bedre bytteforhold. Tilsvarende vil en økning i prisen på varer som Norge er nettoimportør av, føre til en svekkelse av bytteforholdet med utlandet. Eksempler på dette kan være en økning i prisen på biler, eller klær fra lavkostland i Asia. Bedringen i bytteforholdet av tradisjonelle varer skyldes både høye priser på norske eksportvarer og gunstige priser på norske importvarer (Nasjonalbudsjettet, 2015).

I 2009 passerte Kina Tyskland som verdens største eksportør (Cappelen & Eika, 2010). Den sterke veksten i kinesisk økonomi har vært en viktig faktor bak bedringen i Norges bytteforhold med utlandet. I takt med at Kinas økonomi vokste ble landet også en viktig importør av norske varer. Kina har mye av det som Norge har lite av, nemlig rimelig arbeidskraft, og kan produsere arbeidsintensive varer til lavere kostnad enn Norges tradisjonelle handelspartnere. På den andre siden mangler Kina råvarer, noe Norge har mye av. Også India opplevde sterk vekst i første halvdel av 2000-tallet. Økt produksjon i disse landene ga en kraftig prisreduksjon på ferdigvarer og lavere konsumprisindeks i Norge. Etterspørselen etter norsk råolje og andre industrivarer økte på grunn av aktivitetsøkningen internasjonalt. Dermed økte også prisene på disse varene.

Etter at Norge ble en oljenasjon på 1970-tallet, har vi gradvis fått en todeling av norsk økonomi. På den ene siden har vi olje- og gasssektoren og på den andre siden har vi

fastlandsnæringene. Fastlandsnæringene konkurrerer på like vilkår med utenlandske næringer, og er dermed avhengig av å holde kostnadene på et konkurransedyktig nivå. Det er imidlertid liten tvil om at oljesektoren har ført til et høyere kostnadsnivå, ikke bare i oljesektoren, men også i resten av eksportsektoren. Olje- og gassektoren har, kanskje med unntak av 2014, ikke hatt det samme behovet for å holde kostnadsnivået lavt, mye på grunn av en gjennomgående høy oljepris. Selv under finanskrisen bidro høy aktivitet i oljesektoren til å opprettholde det høye kostnadsnivået i norsk industri. Dermed steg forskjellen i lønnsnivået mellom Norge og utlandet, der krisen tvang gjennom en reduksjon i produksjons- og lønnskostnader. Mange mener at denne todelingen av økonomien kan virke uheldig på lang sikt. Det er først og fremst arbeidskraften som er dyr for norske eksportbedrifter. Hvis norske lønninger i konkurranseutsatt sektor fortsetter å øke raskere enn lønningene i tilsvarende eksportbedrifter i andre land, vil norske bedrifter få store problemer med å konkurrere i utenlandske markeder (forutsatt at de ikke er mer produktive).

Figur 2.4 Norges bytteforhold med utlandet. Sesongjusterte prisindekser, der 2000=100. 3 kvartalers glidende gjennomsnitt.

Norge har i hele perioden 2002–2014 hatt store overskudd på handelen med utlandet. Høye priser på sentrale eksportartikler som råolje, naturgass og metaller er hovedforklaringen.

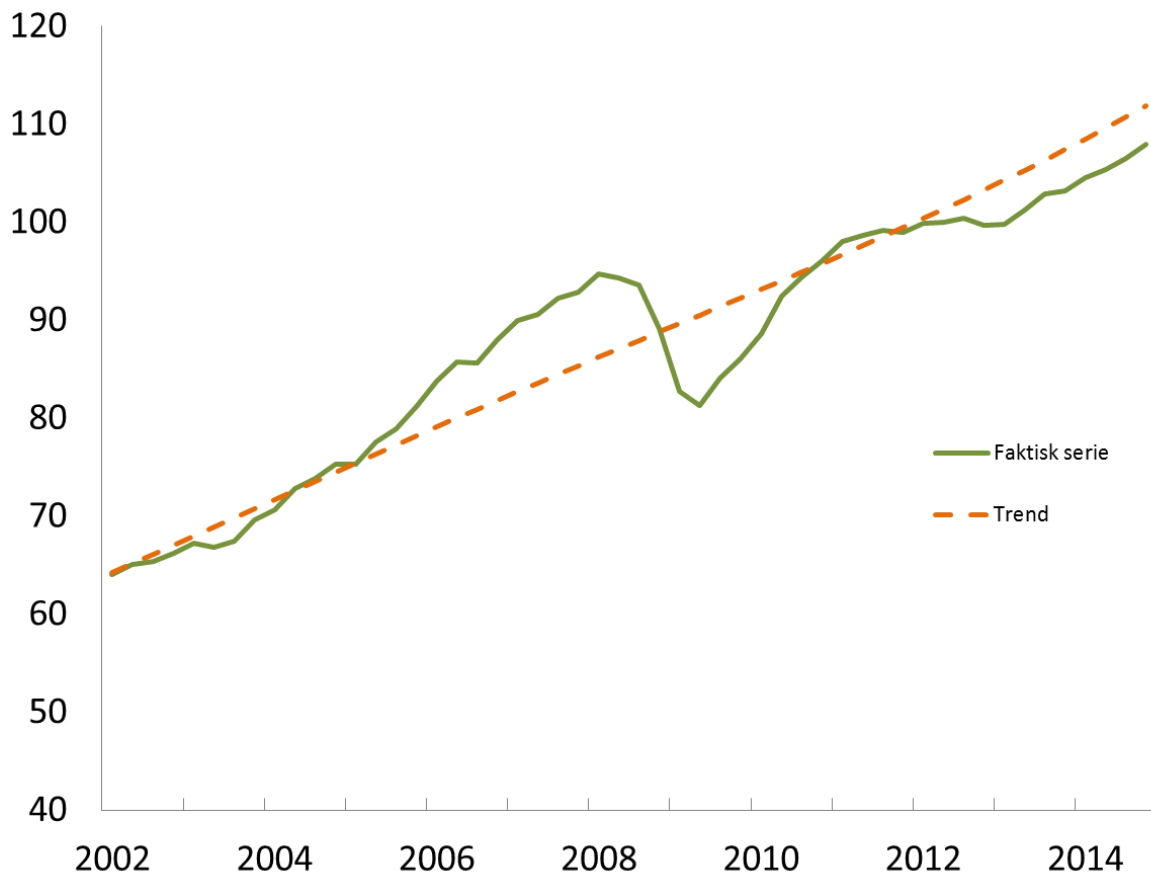
Utelater vi eksporten fra petroleumsnæringen, er det derimot et økende importoverskudd for Fastlands-Norge fra 66 milliarder kroner i 2000 til 115 milliarder i 2009 (Aasmundsen & Hagen, 2010).

Fisk er et av Norges viktigste eksportprodukter utenom olje og gass og utgjør den klart største andelen av eksport i matvareindustrien. Mellom 2000 og 2009 økte eksportverdien av fisk fra 33,3 til 46,8 milliarder (Aasmundsen & Hagen, 2010). Under finanskrisen var fisk en viktig bidragsyter til å holde eksporten av tradisjonelle varer oppe. En dekomponering av verdiøkningen fra 2000 til 2009 viser kun en liten økning i prisindeksen på 3,7 %, mens volumet gikk opp med 35 % (Aasmundsen & Hagen, 2010). I 2014 nådde fiskeeksporten sitt høyeste nivå noensinne.⁸ Metaller sto i 2009 for 4,84 % av norsk eksport (Benedictow, 2012). Ordretilgangen på metaller steg, til tross for et fall under finanskrisen, med 20 % i perioden 2000 til 2010 (Korlyuk, 2010). Metaller, kjemiske produkter, maskiner, apparater og lignende utgjorde en samlet verdi på 198 milliarder kroner i 2009 eller om lag en fjerdedel av total eksport (Aasmundsen & Hagen, 2010). Dette viser at Norge ikke bare er en råvareprodusent.

Eksporten av tradisjonelle varer falt i kjølvannet av finanskrisen og har siden variert noe fra år til år. De siste årene er det spesielt eksporten av verkstedprodukter og fisk som har drevet veksten opp (Nasjonalbudsjettet, 2015). I 2014 falt oljeprisen kraftig, noe som gikk hardt utover petroleumssektoren. Oljeprisen påvirkes av forhold på både etterspørsels- og tilbudssiden. En nedgang i oljeprisen som skyldes forhold på tilbudssiden, kan stimulere aktiviteten i land som selv ikke produserer olje og dermed løfte etterspørselen etter andre norske eksportprodukter (Nasjonalbudsjettet, 2015). Det er EU-landene som er våre viktigste importører av tradisjonelle varer. Mot slutten av perioden har den store veksten i Asia, spesielt i Kina, ført til at disse landene har tatt over noe av eksporten som tidligere gikk til våre tradisjonelle handelspartnere.

⁸ NRK 7. januar 2015: <http://www.nrk.no/nordland/ny-rekord-i-fiskeeksport-1.12136570>

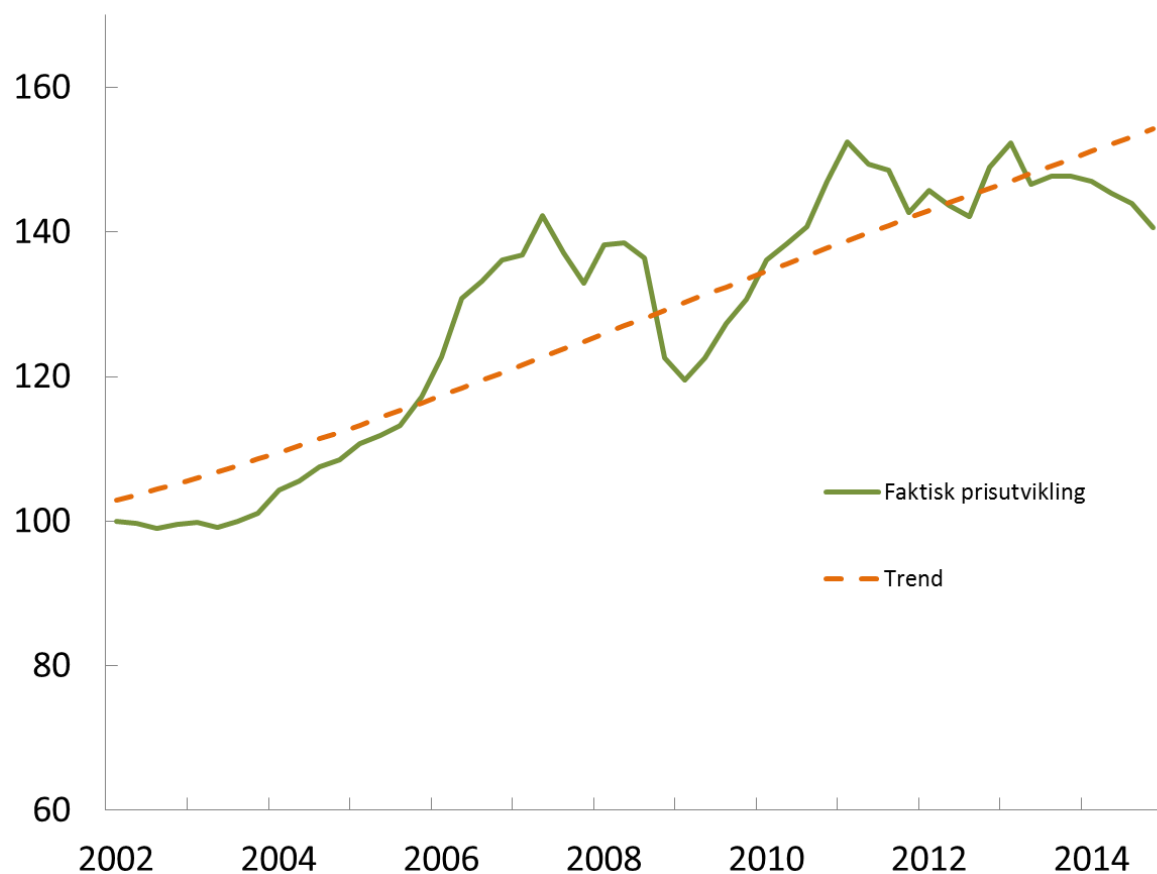
2.3 Utvikling i markedsetterspørsel og markedspriser

Figur 2.5 Utvikling markedsindikator (MII). Indeksert variabel, 2012=100

Figur 2.5 viser utviklingen i etterspørselen fra utlandet etter norske varer (i KVARTS kalt markedsindikatoren eller MII), sammenlignet med den langsiktige trendutviklingen.⁹ Markedsindikatoren steg mye fram til slutten av 2007. Finanskrisen gikk hardt ut over Norges handelspartnere, noe som også vises gjennom fallet i markedsindikatoren. Etterspørselen tok seg opp igjen fra 2009 til 2012, og har siden da ligget noe under trenden. Markedsindikatoren har hatt de samme nedgangs- og oppgangskonjunktorene som BNP for Fastlands-Norge (figur 2.2). Markedsindikatoren er også en indikator på internasjonal konjunkturutvikling. Den observerte utviklingen i markedsetterspørsel sannsynliggjør at den norske konjunkturutviklingen har vært avhengig av den internasjonale konjunkturutviklingen, og at markedsetterspørselen har bidratt medsyklisk i denne perioden.

⁹ Trendseriene i figur 2.5 og 2.6 er langsiktige trendverdier basert på data fra perioden 1978–2014.

Figur 2.6 Aggregert utvikling i markedsprisene, indeksert (2002=100) og vektet etter eksportandel.

Figur 2.6 viser den aggregerte prisutviklingen i perioden, der markedsprisene er vektet ut fra de respektive varegruppens norske eksportandel. Prisutviklingen viser noenlunde samme forløp som markedssindikatoren. De disaggregerte prisseriene kan sees i sin helhet i vedlegg A. Det samlede nivået i markedsprisene lå ca. 40 % høyere i 2014 enn i 2002. Vi ser at prisene følger samme mønster som BNP-utviklingen i tiden rundt finanskrisen ved at det er en tydelig prisoppgang i tiden før krisen, en tydelig nedgang under krisen, før prisene stiger raskt igjen etter krisen.

Den sammenfallende utviklingen i internasjonal etterspørsel og markedspriser med BNP gir kun en indikasjon på hvilken vei impulsene fra utlandet har påvirket de norske konjunktorene. Et viktig moment og en styrke ved analyser som benytter et makroøkonomisk modellverktøy som KVARTS, er at man i større grad undersøker reell sammenheng mellom ulike variabler, ikke bare statistisk korrelasjon.

3. Tidligere forskning

Statistisk sentralbyrå har utført flere studier av hva som driver konjunkturbevegelsene i norsk økonomi, og en gjennomgang av de mest aktuelle følger i dette kapitlet. Validiteten til disse studiene har generelt blitt større i takt med utviklingen av de makroøkonomiske modellverktøyene man benytter i analysene.

Wettergreen (1978) analyserer hvordan konjunkturimpulsene fra utlandet påvirket norsk økonomi i perioden 1955–1975. Studien er en omfattende analyse av korrelasjonen mellom norske konjunkturindikatorer og den økonomiske utviklingen hos Norges viktigste handelspartnere (som Storbritannia, Sverige og USA). Studien konkluderer med at konjunktorene i Norge fulgte konjunktorene i utlandet med et gjennomsnittlig etterslep på to-tre kvartaler. Det blir også fastslått at konjunkturutviklingen i USA, var en ledende indikator for konjunkturutviklingen i Vest-Europa. Studien viser at virkningene på norsk økonomi, først og fremst gikk gjennom eksportsektoren, og eksporten var en ledende indikator på utviklingen i BNP med ca. tre kvartaler. Bidragene fra internasjonale renter og valutakurs var lite betydningsfulle siden Norge førte fastkurspolitikk. Mot slutten av analyseperioden finner Wettergreen at de norske konjunktorene svingte mer i utakt med de utenlandske konjunktorene. Studien fremmer en teori om at drivkreftene bak konjunktorene ville endre seg i takt med at oljesektoren fikk stadig større betydning for norsk økonomi. Wettergreens analyse gav grunnlag for å tro at et nytt mønster var oppstått, og at konjunkturbevegelsene hadde opphav internt i norsk økonomi.

På 1990-tallet gjennomførte SSB et større konjunkturhistorieprosjekt som kartla drivkreftene bak konjunkturbevegelsene i perioden 1973–1993. Prosjektet var det første større arbeidet som benyttet seg av den makroøkonomiske modellen KVARTS til slike konjunkturanalyser. Eika & Lindquist (1997) er en del av konjunkturhistorieprosjektet som handler om konjunkturimpulsene fra utlandet, og er i så måte den mest sammenlignbare studien for våre undersøkelser. Studien isolerer effekten av at etterspørselen på de norske eksportmarkedene har fulgt sin faktiske utvikling og ikke en underliggende trend. Studien inkluderer med andre ord ikke impulsene fra fluktuasjoner i markedsprisene, slik vi gjør i vår analyse. Eika og Lindquists funn indikerer at svingningene i norsk økonomi ble forsterket av de utenlandske konjunktorene på 1970- og første halvdel av 1980-tallet. I resten av perioden fra 1984 til 1993, bidro utlandets konjunktursvingninger motsyklisk, altså til å dempe konjunkturutslagene. Eika og

Lindquist konkluderer med at de norske konjunktorene fra 1984 til 1993, stort sett var et resultat av innenlandske drivkrefter. Disse funnene er i tråd med Wettergreens teori.

Johansen & Eika (2000) utfører en fullstendig studie av drivkreftene bak konjunktursyklusene på 1990-tallet. I denne studien blir effekten av fluktasjoner i både markedsetterspørsel og markedspriser undersøkt, og den gir oss derfor et interessant sammenligningsgrunnlag for våre undersøkelser. Johansen og Eika finner at utviklingen som ble observert av Eika & Lindquist (1997) om motsykliske bidrag fra de internasjonale produktmarkedene vedvarte også utover 1990-tallet. De pekte på at strukturendringene knyttet til deregulering av bygge-, bolig-, kreditt- og valutamarkedene har gitt et betydelig bidrag til konjunktorene på både 1980- og 90-tallet. De finner at oljesektoren har gjort norsk økonomi i stand til å generere sine egne konjunktursykler, uavhengig av den internasjonale utviklingen. Cappelen et. al (1996) studerte utviklingen i norsk økonomi 1979–1993, og trakk også fram oljeinvesteringene som en begrunnelse for at Norge var i utakt med OECD-området.

4. Metodisk og teoretisk rammeverk

I dette kapitlet vil vi presentere det metodiske verktøyet vi benytter oss av, den makroøkonomiske modellen KVARTS. Vi forklarer først kontrafaktiske analyser generelt, før vi går nærmere inn på modellverktøyet vårt på mer detaljert nivå. Vi legger spesielt vekt på å forklare hvordan eksportrelasjonen i KVARTS fungerer og hvordan endringer i eksportpriser og markedsindikatoren virker inn på resten av økonomien.

4.1 Kontrafaktiske analyser

Vi har valgt å benytte oss av kontrafaktiske analyser for å studere norsk eksportsektor. Kontrafaktiske analyser handler om å stille spørsmålet «hva hvis?». Slike analyser brukes innen flere fagfelt, som historie og her økonomi. Analysene foretas ved å ta utgangspunkt i en tidsserie og se på effektene av at en eller flere variabler endres i forhold til den virkelige serien (kalt et skift). Man prøver altså å avgjøre hvordan en kontrafaktisk virkelighet ville sett ut med det angitte skiftet, for så å sammenligne med den faktiske utviklingen.

Tidlige kontrafaktiske analyser høstet mye kritikk for å ha ta for mange subjektive forutsetninger og derfor ha liten nytteverdi. De senere årene har man i takt med den digitale utviklingen, fått stadig kraftigere verktøy til å simulere en alternativ virkelighet, noe som gir bedre validitet for kontrafaktiske analyser.

Innen kontrafaktiske konjunkturanalyser ønsker man å belyse i hvilken grad ulike variabler har bidratt til konjunkturutviklingen i en gitt periode. Vanlig prosedyre er å beregne en trend for de aktuelle variablene og analysere hvordan konjunktursituasjonen ville sett ut hvis variablene fulgte sin underliggende trend framfor sin faktiske utvikling. På denne måten finner man et anslag for hvor følsom økonomien er for variasjon i de aktuelle variablene.

Et aktuelt alternativ til en konjunkturanalyse er en analyse av et eller flere stiliserte skift. Det vil si at man analyserer effekten av konkrete hendelser, som for eksempel at en prisvariabel fikk et varig fall som følge av nye og uventede råvarefunn. Dette ble også vurdert i denne oppgaven, men vi valgte å legge hovedvekten på en konjunkturanalyse av hensyn til sammenligningsgrunnlaget man da vil få med SSBs tidligere arbeider på området.

4.2 Beregning av trendverdier

Trendberegninger er essensielle i en oppgave som søker å studere effekten av svingningene i ulike variabler. I denne oppgaven er det valgt å benytte et HP-filter for å bestemme den langsiktige trenden av tidsseriene. Samme metode er benyttet av Eika & Lindquist (1997) og Johansen & Eika (2000), som er to av de mest nærliggende studiene å sammenligne resultater med. Ved å bruke samme metode i våre trendberegninger blir resultatene våre mer sammenlignbare med de tidligere studiene. HP-filteret dekomponerer tidsserien i en syklisk komponent (c) og en trendkomponent (τ), der trendkomponenten kan betraktes som et mål på potensiell produksjon (Hodrick & Prescott, 1997). Dette illustreres i ligning 1.

$$y_t = \tau_t + c_t \quad (1)$$

Hvordan trenden ser ut bestemmes av hvor mye vekt som tillegges den sykliske komponenten i forhold til endringer i trendveksten.¹⁰ Lambda (λ) bestemmer denne vektningen. Teknisk er filteret et minimeringsproblem som er gjengitt i ligning 2.

$$\min \sum_{t=1}^m c_t^2 + \lambda \sum_{t=2}^{m-1} ((\tau_{t+1} - \tau_t) - (\tau_t - \tau_{t-1}))^2 \quad (2)$$

En høyere lambdaverdi betyr at endringen i trendveksten tillegges større vekt, med en tilhørende lavere vektning av størrelsen på sykelkomponenten. En uendelig lambdaverdi gir følgelig en helt lineær trend da trendveksten blir konstant.¹¹ Det motsatte ekstremtilfellet ($\lambda=0$) gir en trendkomponent nøyaktig lik den opprinnelige serien.¹²

Valg av lambdaverdi er kritisk for hvilke resultater man får ut av en analyse der man ser på effekten av avvik fra trend. I litteraturen er $\lambda=1$ 600 en vanlig og akseptert verdi for kvartalsdata (se f.eks. Hodrick & Prescott (1997) og Ravn & Uhlig (2002)). I denne sammenhengen er ikke den generelle litteraturen like interessant som hva man har brukt i de mest sammenlignbare studiene. Både Eika & Lindquist (1997) og Johansen & Eika (2000) benytter relativt høye lambdaverdier i sine studier (hhv. 100 000 og 40 000). Gjennom

¹⁰ Analysen tar utgangspunkt i kvartalstall der det kan forekomme systematiske sesongvariasjoner. For å unngå at sesongmønsteret skal påvirke fastsettingen av trenden, sesongjusteres seriene før HP-filtreringen. Det benyttes en SARIMA-modell av typen X12-ARIMA for å glatte bort sesongvariasjon og andre uteliggere.

¹¹ En uendelig lambdaverdi impliserer at man legger all vekt på å minimere endringene i trendveksten slik at endringene i trendveksten blir null for hele serien. Det en da står igjen med vil være en lineær linje som ikke varierer.

¹² En lambdaverdi lik null impliserer at ingen vekt legges på å minimere endringer i trendveksten, men all vekt legges på å minimere den sykliske komponenten c_t^2 . Når denne ikke er tillatt å variere fra trenden, må dermed trenden bli lik den opprinnelige serien.

testing finner vi at om vi bruker en λ -verdi på 40 000 eller 100 000 ikke vil endre konklusjonene som er knyttet til hvorvidt effektene er med- eller motsykliske. Etter å ha kjørt simuleringene med forskjellige lambdaverdier, mener vi at $\lambda=40\,000$ gir oss en fornuftig trendutvikling i BNP for Fastlands-Norge med tanke på konjunktursituasjonen mellom 2002 og 2014. Norsk økonomi er relativt liten, og variasjoner i enkelt næringer og større investeringsprosjekter kan ha betydelige utslag uten at de representerer den underliggende trendveksten i økonomien. Dette taler for å bruke en relativt høy lambdaverdi (Eika & Lindquist, 1997). Det er mulig at lavere lambdaverdier ville gitt en riktigere trend for enkelte av variablene, men igjen velger vi å la sammenligningsargumentet mot de tidligere studiene veie tyngst. Gitt oppgavens problemstilling er det ønskelig med relativt glatte trendkomponenter for markedsetterspørsel og markedspriser, da det er effektene av svingningene i variablene som skal studeres. Dette taler også for en relativt høy lambdaverdi.

4.3 Modellverktøy

4.3.1 Makroøkonomiske modeller

Makroøkonomiske modeller har vært anvendt som analyseverktøy så langt tilbake som 1950-tallet, da Lawrence Klein brukte et sett med simultane ligninger til å lage prognoser for amerikansk økonomi. Digitale verktøy har gjort modellene mer tilgjengelige. Kvaliteten og treffsikkerheten på modellene har også blitt bedre, ettersom flere teoretiske sammenhenger har blitt formalisert, kvaliteten og mengden data som er tilgjengelig er større og de statistiske metodene er bedre. Modellene kan brukes til å modellere økonomien i et land, en større region, eller hele verdensøkonomien. Modellene kan være mer eller mindre aggregerte.

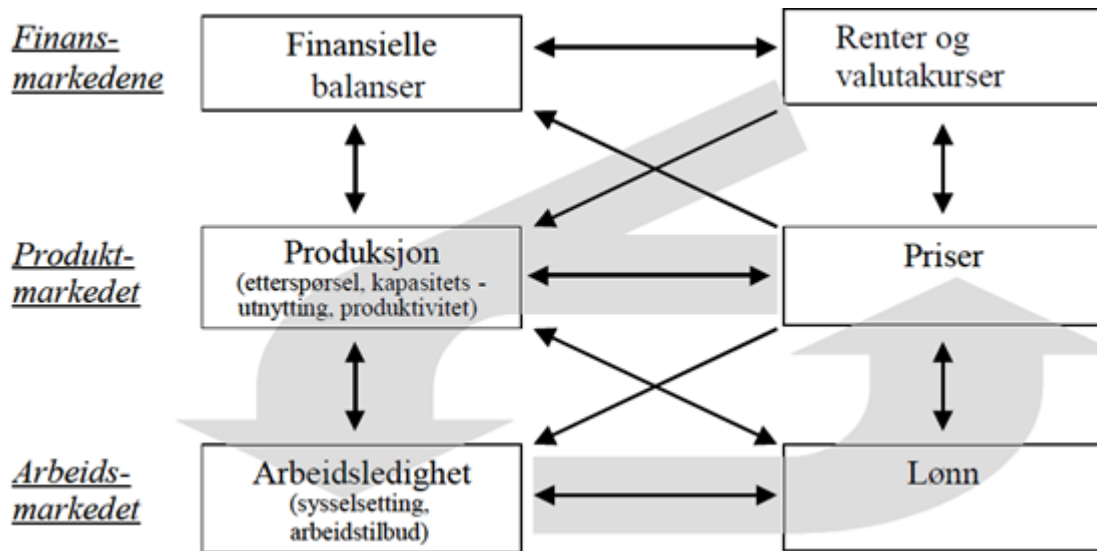
Norge har i dag to makroøkonomiske analyseverktøy som brukes for å beskrive utviklingen og sammenhenger i norsk økonomi: MODAG og KVARTS. MODAG-modellen brukes i hovedsak som analyseverktøy av Finansdepartementet, men brukes også av Statistisk sentralbyrå både for egne analyser og til analyser gjort på oppdrag fra andre. Begge modellene brukes til prognoseformål og til kontrafaktiske analyser.

4.3.2 KVARTS

KVARTS-modellen ble tatt i bruk første gang i 1984 og har siden den gang vært i kontinuerlig utvikling (Bowitz, Jensen & Knudsen, 1987). KVARTS er hovedverktøyet i SSBs kvartalsvise konjunkturanalyser. I praksis fungerer KVARTS og MODAG tilnærmet likt. Begge modellene brukes i hovedsak til økonomiske analyser på kort og mellomlang sikt, det vil si perioder på rundt ti år. Den største forskjellen er at MODAG baserer seg på årlige data, mens KVARTS baserer seg på kvartalsvise data, og de brukes derfor til litt forskjellige formål. I resten av denne oppgaven vil vi nøye oss med å gi en omtale av KVARTS-modellen, men en beskrivelse av KVARTS vil i all hovedsak også gjelde for MODAG.

KVARTS bygger på en keynesiansk forståelse av økonomiske mekanismer. På kort sikt styres aktivitetsnivået av forhold på etterspørselssiden, mens på lengre sikt vil også forhold på tilbudssiden få større betydning for den økonomiske utviklingen.

KVARTS består av omlag 4 000 ligninger som beskriver sammenhenger i norsk økonomi. Ligningene er av både økonomisk teoretisk art og økonometrisk art basert på nasjonalregnskapets data. Samtidig er KVARTS en disaggregert modell som beskriver hvordan aktørene i (deler av) økonomien oppfører seg. For å bestemme parameterne i atferdsrelasjonene benyttes tidsserietall fra nasjonalregnskapet. Parameterne er bestemt slik at ligningene skal stemme overens med nasjonalregnskapets beskrivelse av den historiske utviklingen, samtidig som de er forankret i økonomisk teori. Modellen bruker i så måte historiske tall, kombinert med økonomisk teori for å kunne si noe om framtiden (og alternativ fortid). Reestimeringer av samtlige ligninger blir foretatt årlig for å sikre modellens validitet og aktualitet.

Figur 4.1 Sammenhenger i KVARTS mellom pris- og kvantumssiden i de ulike markedene. Kilde: Boug & Dyvi (2008)

Modellen består av tre hovedmarkeder: Produktmarkedet, finansmarkedet og arbeidsmarkedet. Beskrivelsen av realøkonomien er godt ivaretatt på grunn av modellens disaggregerte struktur og koblingen mot nasjonalregnskapet. Modellen er svært disaggregert og skiller mellom hele 30 næringer og 48 produkter (Benedictow, 2012). Figur 4.1 viser modellen på sitt enkleste nivå. Hver hoveddramme vil deretter kunne deles ytterligere opp i avanserte ligningssystemer. I figur 4.1 er de viktigste sammenhengene markert med grå piler. Hovedstrukturen innebærer at priser sammen med renter, valutakurser og lønninger bestemmer etterspørselen fra privat konsum og investeringer, samt etterspørselen fra utlandet (Boug & Dyvi, 2008). Etterspørselen bestemmer deretter nivået på arbeidsledigheten. Arbeidsledigheten påvirker i neste omgang lønnsdannelsen, som deretter påvirker prissettingen og dette slår igjen inn på arbeidsledigheten og produksjonen. Ved eksogene sjokk vil effektene avhenge av disse sammenhengene.

En fullstendig oversikt over ligningene og sammenhengene i MODAG (som også vil gjelde for KVARTS) finnes i Boug & Dyvi (2008). En mer detaljert oversikt over KVARTS og noen historiske tester av modellens validitet finnes i Hove og Eika (1994).

4.4 Eksportrelasjonene i KVARTS

For å få en forståelse av hvordan eksportrelasjonene virker i modellen, må vi først beskrive de forutsetningene modellen bygger på. For etterspørsels- og prissammenhengene kan vi forenkle virkeligheten og tenke oss at økonomien består av tre land:

1. Norge
2. Et konkurrentland
3. Et importland

Norge produserer sine produkter til en pris med utgangspunkt i innenlands monopolistisk konkurranse. Antakelsen om monopolistisk konkurranse medfører at de innenlandske prisene framkommer etter et påslag på bedriftenes variable kostnader. Når utenlandske konkurrenter hever sine priser, vil det omtalte påslaget heves, og prisene på innenlandske varer heves tilsvarende. For enkelte produkter vil økt kapasitetsutnyttning, eksempelvis ved økt etterspørsel, også føre til økte priser utover det om følger av en kostnadsøkning eller økte konkurrentpriser. De norske bedriftene maksimerer profitten ved å sette den høyeste mulige prisen gitt kostnads- og konkurranseforhold samt kundenes prisfølsomhet.

Konkurrentlandet konkurrerer med Norge om å få solgt produktene sine og produserer imperfekte substitutter for norske produkter. Dette betyr at produktene er forholdsvis like, men ikke identiske (Boug & Dyvi, 2008). Siden produktene ikke er identiske, vil etterspørselen etter norske varer bare delvis reduseres hvis prisen på de norske varene øker. Likevel er det her snakk om imperfekte substitutter slik at produsentene tar hensyn til prisene på konkurrentenes produkter. Prisen på konkurrentlandets produkter kalles i modellen for *markedspris*.

Importlandet importerer varer både fra Norge og konkurrentlandet. Importlandet vil ønske produkter både fra Norge og konkurrentlandet, nettopp på grunn av antakelsen om imperfekte substitutter. Etterspørselen fra importlandet etter norske varer framkommer som en indeks og kalles for *markedsindikatoren*. Det teoretiske grunnlaget for eksportrelasjonen kan beskrives med ligning 3:

$$A_i = A_i(MII, PA_i/PK_i), \text{ der } A'_{MII} > 0 \text{ og } A'_{\frac{PA}{PK}} < 0 \quad (3)$$

i = varegruppene i KVARTS

A_i = Norsk eksport vare i

MII = Markedsindikatoren

PA_i = Norsk eksportpris på produkt i

PK_i = Markedspris produkt i

Eksporten av norske produkter øker som følge av en økning i etterspørselen fra utlandet, $A'_{MII} > 0$. En økning i forholdet mellom prisen på norske og utenlandske varer vil gi lavere norsk eksport på grunn av reduserte norske markedsandeler $A'_{\frac{PA}{PK}} < 0$.

4.4.1 Markedsindikatoren

Det er eksportvolumtallene for våre 26 viktigste handelspartnere som ligger til grunn for beregningen av markedsindikatoren (Benedictow 2012). Landene som inkluderes er gjengitt i tabell 4.1. Volumtallene vektlegges slik at de reflekterer landenes betydning for norsk eksport og oppdateres jevnlig. I 2010 utgjorde de 26 landene 82,1 % av norsk eksport.

Land	Vekt i MII	Faktiske andeler
Sverige	13,0	10,7
Storbritannia	9,5	7,8
USA	11,6	9,6
Danmark	5,9	4,8
Japan	3,5	2,8
Kina	4,9	4,0
Polen	3,1	2,5
Russland	2,5	2,1
Sør-Korea	4,5	3,7
Euroområdet	41,5	34,1
Sum	100,0	82,1

Tabell 4.1 Vekter i markedsindikator og faktiske eksportandeler. Kilde: Benedictow (2012)

Fra tidlig på 2000-tallet har markedsindikatoren utviklet seg annerledes enn importen på verdensbasis generelt. Det har vært en større økning i importen på verdensbasis enn det har vært i markedsindikatoren. Hovedgrunnen er at mange av landene som har opplevd stor økning i sitt importvolum, er vekstland i Asia, Latin-Amerika og Afrika som Norge har lite handel med. Dette illustrerer viktigheten av at det i modellen benyttes en markedsindikator som er skreddersydd for norske forhold, og at landsvektene i modellen i størst mulig grad reflekterer den virkelige norske eksporten.

Markedsindikatoren inngår i alle ligningene som beskriver eksporten av norske produkter i KVARTS (ligning 4). Selve ligningen som bestemmer nivået på markedsindikatoren uttrykkes på endringsform fordi indeksene for importvolum ikke er sammenlignbare på nivå.

$$\Delta MII_t = \sum_j^n S_{j,t} * \Delta B_{j,t} \quad (4)$$

ΔMII_t = endringen i markedsindikatoren i periode t

S = andelen av norsk eksport som går til land j (landvekter) i periode t

B = samlet import av varer og tjenester i land j i periode t

Ligning 4 impliserer at en økning i importen (B) for land j vil føre til en økning i markedsindikatoren i perioden. Den totale endringen i markedsindikatoren i periode t kommer fra summen av landvektene (S) multiplisert med endringer i import (ΔB) for de 26 landene som inngår i markedsindikatoren.

En modellteknisk forskjell i vår analyse og analysene til for eksempel Eika & Lindquist (1997) og Johansen & Eika (2000), er det faktum at modellen tidligere inneholdt én markedsindikator for hver eksportvaregruppe. Teoretisk vil dette gi et mer nyansert bilde, men det forutsetter at dataseriene som ligger bak hver av indikatorene er solide nok. Mangel på gode databaser er hovedgrunnen til at det ble besluttet å gå over til kun en markedsindikator i KVARTS.

4.4.2 Markedsprisene

Markedsprisene beregnes med utgangspunkt i at Norge opplever konkurranse fra andre land om å selge produktene sine til et importland. I KVARTS estimeres derfor disse som en vektet sum av importprisene i de landene som Norge eksporterer varene til (Boug & Dyvi, 2008). Markedsprisene vi benytter i denne oppgaven er prisene for følgende varegrupper:

Varegruppe	Andel av total eksport
Diverse industriprodukter	4,09
Verkstedprodukter	10,13
Matvarer og jordbruksprodukter	2,28
Råvarer	7,31
Totalt	23,81

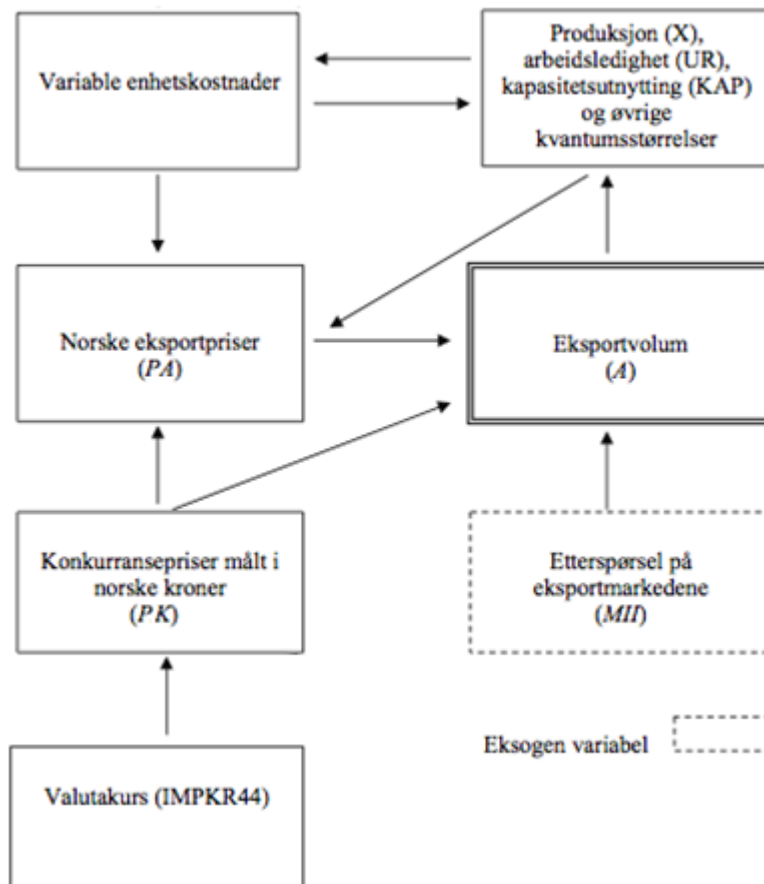
Tabell 4.2 Eksportandeler, utvalgte varegrupper. Andel av total eksport i prosent.

Kilde: Benedictow (2012)

Bortsett fra oljesektoren, har vi valgt ut de varegruppene som utgjør størst andel av norsk eksport, samtidig som datatilgangen på prisdata er god nok. Prisen på elektrisk kraft er et eksempel på en pris som er utelukket grunnet mangel på data. Vi anser dette som et mindre problem da, svingninger i prisen på elektrisk kraft forventes å ha få realøkonomiske konsekvenser. Som vi ser av tabell 4.2, utgjør de utvalgte varegruppene 23,81 % av Norsk eksport. Til sammenligning utgjør petroleumssektoren og sektorer direkte knyttet til denne, i overkant av 55 % av den totale eksporten (Benedictow, 2012).

4.4.3 Samspillet med resten av økonomien

Figur 4.2 viser hvordan markedsprisene (konkurranspriser) og markedsindikatoren påvirker eksporten og hvordan samspillet med resten av økonomien fungerer i KVARTS.

Figur 4.2 Samspill mellom eksportsektoren og andre deler av økonomien, som modellert i KVARTS. Kilde: Boug & Dyvi (2008)

En økning i markedsindikatoren (MII) vil gi flere ringvirkninger i økonomien. Økt eksport fører til økt produksjon og lavere arbeidsledighet. Inntektsøkningen gir høyere privat konsum og høyere boligpriser, noe som igjen forsterker utslagene i produksjon og sysselsetting. Den økte produksjonen gir høyere bedriftsinvesteringer og høyere press på lønninger, noe som vil øke de variable enhetskostnadene. Dette fører igjen til høyere eksportpriser og bidrar til å dempe den positive effekten på eksporten noe.

En depresiering av den norske kronen fører på kort sikt til en økning i norsk eksport. Grunnen er at prisene på norske varer blir lavere, relativt sett til utenlandske varer. På lengre sikt vil imidlertid flere faktorer bidra til å dempe økningen i eksporten. For det første vil de norske prisene settes opp på grunn av økningen i prisen på konkurrerende utenlandske produkter. Effekten vil forsterkes ved at importert produktinnsats har blitt

dyrere, samtidig som de innenlandske lønningene har økt.¹³ På kort og mellomlang sikt vil likevel lavere kronkurs føre til økt eksport.

¹³ Produktinnsats defineres som verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i innenlandsk produksjonsaktivitet. Kilde: variabeldefinisjon metadata, ssb.no

5. Beregninger

I dette kapitlet gjennomfører vi fire ulike skift for å kartlegge impulsene fra de internasjonale produktmarkedene. Vi innleder med en presentasjon av de endringene som er nødvendig å gjøre i KVARTS før vi kan gjennomføre skiftene. Videre følger en definisjon av de fire aktuelle skiftene, og hva hensikten bak hvert av dem er. De tre avsluttende delkapitlene omtaler funnene vi har gjort og setter dem opp mot den tidligere forskningen på feltet, som omtalt i kapittel 3.

5.1 Tilpasning av modellen

Standardversjonen av KVARTS er satt opp slik at den er klar til å lage prognoser. For å kunne utføre en skiftanalyse er det nødvendig å gjøre enkelte tilpasninger av modellen. Disse endringene omfatter en endogenisering av en rekke variabler for å sikre at skiftet skal få et realistisk gjennomslag i økonomien. Eika & Prestmo (2011) gir en fullstendig gjennomgang av de generelle tilpasningene, som inkluderer å endogenisere en rekke priser og avgifter. To sentrale endringer vi har gjort i våre skift er omtalt i mer detalj nedenfor.

5.1.1 Endogenisert valutakurs

Når vi skal gjøre et skift som påvirker eksportprisene, er det sannsynlig at også kronen vil styrke eller svekke seg. Ved å endogenisere den importveide valutakursen sørger vi for at endringer i priser og markedsetterspørsel kan virke gjennom valutakanalen.¹⁴ Restleddet i valutakurslikningen settes slik at en modellsimulering vil produsere den faktiske banen og dermed vil endringer i valutakursen sammenlignet med den faktiske utviklingen komme som en følge av endrede forklaringsvariabler, og ikke endrede restledd.

5.1.2 Endogenisert pengemarkedsrente

Pengemarkedsrenten er hovedrenten i KVARTS, og holdes eksogen når modellen brukes til prognoseregning. Styringsrenten er en variabel i modellen, men det er pengemarkedsrenten

¹⁴ Den importveide valutakursindeksen (I44) er et geometrisk gjennomsnitt av 44 valutakurser. Vektene er beregnet på grunnlag av Norges vareimport fra 44 land.

som er den sentrale rentevariabelen i modellen og påvirker kronekurs og rentene publikum står overfor. Når pengemarkedsrenten endogeniseres blir den estimert på bakgrunn av sentralbankens historiske rentesettingsatferd og sammenhengen mellom styringsrente og pengemarkedsrente (Eika & Prestmo, 2011). Med andre ord forutsettes det at det er en permanent sammenheng mellom sentralbankens rentesettingsatferd og pengemarkedsrenten.

$$RNOK = G(RNOK_{t-1}, URKORR, KPIJAE) + RNOKR \quad (5)$$

Her er RNOK pengemarkedsrenten, URKORR ledighetsraten, KPIJAE konsumprisindeksen justert for avgifter og energivarer og RNOKR er ligningens restledd. Ved å sette verdiene av RNOKR til det som kreves for at modellen skal generere de riktige renteverdiene, gitt at de andre variablene i modellen følger sin historiske utvikling, blir det endringer i renteligningens forklaringsvariabler som generer forskjeller i rentebanen mellom skiftberegningene og den faktiske banen.

5.2 Presisering av skiftene

Vi gjennomfører fire ulike skift for å kartlegge hvordan konjunkturtendensene i utlandet påvirker Norge. Tre av skiftene er av såkalt konjunkturrell karakter, mens det fjerde skiftet er et stilisert skift.

5.2.1 Konjunkturskift

Vi ønsker å se i hvilken grad norsk økonomi blir påvirket av konjunktursituasjonen i utlandet. Vi har valgt å se på to typer impulser; priser og etterspørsel. De konkrete variablene er omtalt tidligere i kapittel 2.3. Mer konkret velger vi å se på effektene av at markedsprisene og markedsetterspørselen har fulgt sin faktiske bane istedenfor sin underliggende trend. De estimerte trendene er de samme som er illustrert i figur 2.5 og 2.6. Vi beregner hvilke impulser norsk økonomi har fått fra fluktuasjoner i utenlandsk etterspørsel og markedsprisene på tradisjonelle norske eksportprodukter, og konsekvensene dette har hatt for norsk økonomi.

Skiftene vi utfører berører alle aktuelle markedspriser samt den omtalte markedsindikatoren. I hovedskiftet (omtalt som skift 1) ser vi på impulsene fra de internasjonale produktmarkedene totalt, noe som innebærer at både markedspriser og markedsindikator er satt lik trendbanen til de aktuelle variablene i den kontrafaktiske

banen. Simuleringen vi gjennomfører representerer økonomien i en kontrafaktisk virkelighet med stabil pris- og etterspørselsutvikling i utlandet.

Det er også interessant å undersøke hvor mye av effektene som kommer fra hver enkelt variabel, og om variablene drar i samme retning. Skift nr. to og tre innebærer derfor en oppsplitting, der vi ser på effektene fra markedspriser og markedsetterspørsel hver for seg. De tre skiftene kan oppsummeres som følger:

Skift 1: Markedsindikator og samtlige markedspriser settes lik trendbane

Skift 2: Kun markedsindikator settes lik trendbane

Skift 3: Kun markedspriser settes lik trendbane

Det kunne ha vært interessant å gjennomføre ytterligere beregninger for å se på effektene fra enkeltpriser. Men de tidlige simuleringene vi gjorde med KVARTS viste at markedsprisene som gruppe hadde vesentlig lavere effekt på konjunktorene enn markedsindikatoren alene. En videre oppsplitting av markedsprisene ble derfor nedprioritert.

5.2.2 Et stilisert skift

Vi har også valgt å gjøre et stilisert positivt skift, der vi lar markedsindikatoren ligge 10 % over sin virkelige verdi gjennom hele perioden. Med dette skiftet ønsker vi å se i hvilket omfang et skift i etterspørselen fra utlandet smitter over på norsk økonomi, og hvor raskt det skjer. Skiftet belyser deler av norsk økonomis virkemåte på en mer gjennomskubar måte enn de resultatene som følger av konjunkturskiftene.

Skift 4: Markedsindikator får et positivt skift på 10 % i perioden 2002–2014

5.2.3 Lengden på analyseperioden

Når man skal avgrense tidsperioden som skal studeres, er det flere hensyn å ta. Det første er de føringene som legges av modellens egenskaper. Modellen fungerer best på mellomlang sikt på rundt ti år, og de fleste tidligere kontrafaktiske analysene har rundt denne periodelengden. Modellen fungerer ikke dramatisk dårligere på lengre perioder, og brukes også på prognoseregning opp mot 30 år fram i tid (Boug & Dyvi, 2008). En mellomlang analyseperiode på ti år fram til 2014, ville ha startet i 2004. Det ville gi oss en periode som er dominert av den store høykonjunktoren i forkant av finanskrisen, noe som i seg selv kan påvirke resultatene. Ved å la perioden gå tilbake til 2002 får vi med en mer balansert konjunkturperiode med en kraftig høykonjunktur og to mer moderate lavkonjunkturer.

Som det følger av figur 2.3 og tabell 2.1 får vi to-tre år med en litt uavklart konjunktursituasjon mot slutten av perioden, uten at det skader kvaliteten på analysene de øvrige årene.

5.2.4 Oljeprisens rolle

Når vi vurderer priser som er aktuelle for Norge, er oljeprisen den første man intuitivt anser som viktig. Ulike studier har imidlertid pekt på oljeinvesteringene som den viktigste impulsen fra oljesektoren. Johansen & Eika (2000) viste at bidragene fra oljeprisene var svakt medsykliske i perioden 1989–99, men helt neglisjerbare i forhold til bidragene fra oljeinvesteringene. Det er verdt å merke seg at koblingen mellom oljepris og oljeinvesteringer, ikke er modellert i standardversjonen av KVARTS (som vi benytter oss av). Analyser av bidragene fra oljesektoren ved bruk av KVARTS har derfor hatt fokus på impulsene som kommer fra oljeinvesteringene (se Eika & Martinussen (2013) og Johansen & Eika (2000)).

Bjørnland (2000) er en av de få studiene som ser direkte på bidragene fra oljepris. Ved å anvende en såkalt strukturell VAR-modell fant hun at økt oljepris hadde negative effekter på BNP på kort sikt, men positive effekter på lengre sikt. Den kortsiktige negative effekten kommer av at en stigende oljepris historisk sett har medført en appresiering av kronen, og dermed en reduksjon av lønnsomheten i norske eksportbedrifter.

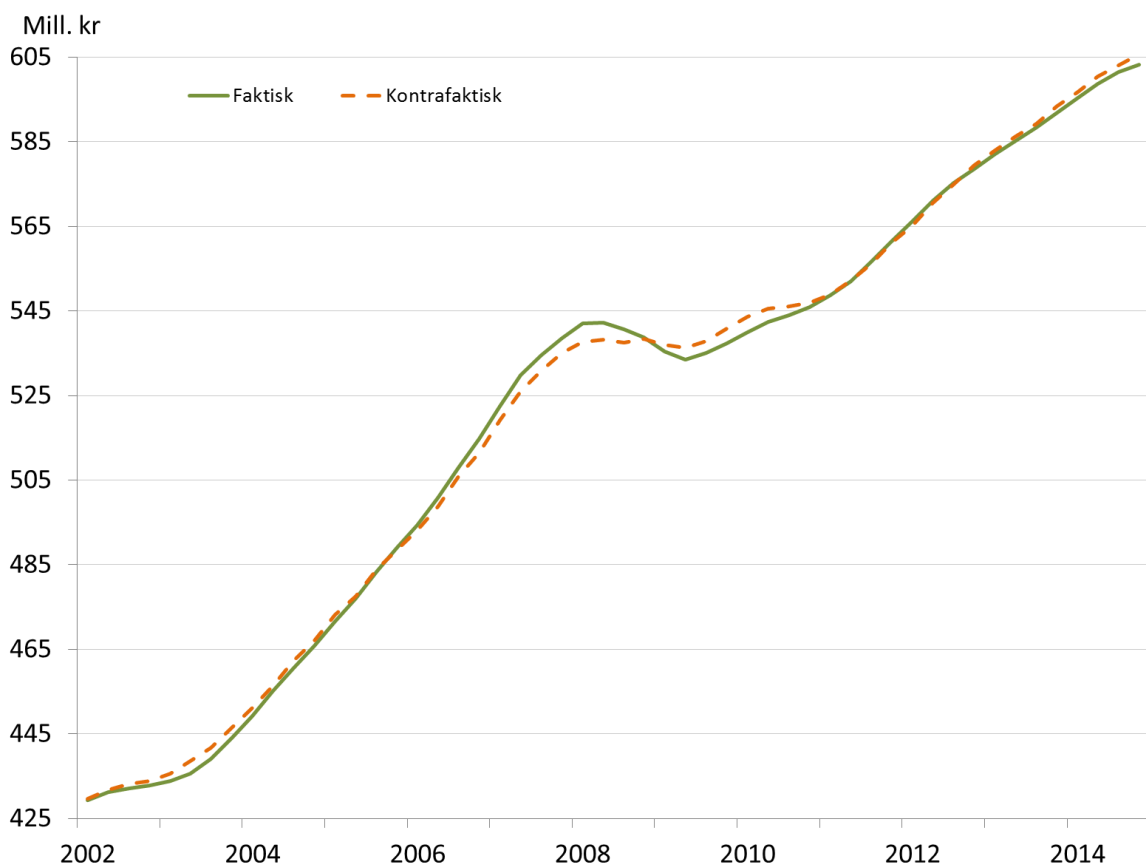
På 2000-tallet har økende oljepris i stor grad kommet som en konsekvens av generell høy aktivitet i verdensøkonomien. Vi har eksempler på at økende oljepris har kommet som konsekvens av andre forhold, som på 1970-tallet da det hovedsakelig skyldtes tilbudssideforhold hos OPEC, men dette har ikke vært tilfelle i vår analyseperiode. Kontrafaktiske analyser på en stabil oljepris vil derfor i stor grad være et spørsmål om hvordan utviklingen i verdensøkonomien påvirker norsk økonomi. I så måte er våre analyser av markedsetterspørselen fra utlandet indirekte knyttet til utviklingen i oljepris. Hovedpoenget er altså ikke hvorvidt oljeprisen er viktig for norsk økonomi, men det faktum at oljeprisen oppfører seg forskjellig, og påvirker norsk økonomi på flere forskjellige måter, enn prisen på mer tradisjonelle varer.

5.3 Resultater

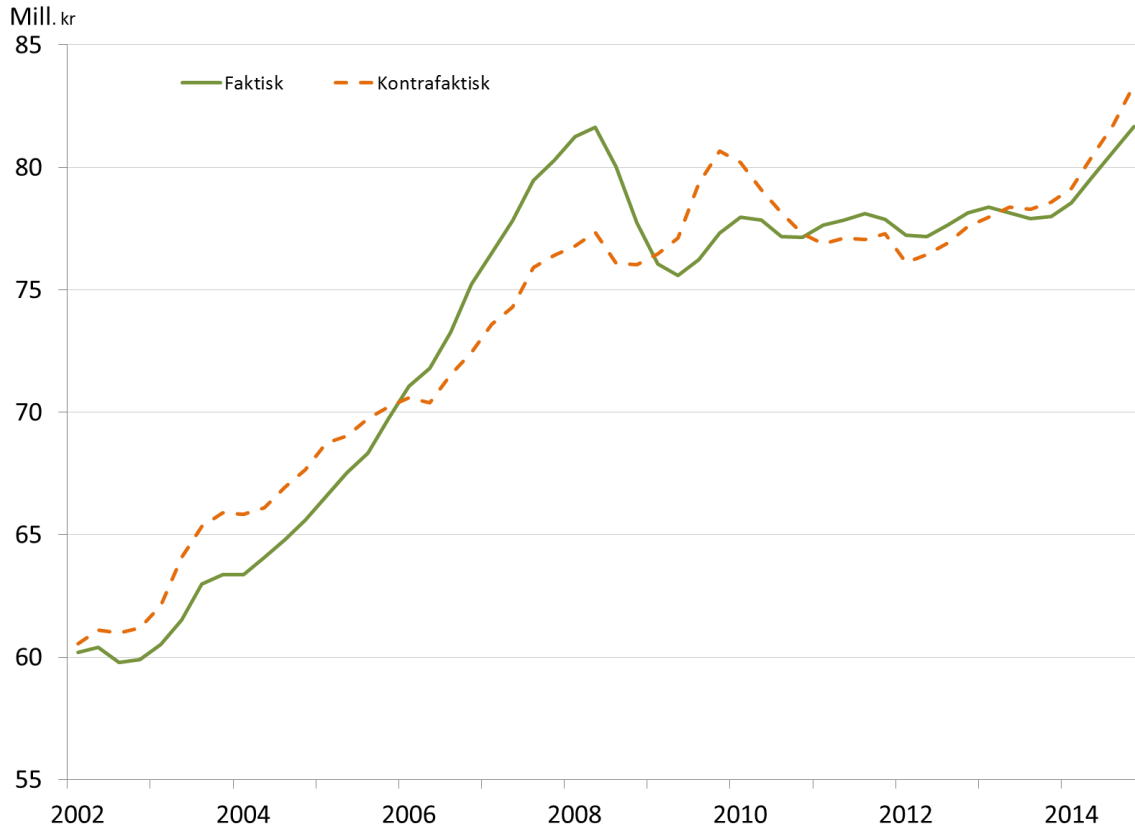
I skift 1-3 kan vi på generelt grunnlag si at vi tilfører eksogene, «stabiliserende sjokk» gjennom hele perioden på etterspørselssiden. Den stabile utviklingen i markedsetterspørsel og markedspriser, stabiliserer utviklingen i eksportvolumet som den mest direkte effekten, som igjen stabiliserer produksjonsnivået. Andre størrelser i økonomien vil også påvirkes, men mer indirekte som konsekvens av den endrede aktiviteten i eksportsektoren.

5.3.1 Skift 1 - Impulser fra internasjonale produktmarkeder

De påfølgende tabellene og grafene viser effekten av skiftet som setter både markedsetterspørselen og markedsprisene lik sine beregnede trender. Av figur 5.1 og 5.2 ser vi at den kontrafaktiske banen (den stiplede linjen) har en dempende effekt på syklene for produksjon og eksport, noe som tyder på at bidragene fra utlandet har vært medsykliske. De faktiske impulsene har altså bidratt til å øke svingningene.

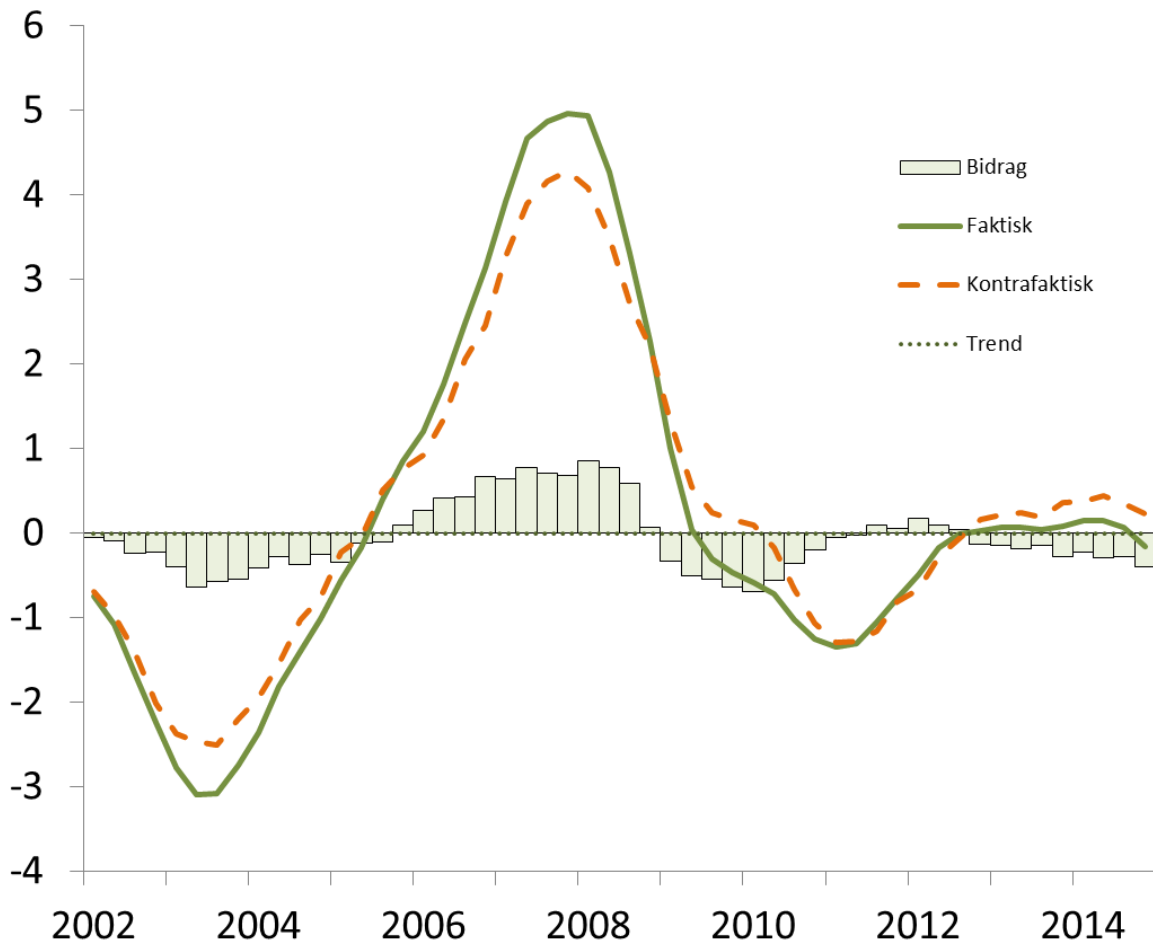

Figur 5.1 BNP for Fastlands-Norge, glattet og sesongjustert. Uttrykt i milliarder 2012-kroner per kvartal.

Figur 5.2 Eksport av tradisjonelle varer, glattet og sesongjustert. Uttrykt i milliarder 2012-kroner per kvartal.

I en konjunkturanalyse er det avvikene fra den estimerte trenden som analyseres. Figur 5.3 viser prosentvis avvik fra trenden (produksjonsgapet) for den faktiske og kontrafaktiske serien for BNP for Fastlands-Norge. Null-linjen representerer den underliggende trenden, som illustrert i figur 2.2. Bevegelser over (under) null betyr at produksjonsgapet er positivt (negativt). Bidragssøylene viser hvor stor betydning fluktasjoner i de internasjonale produktmarkedene har hatt på konjunkturutviklingen i perioden. Av figur 5.3 ser vi at de internasjonale produktmarkedene gjennomgående bidro medsyklisk i perioden 2002–2011. Dette vises ved at den faktiske banen ligger under den kontrafaktiske banen i lavkonjunkturer og over den kontrafaktiske banen i oppgangskonjunkturer. Konklusjonen er at konjunkturutslagene i perioden 2002 til 2011 ble forsterket av fluktasjoner i de internasjonale produktmarkedene.

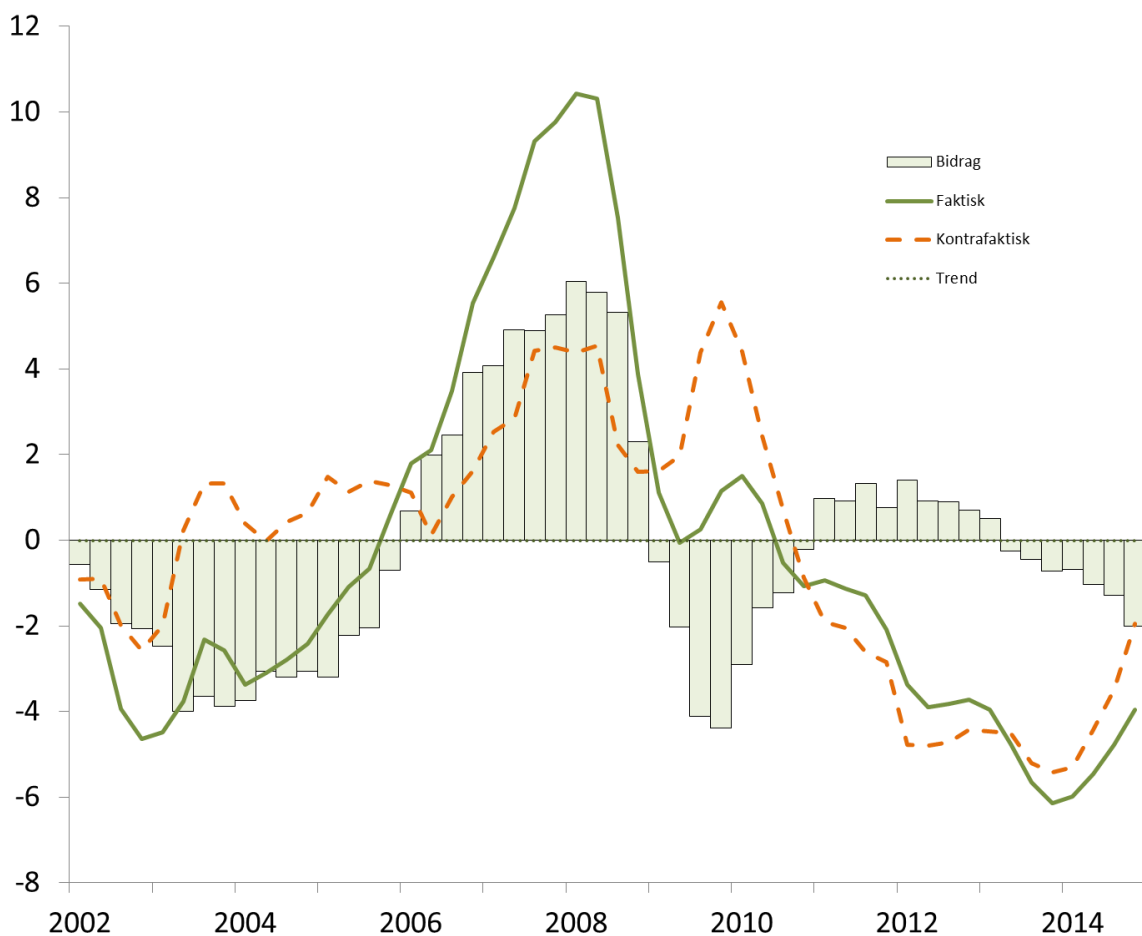

Figur 5.3 Faktisk og kontrafaktisk konjunkturgap for BNP for Fastlands-Norge. Avvik fra beregnet trend i prosent.

Fra 2013 til 2014 ligger den faktiske banen under den kontrafaktiske. Det er imidlertid vanskelig å si om prisene og etterspørselen har bidratt medsyklisk eller motsyklisk i denne perioden. Grunnen til dette er at det faktiske produksjonsgapet er tilnærmet lik null gjennom de to årene (nøytral konjunkturutvikling). Om bidragene har vært medsyklisk eller motsyklisk vil per definisjon avhenge av om man er i en oppgangs- eller i en nedgangskonjunktur. Også i 2012 ser vi en usikker utvikling der det kan virke som om impulsene har virket motsyklisk. Dette står i sterk kontrast til resten av perioden. Trenden vi har estimert er ikke statisk, og vil endres over tid når man får flere år med tilgjengelige data. Hvis trendveksten blir høyere i de kommende årene, kan bidragene for perioden 2012 til 2014 bli medsykliske, mens det motsatte kan bli tilfellet hvis trendveksten blir lavere enn den har vært. Fra 2012 til 2014 må vi derfor nøye oss med å studere om de utenlandske impulsene har økt, eller redusert nivået på konjunkturindikatorerne våre. Skiftet indikerer at de internasjonale impulsene har bidratt til å trekke den faktiske banen til BNP nedover i perioden 2013–2014.

Figur 5.4 viser et tilsvarende konjunkturgap for eksport av tradisjonelle varer. Som ventet illustrer figuren de samme medsykliske bidragene som BNP-figuren, men bidragene er vesentlig større. Det er naturlig at det er på volumtallene til eksportsektoren at vi finner de største effektene av skiftet som er knyttet internasjonal etterspørsel og markedspriser. De fleste effektene som følger av skiftet, vil virke gjennom eksportsektoren og deretter videre på de andre økonomiske indikatorene.

Det er verdt å merke seg at selv om markedsindikatoren og markedsprisene hadde beveget seg langs trendveksten, ville eksporten fortsatt fulgt et syklisk forløp. Den kontrafaktiske utviklingen viser ikke like store, men fortsatt positive eksport-gap. Det må altså være flere faktorer som virker inn på syklene for norsk eksport. Etterspørselen fra utlandet og markedsprisene forklarer bare en del av svingningene. Andre faktorer som kapasitetsutnyttningen og kapitalbeholdningen, har også stor betydning for konjunkturforløpet i norsk eksport (Eika & Lindquist, 1997).

Figur 5.4 Faktisk og kontrafaktisk konjunkturgap for eksport av tradisjonelle varer.

Avvik fra beregnet trend i prosent.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Konjunkturedgang			Konjunkturoppgang			Konjunkturedgang						
	Lavkonjunktur			Høykonjunktur			Lavkonjunktur		Konjunkturnøytralt				
	Tilbakeslag	Innhenting		Oppheting			Avkjøling		Tilbakeslag	Innhenting			
BNP Fastlands-Norge	-0,2	-0,6	-0,3	-0,1	0,5	0,7	0,6	-0,5	-0,4	0,0	0,0	-0,2	-0,3
Eksport totalt	-0,3	-0,9	-0,7	-0,1	1,1	2,0	1,8	-1,3	-1,4	0,4	0,3	-0,5	-0,9
Eksport - trad. varer	-1,5	-3,4	-3,2	-2,0	2,2	4,6	4,6	-2,7	-1,4	1,0	1,0	-0,3	-1,3
Import totalt	-0,4	-0,9	-1,0	-0,7	0,3	1,0	1,2	-0,6	-1,0	0,2	0,2	-0,2	-0,4
Import - trad. varer	-0,5	-1,3	-1,4	-1,0	0,5	1,3	1,5	-1,0	-1,2	0,3	0,3	-0,2	-0,6
Lønssats	0,0	-0,2	-0,3	-0,4	-0,2	0,2	0,6	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Lønssats industri	-0,1	-0,5	-0,9	-0,8	-0,3	0,6	1,2	0,5	-0,1	0,3	0,5	0,3	0,1
Valutakurs (IMPKR44)	-0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	-0,9	-1,2	-0,3	0,5	-0,2	0,6	0,6	0,0
Sysselsetting (1000p)	-1,0	-2,0	-2,0	0,0	5,0	9,0	9,0	-2,0	-7,0	-5,0	-1,0	-3,0	-4,0
Ledighet (%poeng)	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Konsum, husholdninger	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Bolipriser	0,0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,6	-0,3	0,3	0,5	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3
NIBOR (% poeng)	0,10	-0,03	-0,07	-0,05	-0,03	0,21	0,30	0,05	0,06	0,06	0,00	-0,10	-0,02

Tabell 5.1 Konjunkturavvik utvalgte økonomiske indikatorer. Kontrafaktisk utvikling som referansebane. Avvik i prosent.

I tabell 5.1 til 5.5 er det den kontrafaktiske skiftbanen (skift 1) som er brukt som referansebane. Tabellene viser derfor effektene av fluktasjoner i impulsene fra de internasjonale produktmarkedene på forskjellige økonomiske størrelser. Avvikstallene illustrerer hvor stort årlig prosentvis bidrag fluktasjonene i impulsene fra de internasjonale produktmarkedene har gitt til de aktuelle indikatorene. De viser altså ikke akkumulerte forskjeller, men en direkte forskjell i utviklingen på de aktuelle tidspunktene. En mer detaljert oversikt over avvikstall finnes i vedlegg B. En oversikt over den historiske utviklingen i de samme variablene som gitt i nasjonalregnskapet finnes i vedlegg G. Tabell 5.1 viser inndelingen etter konjunkturfaser.

Samlet aktivitetsnivå

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
BNP fastlands-Norge	-0,2	-0,6	-0,3	-0,1	0,5	0,7	0,6	-0,5	-0,4	0,0	0,0	-0,2	-0,3
Eksport totalt	-0,3	-0,9	-0,7	-0,1	1,1	2,0	1,8	-1,3	-1,4	0,4	0,3	-0,5	-0,9
Eksport - trad. varer	-1,5	-3,4	-3,2	-2,0	2,2	4,6	4,6	-2,7	-1,4	1,0	1,0	-0,3	-1,3
Import totalt	-0,4	-0,9	-1,0	-0,7	0,3	1,0	1,2	-0,6	-1,0	0,2	0,2	-0,2	-0,4
Import - trad. varer	-0,5	-1,3	-1,4	-1,0	0,5	1,3	1,5	-1,0	-1,2	0,3	0,3	-0,2	-0,6

Tabell 5.2 Internasjonale produktmarkeders impulser på samlet aktivitetsnivå. Avvik i prosent.

De fleste avvikstallene for det samlede aktivitetsnivået viser medsykliske effekter, der bidragene fra de internasjonale produktmarkedene er positive i høykonjunktoren og

negative i lavkonjunktorene. Den største effekten ser vi på eksporten av tradisjonelle varer der nivået ligger hele 4,6 % høyere, enn det gjør i den kontrafaktiske serien, i opphetingsfasen før finanskrisen. Vi observerer også en tydelig medsyklisk effekt på BNP for Fastlands-Norge. På importen ser vi en svakere, noe etterslepene medsyklisk effekt, spesielt på import av tradisjonelle varer.

Konkurranssevne

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lønnsats	0,0	-0,2	-0,3	-0,4	-0,2	0,2	0,6	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Lønnsats industri	-0,1	-0,5	-0,9	-0,8	-0,3	0,6	1,2	0,5	-0,1	0,3	0,5	0,3	0,1
Valutakurs	-0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	-0,9	-1,2	-0,3	0,5	-0,2	0,6	0,6	0,0

Tabell 5.3 Internasjonale produktmarkeders impulser på variabler knyttet til norsk konkurransevne. Avvik i prosent.

Variasjonene i priser og etterspørsel har gitt en noe ujevn utvikling i norsk konkurransevne, blant annet ved en appresiering av den norske kronen i forkant av finanskrisen. Et negativt endringstall i importveid valutakurs (IMPKR44) innebærer en appresiering av den norske kronen. En appresiering av kronen vil bidra til å dempe positive effekter på norsk eksport. Dette viser viktigheten av å endogenisere valutakursen i våre beregninger. Hadde vi sett bort fra styrket kronkurs ville vi sett større positive utslag i eksporten i 2007 og 2008, og effektene fra de utenlandske impulsene ville fremstått høyere enn de faktisk har vært. Impulsene har også ført til større variasjoner i lønn for norske arbeidstakere. Vi ser et skille fra år 2007, med lavere lønninger og styrket konkurransekraft i perioden før og det motsatte i perioden fra og med 2007. Bidragene har vært kraftigere på industrilønningene enn på det totale lønnsnivået.

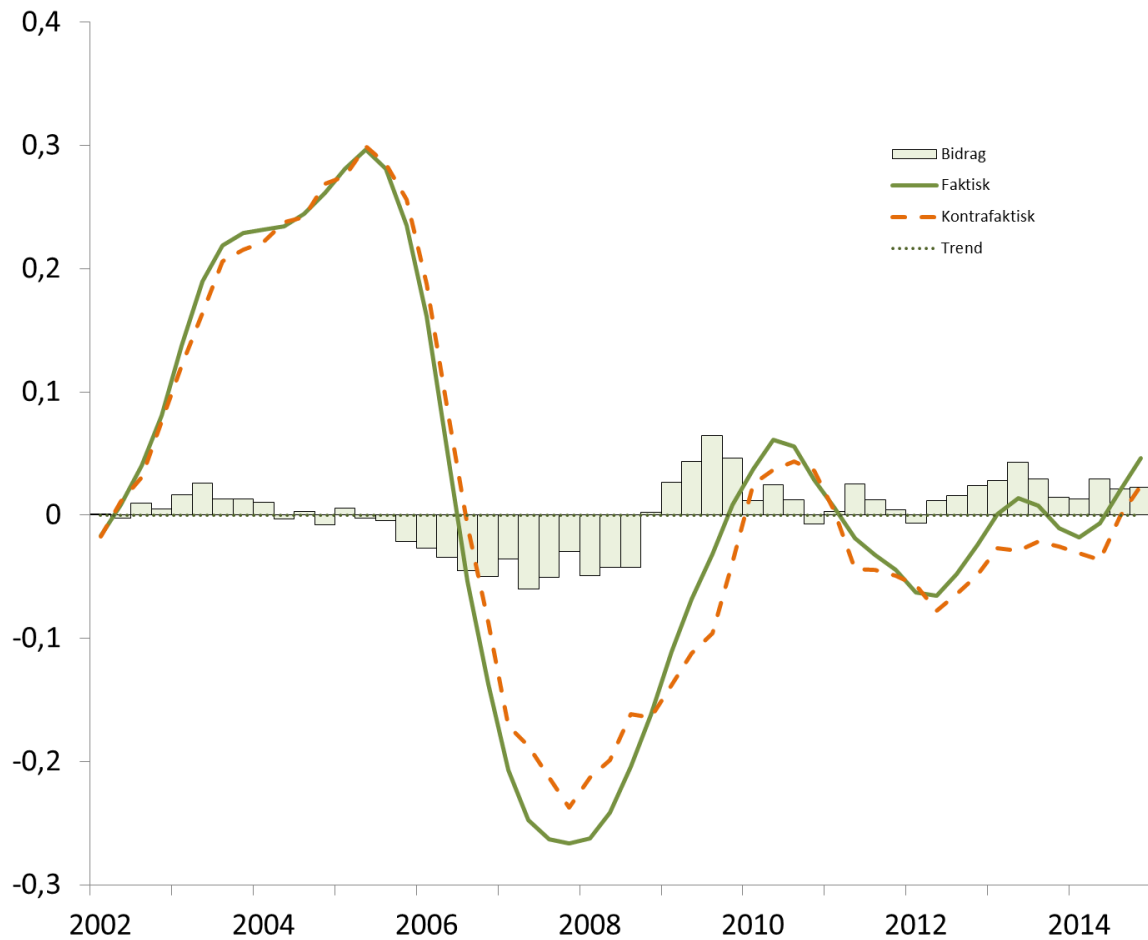
Arbeidsmarkedet

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sysselsetting i alt	-1,0	-2,0	-2,0	0,0	5,0	9,0	9,0	-2,0	-7,0	-5,0	-1,0	-3,0	-4,0
Ledighet	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1

Tabell 5.4 Internasjonale produktmarkeders impulser på arbeidsmarkedet. Avvik i hvo. 1000 personer og prosentpoeng.

Utenom de største negative utslagene i konjunktursyklusene har variasjonene i priser og etterspørsel bare gitt mindre utslag i arbeidsmarkedet. Tabell 5.4 viser effektene av fluktusjonene i de internasjonale impulsene på sysselsetting og arbeidsledighet. Figur 5.5

viser faktisk og kontrafaktisk konjunkturgap for arbeidsledighetsrate. Effekten er medsyklisk, med redusert sysselsetting og høyere ledighet i de definerte lavkonjunktorene og motsatt i høykonjunktorene. Det var 9 000 flere sysselsatte personer i Norge i 2007 og 2008 enn det ville ha vært med stabil utvikling i utlandet. I perioden 2012–2014 ble sysselsettingen lavere og arbeidsledigheten høyere i virkeligheten, enn i den kontrafaktiske banen.

Figur 5.5 Faktisk og kontrafaktisk konjunkturgap for arbeidsledighetsraten. Avvik fra beregnet trend i prosentpoeng.

Husholdningene og boligmarkedet

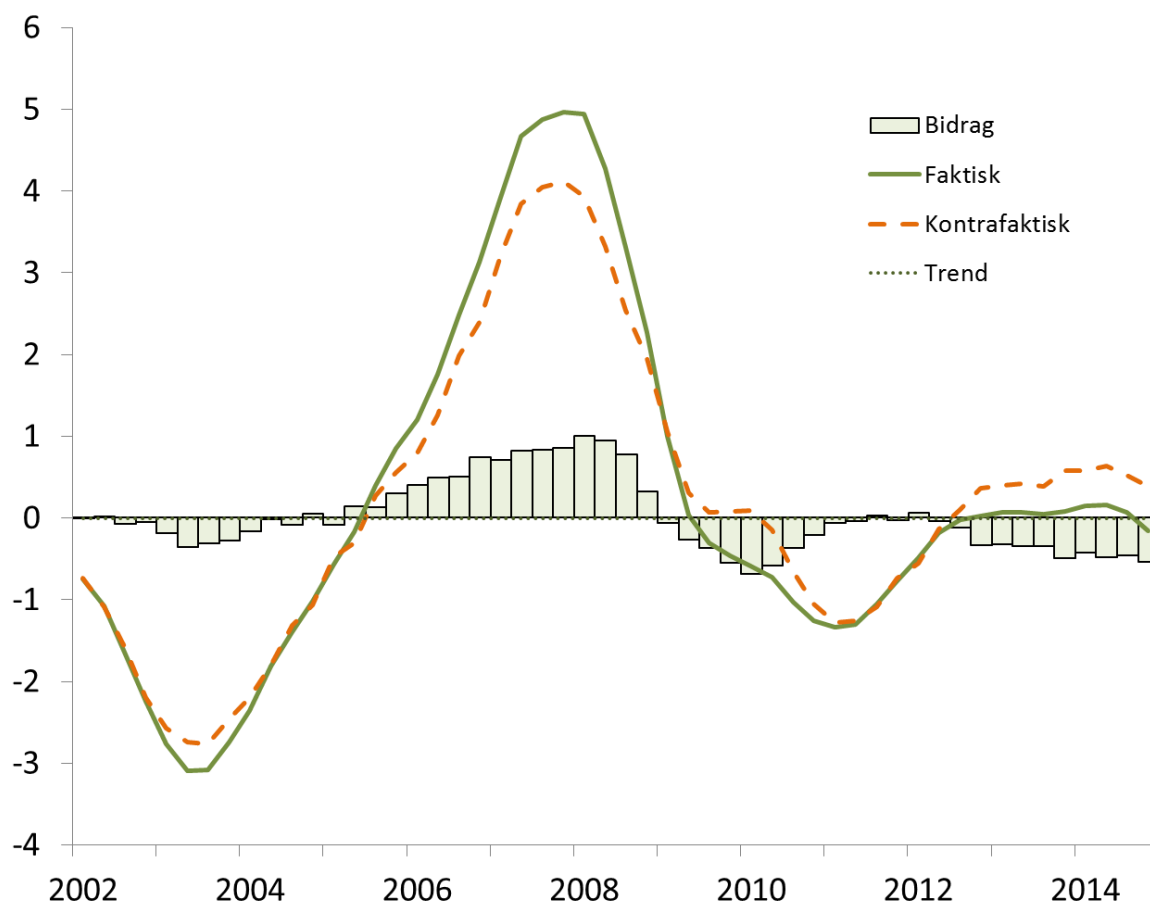
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Konsum	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Bolipriser	0,0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,6	-0,3	0,3	0,5	0,5	0,3	0,4	0,4	0,3
Pengemarkedsrente (%poeng)	0,10	-0,03	-0,07	-0,05	-0,03	0,21	0,30	0,05	0,06	0,06	0,00	-0,10	-0,02

Tabell 5.5 Internasjonale produktmarkeders impulser på husholdningenes atferd og på boligmarkedet. Avvik i prosent og prosentpoeng.

Effektene på konsum følger samme medsykliske retning som effektene på BNP, men med cirka ett års etterslep. Utslagene i konsum er imidlertid beskjedne gjennom perioden. For boligprisene går det et skille rundt finanskrisen. Fluktuasjonene har ført til lavere boligpriser i perioden før finanskrisen og høyere boligpriser i etterkant av krisen. Den virkelige pengemarkedsrenten var relativt lik den kontrafaktiske renten gjennom hele perioden, bortsett fra i 2007 og 2008 da fluktuasjonene i impulsene gav opp mot 0,3 prosentpoeng høyere rente.

5.3.2 Skift 2 og 3 - Separate skift i MII og markedsprisene

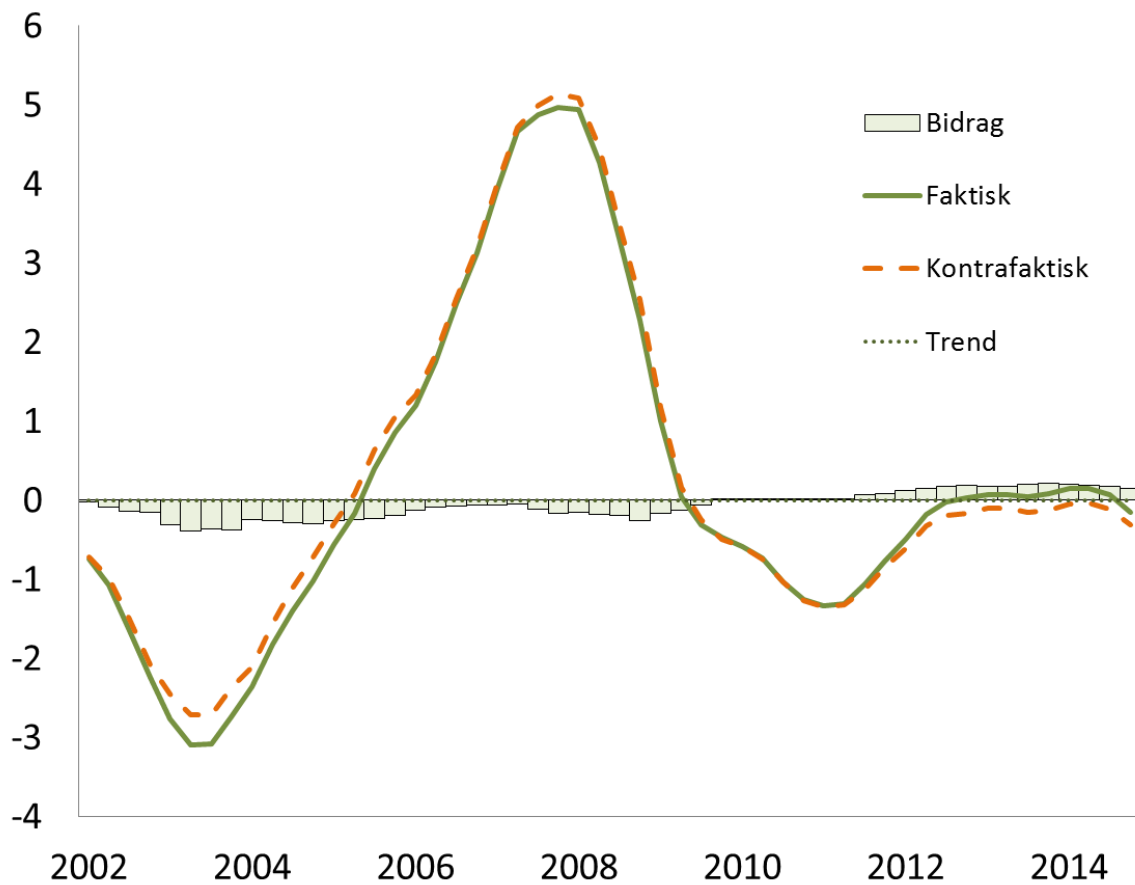
For å få et innblikk i hvor mye av bidragene som kan tilskrives henholdsvis etterspørsels- og priseffekter har vi gjennomført to separate simuleringer der vi ser på effekten av variasjon i markedsetterspørsel og markedspriser hver for seg.

Figur 5.6 Faktisk og kontrafaktisk BNP-gap. Avvik fra beregnet trend i prosent.

Figur 5.6 viser faktisk og kontrafaktisk utvikling i BNP-gapet for Fastlands-Norge når bare markedsindikatoren følger trendveksten. Her er det ikke gjort noen endringer i markedsprisene som dermed følger sin faktiske utvikling i begge banene. Når den faktiske banen ligger under den kontrafaktiske i nedgangsperioder og over i oppgangsperioder har internasjonal etterspørsel virket medsyklisk. Bidraget fra markedsindikatoren har vært medsyklisk i perioden 2002 til 2011.

I den siste perioden fra 2012 til 2014 har fluktuasjonene i markedsindikatoren hatt en negativ effekt på BNP for Fastlands-Norge. Som nevnt kan vi på grunn av den nøytrale konjunkturutviklingen ikke si noe konkret om det var medsykliske eller motsykliske bidrag de to siste årene. Også for 2012 er effekten noe usikker. Det vi kan konkludere med fra denne treårsperioden er at hvis markedsindikatoren hadde fulgt trendveksten ville BNP vært høyere enn det faktisk var.

Figur 5.7 Faktisk og kontrafaktisk BNP-gap. Avvik fra beregnet trend i prosent.

Figur 5.7 viser faktisk og kontrafaktisk BNP-utvikling for Fastlands-Norge når markedsprisene ikke varierer i den kontrafaktiske utviklingen. Her er det ikke gjort noe med markedsindikatoren som følger sin virkelige utvikling i begge banene. Markedsprisene virket medsyklisk til og med 2004 og motsyklisk i perioden 2005 til 2011 (med unntak av 2009). Markedsprisene virket medsyklisk de første årene av perioden fordi Norge var inne i en nedgangskonjunktur og lave priser bidro til den negative utviklingen. Under oppgangskonjunktoren før finanskrisen lå markedsprisene godt over trendveksten. Likevel ser vi at prisene bidro svakt motsyklisk i denne perioden. Grunnen til dette kan være at den økte inntekten som høyere priser medførte, ble veid opp av en enda større økning i kostnader. I perioden 2012 til 2014 ville BNP vært lavere enn det faktisk ble om prisene hadde fulgt trenden sin. Prisutviklingen har altså hatt motsatt effekt på BNP enn det internasjonal etterspørsel har hatt de siste tre årene.

Tabell 5.6 viser kvantifisert bidrag fra de tre skiftene på BNP-gapet (i prosentpoeng). Tallene i tabellen tar hensyn til hvor man er i konjunktursykel og er gitt i absoluttverdi, noe som medfører at positive (negative) tall indikerer at indikatorene har bidratt

medsyklisk (motsyklisk) i de enkelte årene. Pris + MII tilsvarer bidragssøylene i Figur 5.3. Tabell 5.6 studerer bare effektene på BNP. Fullstendige avvikstabeller for hvordan disse to skiftene har påvirket andre indikatorer, kan finnes i vedlegg C og D. Linje nummer to (MII) og linje nummer tre (priser) viser det kvantifiserte bidraget fra de to oppsplittede skiftene. Skiftet som inkluderer begge impulsene kan ikke nødvendigvis sees på som et eksakt nettobidrag fra de to impulsene hver for seg, selv om dette stemmer for enkelte år i perioden. Ettersom modellen er ikke-lineær kan bidraget fra begge impulsene på én gang bli forskjellig fra summen av bidragene fra enkeltimpulsene (Johansen & Eika, 2000).

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Snitt
Pris + MII	0,15	0,54	0,33	-0,12	0,45	0,71	0,39	0,59	0,45	-0,02	0,35
MII	0,03	0,29	0,06	0,12	0,53	0,80	0,60	0,47	0,46	0,03	0,34
Priser	0,10	0,36	0,27	-0,23	-0,09	-0,10	-0,19	0,04	-0,01	-0,05	0,01

Tabell 5.6 Bidraget til absoluttverdien av konjunkturavviket i prosentpoeng.

Positive tall indikerer medsyklisk bidrag.

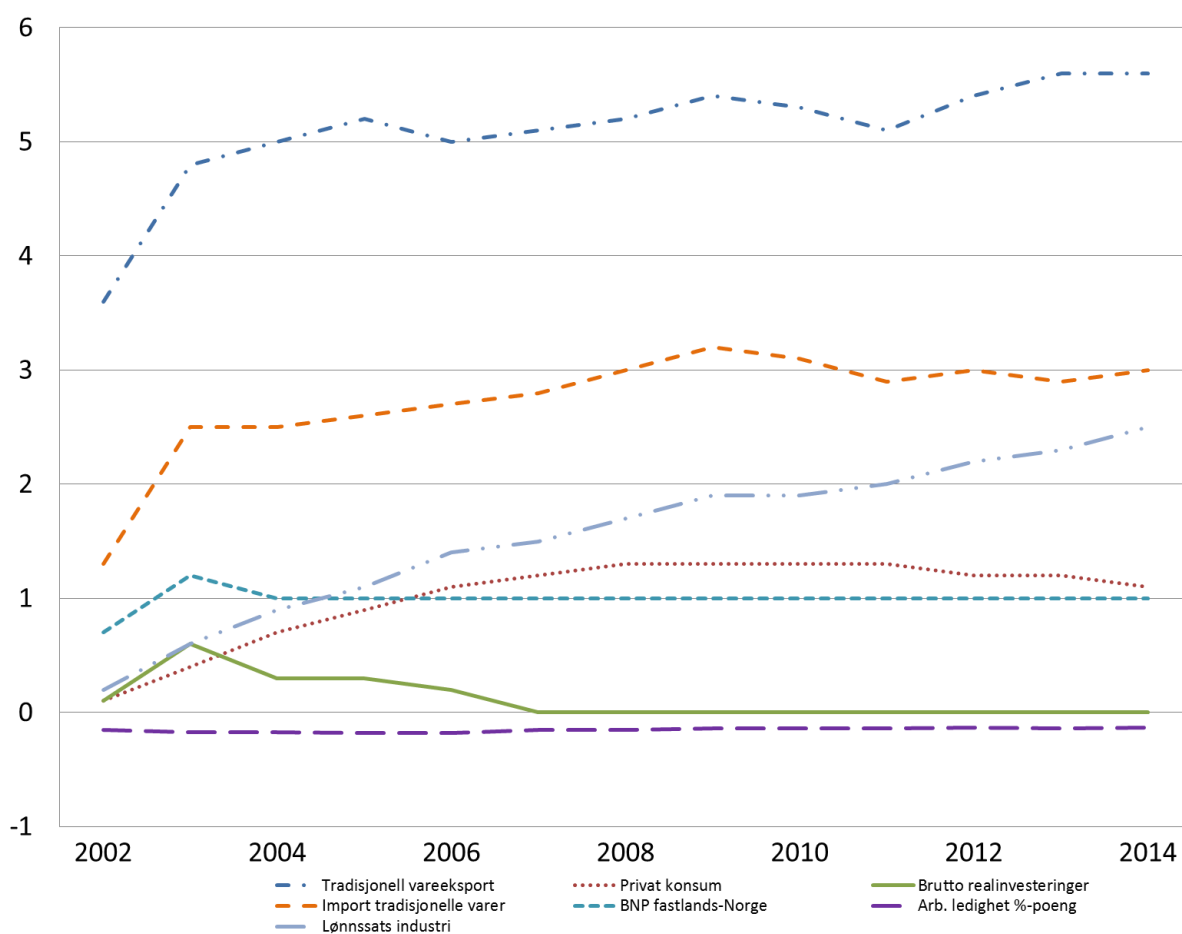
Bidraget fra variasjoner i markedspriser på norske konjunkturer har vært gjennomgående lavt i hele perioden, med unntak av årene 2003 og 2004. Da bidro markedsprisene mer enn utenlandsk etterspørsel til at nedgangskonjunkturen ble så dyp som den ble. Mens markedsindikatoren bidro med 0,29 % større BNP-gap i 2003 (tabell 5.6), bidro prisene med 0,36 % i 2003 og 0,27 % i 2004. Årsaken til den relativt lave effekten fra markedsindikatoren disse årene, er at den internasjonale nedgangskonjunkturen ikke ble like dyp som den norske, og at oppgangen internasjonalt startet før den norske oppgangen (figur 1.3).

Det er tydelig at etterspørselen fra utlandet, og variasjoner i denne, har gitt større bidrag til størrelsen på BNP-gapet enn det markedsprisene har gjort. Fra 2002 til 2004 bidro både variasjonene i markedsindikatoren og variasjonene i markedsprisene til å forsterke nedgangskonjunkturen. I høykonjunkturen før finanskrisen bidro etterspørselen fra utlandet medsyklisk, mens prisene bidro svakt motsyklisk.

5.3.3 Skift 4 - Positivt skift i utenlandsk etterspørsel

Etter å ha isolert markedsindikatoren som den viktigste kilden til konjunkturimpulser fra utlandet, er det interessant å studere denne variabelen i litt mer detalj. Vi vil i dette delkapittelet utføre et større stilisert skift i markedsindikatoren. Hittil i oppgaven har vi studert hva variasjoner i internasjonal etterspørsel og markedspriser har hatt å si for utvalgte økonomiske indikatorer. Sammenligningsgrunnlaget har vært den langsiktige

trendverdien. Denne gangen gir vi markedsindikatoren et positivt skift på 10 % gjennom hele perioden. Dette skiftet blir da den kontrafaktiske utviklingen i denne analysen. Vi finner så ut hvordan, og hvor mye, dette hadde påvirket utviklingen i noen utvalgte økonomiske størrelser. Selv om skiftet i dette tilfellet er positivt, vil effektene av skiftet være de samme som ved et negativt skift, bare med motsatt fortegn. Størrelsen på utslagene vil imidlertid kunne bli litt forskjellige, blant annet på grunn av asymmetri i lønnsdannelsen ved endringer i ledigheten (Eika & Lindquist, 1997). Resultatet framkommer av figur 5.8, tabell 5.7 samt figur 5.9.

Figur 5.8 Effekter av 10 % skift i markedsetterspørselen, avvik fra referansebanen i prosent.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Markedsindikator	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Tradisjonell vareeksport	3,6	4,8	5	5,2	5	5,1	5,2	5,4	5,3	5,1	5,4	5,6	5,6
Privat konsum	0,1	0,4	0,7	0,9	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	1,1
Brutto realinvesteringer	0,1	0,6	0,3	0,3	0,2	0	0	0	0	0	0	0	0
Import tradisjonelle varer	1,3	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8	3	3,2	3,1	2,9	3	2,9	3
BNP fastlands-Norge	0,7	1,2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Arb. ledighet %-poeng	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Lønnsatts industri	0,2	0,6	0,9	1,1	1,4	1,5	1,7	1,9	1,9	2	2,2	2,3	2,5

Tabell 5.7 Effekter på utvalgte økonomiske indikatorer. Avvik fra referansebanen i prosent.

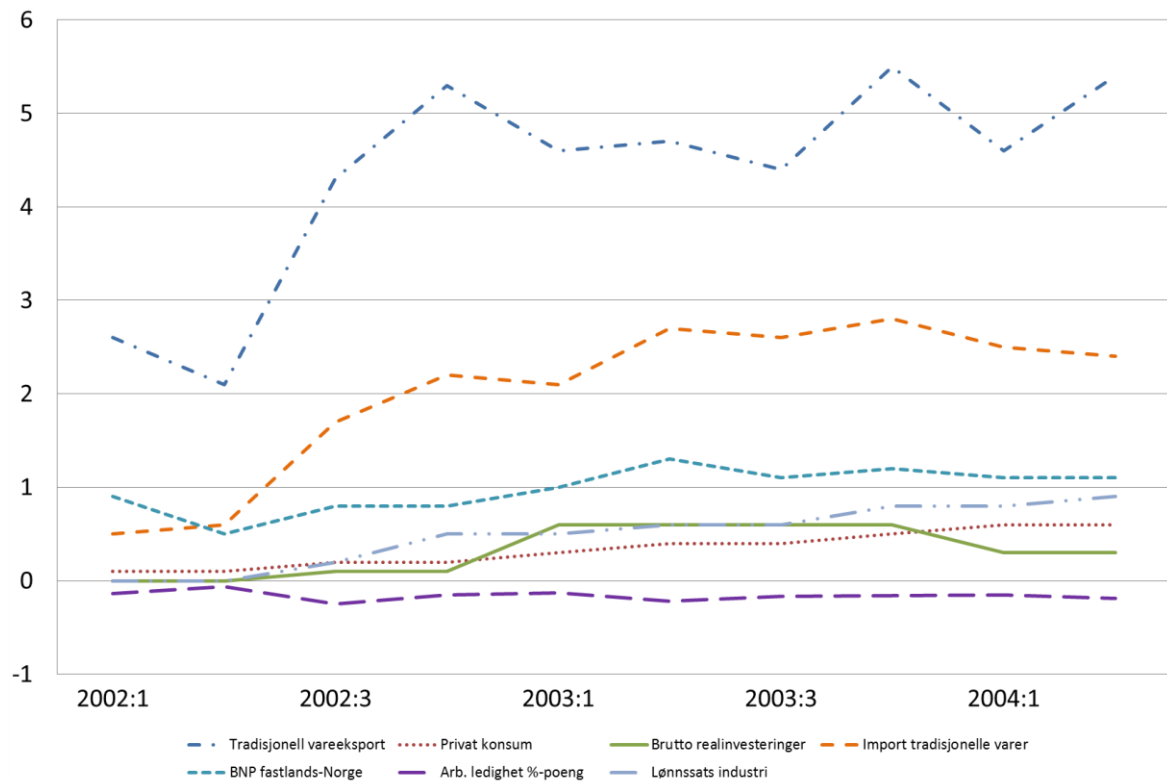
Effekten av høyere utenlandsk etterspørsel slår inn nærmest umiddelbart på eksport og import. Eksporten hadde vært om lag 5 % høyere enn referansebanen gjennom nesten hele perioden og importen rundt 3 % høyere. Norge ville med andre ord fått en bedring i handelsbalansen gjennom perioden, sammenlignet med referansebanen. Vi observerer at økningen i eksport er lavere enn økningen i etterspørselen fra utlandet. Hovedårsaken til dette er at den positive etterspørselsimpulsen øker lønningene innenlands, noe som gir høyere priser på norske produkter, og dermed svekket konkurranseevne. Prisene på lignende varer i utlandet (markedsprisene) har fulgt referansebanen i analyseperioden.

På BNP for Fastlands-Norge ser vi også en umiddelbar økning. Denne effekten kommer som en følge av den positive impulsen på eksporten. Etter to år er effekten på ca. 1,2 % før det kommer en korreksjon og BNP stabiliserer seg omkring 1 % høyere enn referansebanen gjennom resten av perioden.

Det tar noe lengre tid før effekten av utenlandsk etterspørsel slår merkbart ut på privat konsum. Konsumet stiger jevnt fram til omkring 2008 før det flater ut. Økningen i konsumet i forhold til referansebanen er et resultat av at vekst i sysselsetting, lønninger og driftsresultat gir økte inntekter til konsumentene.

Økt etterspørsel fra utlandet stimulerer behovet for nye investeringer for å få økt produksjonskapasiteten. Når produksjonskapasiteten er bygget opp til et nivå som møter den nye etterspørselen er det ikke lenger behov for ytterligere ekstrainvesteringer og investeringene går ned til referansebanens verdi.

Arbeidsledigheten ville ha vært omtrent 0,15 prosentpoeng lavere gjennom hele perioden, og varierer lite.

Figur 5.9 Effekter av 10 % skift i markedsetterspørselen, avvik fra referansebanen i prosent. Tall for de første ti kvartalene etter skiftet.

Figur 5.8 illustrerte at de største endringene skjedde allerede i løpet av det første året etter skiftet. Figur 5.9 bryter ned effektene på kvartalsnivå for de første ti kvartalene etter skiftet. Jevnt over ser vi at de større utslagene skjer innen det første året av perioden. Av alle de økonomiske størrelsene vi har undersøkt, er det bare konsum og lønningene som har vesentlige endringer etter første kvartal 2003.

Det første vi legger merke til, er at eksporten går umiddelbart opp i første kvartal, før den faller igjen i andre kvartal 2002. En naturlig forklaring kan være at de norske eksportbedriftene selger ut store deler av varelagrene sine det første kvartalet. I andre kvartal er det derfor mangel på varer til å dekke den økte etterspørselen. Når tredje kvartal inntreffer, har bedriftene rukket å fylle opp lagrene og etterspørselen fra utlandet blir stimulert for fullt. Norsk import vil ikke påvirkes av tilsvarende lagerstrammer i utlandet, siden norske importører kan flytte noe av etterspørselen til land med høyere lagerkapasitet. Økningen i importen skjer umiddelbart, i likhet med økningen i eksporten.

Utviklingen i BNP for Fastlands-Norge følger samme utvikling som eksporten de tre første kvartalene. Den relative nedgangen i andre kvartal 2002 kommer som følge av både

relativt lavere eksport, og høyere import enn i første kvartal. Etter en stund ser vi at det er en noe etterslepene effekt på BNP. Vi ser en tendens til at BNP lagges utviklingen i eksport med om lag to kvartaler. Investeringene er nesten upåvirket av den økte markedsetterspørselen de første tre kvartalene, før behovet for økt produksjonskapasitet melder seg i fjerde kvartal 2002.

5.4 Finanspolitikkenes rolle

Offentlig konsum og andre finanspolitiske virkemidler som skatter og avgifter er eksogene størrelser i modellen, og endres derfor ikke i de ulike skiftbanene vi har laget. Spesielt skiftene som innebærer å sette markedsindikatoren lik trendvekst medfører en betydelig konjunkturdemping. I så måte er det ikke unaturlig å trekke fram uendret finanspolitikk som en svakhet ved beregningene. Om dette er en svakhet eller ikke, hviler på forutsetningen om at endret finanspolitikk ville ha gitt en annerledes konjunkturutvikling i analyseperioden. Omfanget av avviket i konjunkturutviklingen avgjør hvor stor denne svakheten er.

Eika & Prestmo (2009) undersøkte i forbindelse med finanskrisen, effekten av ulike finanspolitiske tiltak. De finner at man kan få god effekt av en rekke ulike tiltak, som økt offentlig sysselsetting, skattelettelse og offentlige investeringsprosjekter. Men når begrensninger som politisk gjennomførbarhet, virkningstidspunkt (når et vedtak får effekt) og reverserbarhet tas med i betraktningen, begrenses virkningsgraden av de ulike tiltakene betraktelig.¹⁵ I tillegg har pengepolitikken, siden Norge innførte inflasjonsmål i 2001, vært førstelinjeforsvaret i stabiliseringspolitikken (Thøgersen, 2011). Finanspolitikken brukes ofte ikke som en konjunkturregulator før man har brukt opp de pengepolitiske virkemidlene. I utgangspunktet kan en derfor anta at finanspolitikken ikke skulle ha respondert svært annerledes i en kontrafaktisk virkelighet, enn det som faktisk var tilfellet. Eika og Prestmo trekker også fram rentesettingen som et av de mest potente virkemidlene, og i våre analyser er dette allerede tatt hensyn til i modellen gjennom en endogen pengemarkedsrente.

¹⁵ Reverserbarhet er muligheten til å reversere igangsatte prosjekter i krisetider, når økonomien bedrer seg

5.5 Sammenligning med tidligere funn

Vår analyse finner, i likhet med Wettergreen (1978), klare medsykliske bidrag fra utlandet gjennom eksportsektoren. Wettergreen undersøkte perioden fra 1955 til 1975. Strukturelt har norsk økonomi gjennomgått store endringer siden den tid. Vi har gått vekk fra den faste valutakursen, vi har fått en stor petroleumssektor og det har skjedd en liberalisering av kredittmarkedene, for å nevne noe.

Den mest sammenlignbare studien som er gjort på dette området, er som nevnt Eika & Lindquist (1997), som studerte utenlandsk etterspørsel og dens effekt på norsk økonomi i perioden 1973–1993. Deres konklusjon var at konjunktorene på 1980-tallet stort sett var drevet av innenlandske forhold. Våre funn har vist at Norge i perioden 2002–2014 for det meste har hatt medsykliske bidrag fra utlandet, med spesielt sterke bidrag under bunnen i 2003 og toppen i 2007. Dette bryter med funnene til Eika & Lindquist (1997), som fant at etterspørselen fra utlandet har virket motsyklisk ved den siste store bobleoppbyggingen og den påfølgende bankkrisen i Norge (1987–1991).

Johansen & Eika (2000) er den siste studien som undersøkte effekten av internasjonale produktmarkeder (etterspørsel og markedspriser) ved hjelp av KVARTS. De finner at det motsykliske bidraget fra de internasjonale produktmarkedene, som Eika & Lindquist (1997) observerte rundt bankkrisen, fortsatte også gjennom 1990-tallet. Johansen og Eika pekte på at den tre år eldre studien i for liten grad tok hensyn til effekten av dereguleringene av kredittmarkedene på 1980-tallet. Dereguleringene må betraktes som et strukturelt skift, noe som gjør konjunkturimpulsene vanskeligere å tyde. Vår analyse gir likevel en tydelig indikasjon på at Norge i perioden 2002–2011 har hatt kraftigere impulser fra utlandet enn på 1980- og 90-tallet. Johansen og Eika finner at impulsene fra de internasjonale produktmarkedene bidro motsyklisk, med et gjennomsnittlig bidrag på -0,22 prosentpoeng i perioden 1989–1999. Både fluktuationene i markedsprisene og etterspørselen har bidratt til denne motsykliske effekten. Dette er i skarp kontrast til våre resultater som viser en tydelig medsyklisk effekt på 0,35 prosentpoeng fra de internasjonale impulsene i perioden 2002–2011.

Tabell 5.8 viser totalt gjennomsnittlig konjunkturavvik fra trend, fordelt på fire perioder mellom 1973 og 2011, samt bidragene fra impulsene fra de internasjonale produktmarkedene, der det er utført tidligere. Perioden 2002–2011 hadde et gjennomsnittlig, absolutt konjunkturavvik på 1,94 %. Dette er større enn konjunkturutslaget på 70-tallet, men ganske mye mindre enn det gjennomsnittlige konjunkturutslaget mellom

1984 og 1993, da avviket var på hele 3,5 %, til tross for at markedsetterspørselen virket sterkt motsyklisk og bidro til å bremse konjunktorene i denne perioden. Av de fire periodene i tabellen er det i den siste perioden at fluktuasjonene i markedsetterspørselen har bidratt mest til konjunkturavviket. Dette underbygger konklusjonen om at Norges konjunkturutvikling var svært avhengig av utviklingen internasjonalt mellom 2002 og 2011.

Hvis vi sammenholder de fire studiene (vår egen inkludert), ser vi en interessant utvikling. Norge går fra å være en økonomi som følger de internasjonale konjunktorene tett fra 1950- til starten av 1980-tallet, via en periode på ca. 15 år der vi beveger oss mot den internasjonale utviklingen, før vi igjen har opplevd medsykliske bidrag fra 2002 til 2011. De siste tre årene av analyseperioden har Norge igjen vært i utakt med den internasjonale utviklingen. Vi observerer at Norge ikke opplevde nedgangen rundt år 2012 som OECD-landene opplevde. Vi skal være forsiktige med å trekke konklusjoner på bakgrunn av utviklingen i siste halvår av 2014, men den siste tids utvikling kan tyde på at Norge er i ferd med å bevege seg inn i en lavkonjunktur, mens resten av OECD-området er på vei inn i en høykonjunktur.

	1973–83	1984–93	1989–99	2002–11
Gjennomsnittlig absolutt konjunkturavvik	0,87	3,50	2,10	1,94
<i>Bidrag til avviket:</i>				
Internasjonale produktmarkeder	-	-	-0,22	0,35
Markedsetterspørsel	0,25	-0,51	-0,07	0,34
Markedspriser	-	-	-0,14	0,01

Tabell 5.8 Gjennomsnittlig bidrag til absolutt konjunkturavvik i prosentpoeng.

Tall fra 1973 til 1999 er regnet ut, basert på tall fra Eika & Lindquist (1997) og Johansen & Eika (2000).

6. Konklusjon og diskusjon

I denne masteroppgaven har vi estimert effektene på norsk konjunkturutvikling fra 2002 til 2014 av fluktasjoner i etterspørselen på de norske eksportmarkedene og verdensmarkedspriser. Effektene er estimert ved å sammenligne den virkelige utviklingen med den kontrafaktiske utviklingen, der markedsetterspørselen og verdensmarkedsprisene ikke varierer, men i stedet følger sin underliggende trend.

Tidligere studier har vist at konjunkturutviklingen i Norge fram til tidlig på 1980-tallet fulgte utviklingen internasjonalt tett, med noe tidsetterslep. Fra starten av 1980-tallet endret dette seg, og fram til årtusenskiftet var konjunkturutviklingen først og fremst drevet av innenlandske forhold, mens utviklingen i internasjonal økonomi bidro motsyklisk (se Wettergreen (1978), Eika & Lindquist (1997) og Johansen & Eika (2000)). I så måte er funnene våre interessante, siden vi finner indikasjoner på at norsk økonomi igjen har fått klare medsykliske bidrag fra utlandet i perioden 2002–2011. Gjennom både «IT-krakket», den sterke oppgangen på midten av 2000-tallet, og under den påfølgende finanskrisen, har de norske konjunktorene fulgt den internasjonale utviklingen.

I perioden 2012–2014 har utviklingen i BNP for Fastlands-Norge ligget omtrent på trenden (nøytral konjunkturutvikling). Vi kan derfor ikke trekke noen entydig konklusjon på om impulsene fra utlandet har virket med- eller motsyklisk i denne perioden. Det vi kan konkludere med er at den lave internasjonale etterspørselen har gitt en lavere utvikling i BNP for Fastlands-Norge, og trukket den ned til trendvekst.

For å undersøke hvilke av impulsene fra de internasjonale produktmarkedene som har bidratt mest til konjunkturutviklingen, utførte vi to separate skift, der vi så på effekten av markedsetterspørsel og markedspriser hver for seg. Under nedgangskonjunktoren i 2003 trakk både markedsprisene og markedsetterspørselen i samme retning mot et større, negativt produksjonsgap. Markedsprisene var de største driverne av de to nevnte impulsene under denne nedgangen. I resten av perioden fram mot 2011 har markedsetterspørselen vært den desidert største driveren bak konjunktursyklene. Den største effekten fra markedsetterspørselen finner vi i og rundt finanskrisen. De høye markedsprisene i tiden før finanskrisen virket motsyklisk på BNP-utviklingen, men jevnt over har ikke markedsprisene hatt stor betydning for størrelsen på produksjonsgapet mellom 2004 og 2014.

For å få en bedre forståelse for hvordan effektene av økt etterspørsel fra utlandet forplanter seg fra de norske eksportmarkedene gjennomfører vi også et stilisert, positivt skift i markedsindikatoren på 10 %. Den største effekten observerte vi på tradisjonell vareeksport som umiddelbart ble høyere og lå rundt 5 % høyere enn sitt virkelige nivå i nesten alle årene. Forplantningen til resten av realøkonomien foregikk med varierende grad av etterslep, blant annet to kvartaler for BNP for Fastlands-Norge, som stabiliserte seg på et nivå rundt 1 % høyere enn referansebanen.

Wettergreen (1978) presenterte en teori om at norsk konjunkturutvikling kom til å bli mer uavhengig av den internasjonale utviklingen i takt med at oljesektoren vokste seg større og ble i stand til å generere konjunktursykler. På 1980- og 90-tallet var dette i stor grad tilfelle, med flere særnorske konjunktursykler og motsykliske effekter fra utlandet. I så måte skulle resultatene våre tyde på at teorien har fått seg et skudd for baugen, men det mener vi ikke er tilfelle. I perioden 2002–2011 har utviklingen i oljeprisen i stor grad vært drevet av etterspørselseffekter. Aktivitetsnivået i verdensøkonomien har ført til at impulsene fra oljesektoren har vært sammenfallende med konjunkturimpulsene fra utlandet. Spesielt det siste året har denne tendensen snudd, og utviklingen i verdensøkonomien og oljeprisen har skilt lag. Tilbudssideeffekter som oljesandens inntreden og OPECs forsøk på å gjøre den samme oljesanden ulønnsom ved å presse ned oljeprisen, er to av de viktigste effektene. Prognoser tilsier at oljesektoren er i ferd med å generere en ny lavkonjunktur i Norge, samtidig som verdensøkonomien beveger seg inn i en høykonjunktur (SSB, 2015). De neste årene vil fastslå om dette blir fasiten. Foreløpig holder fremdeles Wettergreens teori stand.

7. Referanser

- Aasmundsen, K., & Hagen, Ø. (2010). Hovedtrekk i utenrikshandelen siste ti år. *Økonomiske analyser 2, Statistisk sentralbyrå.*
- Benedictow, A. (2012). Internasjonal etterspørsel etter norske varer og tjenester - Eksportmarkedsindikatoren i KVARTS og MODAG. *Rapporter 16, Statistisk sentralbyrå.*
- Benedictow, A. (2012). Norsk eksport i KVARTS og MODAG. *Notater 58, Statistisk sentralbyrå.*
- Benedictow, A., & Johansen, P. (2005). Prognoser for internasjonal økonomi - Står vi foran en amerikansk konjunkturavmatning? *Økonomiske analyser 2, Statistisk sentralbyrå.*
- Bjørnland, H. C. (2000). The Dynamic Effects of Aggregate Demand, Supply and Oil Price Shocks. *The Manchester School Vol 68 nr 5.*
- Boug, P., & Dyvi, Y. (2008). MODAG - En makroøkonomisk modell for norsk økonomi. *Sosiale og økonomiske studier III, Statistisk sentralbyrå.*
- Bowitz, E., Jensen, M., & Knudsen, V. (1987). Modellbeskrivelse og teknisk dokumentasjon av 1984-versjonen av KVARTS. *Rapporter 3, Statistisk sentralbyrå.*
- Cappelen, Å., & Eika, T. (1996). Konjunkturimpulser fra oljevirkosomheten 1973-93. *Forskning om petroleumspolitik 1991-1995, Norges forskningsråd, Oslo.*
- Cappelen, Å., & Eika, T. (2010). 2000-tallet: Fra optimisme til krise. *Rapporter 14, Statistisk sentralbyrå.*
- Det norske bransjemagasinet. (2013, Desember 16). *Norsk økonomi i spagaten*. Hentet fra <http://www.norskebransjemagasinet.no/nyheter/redaktionellt/norsk-ekonomi-i-spagaten>
- Eika, T., & Lindquist, K.-G. (1997). Konjunkturimpulser fra utlandet. *Rapporter 2, Statistisk sentralbyrå.*

-
- Eika, T., & Martinussen, M. S. (2013). Virkninger av økt etterspørsel fra petroleumsvirksomheten og økt bruk av oljepenger 2003-2012. *Rapporter 57, Statistisk sentralbyrå.*
- Eika, T., & Prestmo, J. (2009). Krisetiltak - Effekten av ulike tiltak belyst med makromodell. *Samfunnsøkonomen nr 4.*
- Eika, T., & Prestmo, J. (2011). Skift- og prognoseberegninger på KVARTS/MODAG. *Notater 10, Statistisk sentralbyrå.*
- Eika, T., Cappelen, Å., & Prestmo, J. B. (2013). Petroleumsvirksomhetens virkning på norsk økonomi og lønnsdannelse. *Rapporter 59, Statistisk sentralbyrå.*
- Finansdepartementet. (2013). *Nasjonalbudsjettet 2014.* Hentet fra <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2014/Dokumenter1/Budsjettdokumenter/Nasjonalbudsjettet-2010/Meld-St-1/2-De-okonomiske-utsiktene/>
- Finansdepartementet. (2014). *Nasjonalbudsjettet 2015.* Hentet fra [Statsbudsjettet.no: http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2015/Dokumenter-NY/Budsjettdokumenter/Nasjonalbudsjettet-2010/Meld-St-1/2-De-okonomiske-utsiktene/](http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2015/Dokumenter-NY/Budsjettdokumenter/Nasjonalbudsjettet-2010/Meld-St-1/2-De-okonomiske-utsiktene/)
- Finansdepartementet. (2013). *Nasjonalbudsjettet 2014.* Hentet fra <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2014/Dokumenter1/Budsjettdokumenter/Nasjonalbudsjettet-2010/Meld-St-1/2-De-okonomiske-utsiktene/>
- Grytten, O. H. (2011). Financial crises and monetary expansion. *Norges banks Working paper 21.*
- Hodrick, R., & Prescott, E. C. (1997). Postwar U.S. Business Cycles: An Empirical Investigation. *Journal of Money, Credit and Banking 29.*
- Hove, S. I., & Eika, T. (1994). KVARTS: Modellen bak prognosene. *Økonomiske analyser 9, Statistisk sentralbyrå.*

- Johansen, P., & Eika, T. (2000). Drivkrefter bak konjunkturforløpet på 1990-tallet. *Økonomiske analyser 6, Statistisk sentralbyrå.*
- Korlyuk, A. (2010, Oktober 11). *Prisutviklingen i metallindustrien i perioden 2000-2010.* Hentet fra ssb.no: <http://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/artikler-og-publikasjoner/hoye-priser-paa-aluminium-og-nikkel>
- Norges Bank. (2004). Norske finansmarkeder – pengepolitikk og finansiell stabilitet. *Norges Banks skriftserie nr. 34.*
- Notatene. (2012, Februar 2). *Samfunnsøkonomi – Bytteforhold.* Hentet fra notatene.no: <http://notatene.no/?p=101>
- Ravn, M. O., & Uhlig, H. (2002). On adjusting the Hodrick-Prescott filter for the frequency of observations. *The Review of Economics and Statistics.*
- Regjeringen. (2000). *Norsk næringsvirksomhet - Strukturen i norsk økonomi.* Hentet fra regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/norsk-naringsvirksomhet--strukturen-i-n/id87547/>
- Regjeringen. (2012). *Perspektivmeldingen 2013.* Hentet fra regjeringen.no: <http://omega.regjeringen.no/se/dep/fin/dokumeanttat/proposiuvnnat-jadieahusat/stmeld/2012-2013/meld-st-12-20122013/4/2.html?id=714099>
- Statistisk sentralbyrå. (2012, Juni 28). *Rekordhøy vareimport i 2011.* Hentet fra ssb.no: <http://www.ssb.no/uhaar>
- Statistisk sentralbyrå. (2013, Desember 3). *Konkurransetsatte næringer i Norge.* Hentet fra <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/konkurransetsatte-naeringer-i-norge>
- Statistisk sentralbyrå. (2014, Juni). *Dette er Norge 2014 - Hva tallene forteller.* Hentet fra https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/_attachment/188232?_ts=1475e7ac938
- Statistisk sentralbyrå. (2015). *Konjunkturtendensene. Økonomiske analyser 2.*

Statistisk sentralbyrå. (2015, Mars 12). *Konjunkturtendensene til Norge og utlandet*. Hentet fra <http://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/forsterket-konjunkturedgang-men-ingen-krise>

Thøgersen, Ø. (2011). Pengepolitikkenes evolusjon. *SNF Arbeidsnotat Nr 36*.

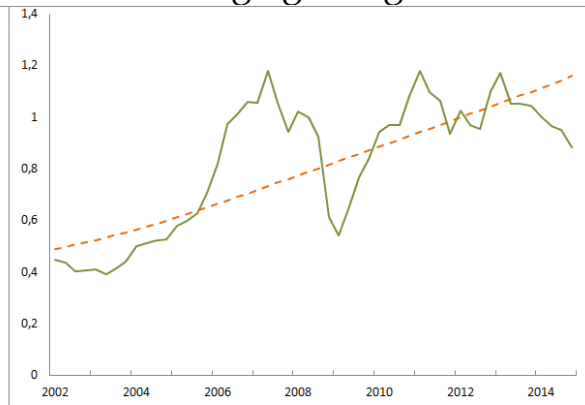
Wettergreen, K. (1978). Konjunkturbølger fra utlandet i norsk økonomi. *Samfunnsøkonomiske studier NR 36, Statistisk sentralbyrå*.

8. Vedlegg

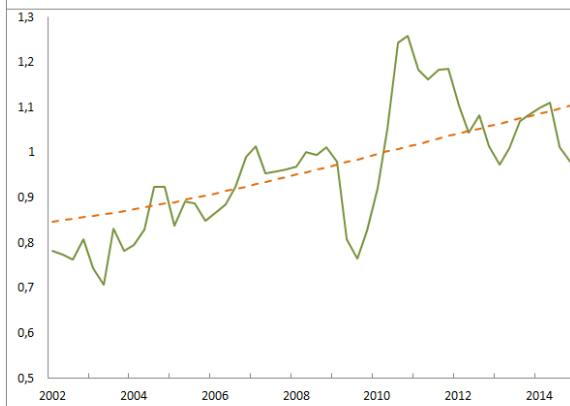
8.1 Vedlegg A – Markedspriser, faktisk utvikling og beregnet trend

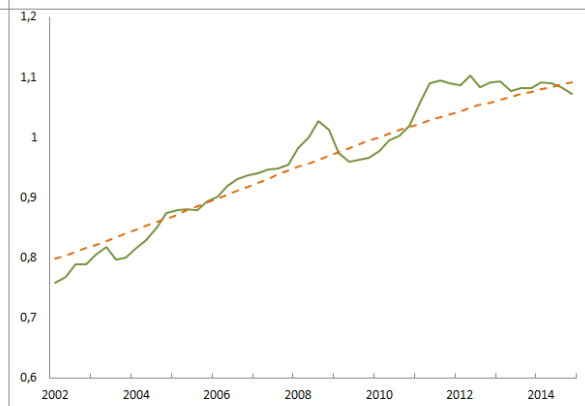
Figur 8.1a: Råvarepriser, Indeksert

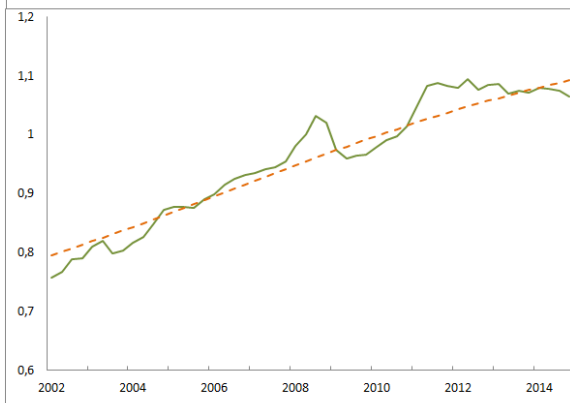
Figur 8.1b: Metallpriser, Indeksert

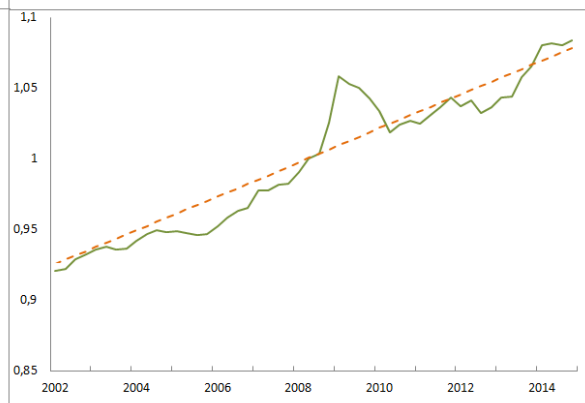
Figur 8.1c: Papirmassepriser, indeksert

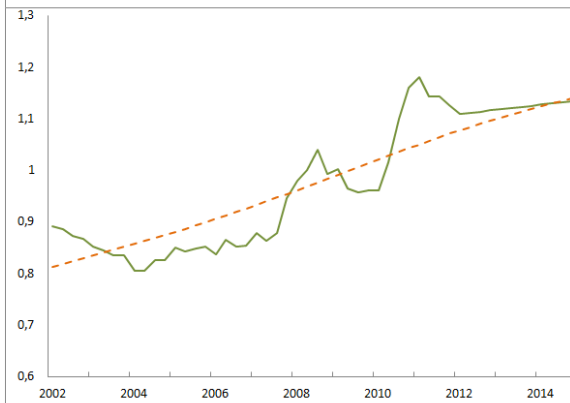
Figur 8.1d: Prisutvikling diverse industriprodukter, indeksert

Figur 8.1e: Prisutvikling kjemiske råvarer, indeksert

Figur 8.1f: Prisutvikling verkstedsprodukter, indeksert

Figur 8.1g: Prisutvikling mat- og jordbruksprodukter, indeksert

— Faktisk utvikling — Trend

8.2 Vedlegg B – Avvikstabell skift MII + priser (skift 1)

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,2	0,0	0,2	0,2	-0,0	-0,0
Konsum i offentlig forvaltning . . .	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-0,0	-0,5	-0,1	-0,1	-0,0	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,3
Bto.inv. fast kap. i alt.	-0,0	-0,6	-0,1	-0,1	-0,0	-0,2	-0,3	-0,2	-0,3	-0,4
Lagerendring ialt.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	-0,0	-0,8	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,2	-0,5	-0,4
Offentlig forvaltning.	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	0,0	-0,0	1,9	0,0	0,0
Boliger.	0,0	-0,0	-0,2	-0,6	-0,9	-0,9	-0,5	0,1	0,6	0,5
Næringer.	-0,1	-1,7	-0,1	-0,0	0,4	0,0	-0,4	-1,5	-1,3	-1,2
Industri.	-0,1	-0,5	-0,4	-0,4	0,4	0,5	0,4	-0,9	-1,6	-0,9
Utvinning av råolje og naturgass. .	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,2	-0,4	-0,2	0,3	-0,3
Ettersp. Fastl.-Norge	-0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,1
Eksport.	-0,3	-0,9	-0,7	-0,2	1,1	2,0	1,8	-1,3	-1,4	0,4
Trad. varer	-1,5	-3,4	-3,2	-2,0	2,2	4,6	4,6	-2,7	-1,4	1,0
Eksport av tjenester.	-0,6	-1,8	-0,4	1,5	4,9	6,8	4,4	-5,8	-3,3	0,8
Olje og gass.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	-0,7	-2,3	0,1	1,9	6,6	8,8	6,2	-8,2	-1,6	0,7
Import	-0,4	-0,9	-1,0	-0,7	0,3	1,0	1,2	-0,6	-1,0	0,2
Trad. varer	-0,5	-1,3	-1,4	-1,0	0,5	1,3	1,5	-1,0	-1,2	0,3
BNP	-0,1	-0,4	-0,2	-0,1	0,3	0,5	0,4	-0,4	-0,4	0,0
Fastlands-Norge(markedsverdi)	-0,2	-0,6	-0,3	-0,1	0,5	0,7	0,6	-0,5	-0,4	0,0
Fastlands-Norge(basisverdi) . . .	-0,2	-0,6	-0,3	-0,0	0,6	0,8	0,6	-0,6	-0,5	0,0
Næringer	-0,2	-0,8	-0,4	-0,0	0,8	1,2	0,8	-0,9	-0,7	0,1
Industri	-0,6	-2,8	-1,0	-0,1	2,2	3,2	2,3	-1,9	-1,9	0,5
Akraftproduktivitets indikator. . .	-0,2	-0,7	-0,3	-0,0	0,5	0,7	0,4	-0,9	-0,3	0,4
Timeverk lønnstakere	-0,0	-0,1	-0,1	-0,0	0,2	0,4	0,4	-0,1	-0,3	-0,2
Industritimeverk	-0,1	-0,6	-0,5	-0,0	0,9	1,6	1,7	-0,4	-1,4	-0,5
Sysselsetting i alt(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,2	0,4	0,3	-0,1	-0,3	-0,2
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,2	0,4	0,4	-0,1	-0,3	-0,2
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0,0	-0,0	-0,1	-0,0	0,1	0,2	0,2	0,0	-0,2	-0,1
Ledighet(1000 p)	0,3	1,4	-0,0	-0,5	-3,7	-5,4	-3,9	5,1	0,8	1,0
Ledighetsrate	0,3	1,4	0,1	-0,4	-3,8	-5,6	-4,1	5,1	1,0	1,2
Yrkesandel i alt.	0,1	0,3	0,5	0,9	1,3	1,7	1,8	1,7	1,5	1,6
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	-0,0	-0,2	-0,3	-0,4	-0,2	0,2	0,6	0,3	0,2	0,2
Årslønn.	-0,0	-0,2	-0,3	-0,4	-0,2	0,2	0,6	0,2	0,2	0,2
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	-0,1	-0,5	-0,9	-0,8	-0,3	0,6	1,2	0,5	-0,1	0,3
Defl pr konsum.	0,1	0,0	0,1	-0,0	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	0,3	0,1
KPI	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	-0,0	0,2	0,1
KPI eksklusive energivarer	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	-0,0	0,2	0,1
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	-0,0	0,2	0,1
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,7	-1,2	-0,5	0,3	1,5	1,8	0,3	-1,8	-0,4	0,3
Eksp.trad.	-0,8	-2,8	-1,2	1,0	4,5	6,6	3,3	-3,9	-1,1	1,5
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	-0,9	-1,2	-0,2	0,4	-0,2
Defl.imp.i alt	0,2	-0,1	0,1	0,3	0,9	1,7	1,3	-0,2	-0,0	-0,5
Imp.trad	0,4	-0,2	-0,1	0,4	1,2	3,0	2,6	-0,1	-0,3	-0,6
Imp.pris,typiske konsumvarer . . .	-0,0	-0,0	0,1	0,0	0,3	0,4	0,2	-0,2	0,2	-0,3
Imp.veid val.kurs,44 land	-0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	-0,9	-1,2	-0,3	0,5	-0,2
Defl.BNP.	-0,2	-0,4	-0,1	0,0	0,4	0,2	-0,2	-0,3	0,1	0,3
Defl.BNP Fastl.-Norge.	-0,2	-0,4	-0,2	0,0	0,5	0,5	0,2	-0,2	0,0	0,4
Utlånsrente, rammelån	1,0	0,4	-1,8	-0,6	-1,4	3,4	3,9	4,5	-0,3	4,4
Pengemarkedrenten.	1,5	-0,8	-3,4	-2,0	-0,9	4,3	5,0	2,2	2,3	2,0
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,3	0,1	0,4	0,2	0,2	-0,9	-1,2	-0,3	0,5	-0,2
Handelsbalanse	-2,7	-4,1	-1,7	1,1	5,2	6,2	1,3	-8,2	-3,7	2,8
Rent.stonadsbalanse	0,4	3,2	3,8	-11,7	3,1	-1,5	-0,7	2,7	-3,2	1,4
Driftsbalanse	-2,8	-4,5	-2,0	0,8	5,3	7,0	1,4	-8,8	-3,7	2,9
Overskudd off. forvaltn.	2,1	-0,2	1,3	0,4	1,3	0,0	-0,6	-1,2	0,4	-0,4
Boligpris	0,0	-0,2	-0,6	-0,9	-0,9	-0,4	0,3	0,6	0,5	0,4
Hush.realdisp.innt.	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	0,1	0,3	0,4	-0,1	-0,3	-0,2
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	0,1	0,3	0,4	-0,1	-0,3	-0,2
Sparerate	-2,7	-3,7	-1,0	0,2	-50,6	41,7	5,8	-4,9	-5,3	-1,5

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	-0,1	-0,1	-0,1
Konsum i offentlig forvaltning . . .	-0,0	0,0	0,0
Bto.inv. i alt inkl. lager	0,1	0,1	0,0
Bto.inv. fast kap. i alt	0,1	0,1	0,1
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	0,1	0,1	0,1
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	0,0
Boliger	0,3	0,2	0,2
Næringer	-0,1	0,1	-0,0
Industri	0,6	0,7	0,1
Utvinning av råolje og naturgass .	0,2	0,1	0,1
Ettersp. Fastl.-Norge	-0,0	-0,0	-0,0
Eksport	0,3	-0,5	-0,9
Trad. varer	1,0	-0,3	-1,3
Eksport av tjenester	-0,9	-2,6	-2,7
Olje og gass	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	-1,8	-3,8	-3,7
Import	0,2	-0,2	-0,4
Trad. varer	0,3	-0,2	-0,6
BNP	0,0	-0,2	-0,2
Fastlands-Norge(markedsverdi)	0,0	-0,2	-0,3
Fastlands-Norge(basisverdi) . . .	0,1	-0,2	-0,3
Næringer	0,1	-0,3	-0,4
Industri	1,0	-0,1	-0,9
Akraftproduktivitet indikator . . .	0,2	-0,1	-0,2
Timeverk lønnstakere	-0,0	-0,1	-0,2
Industritimeverk	-0,0	-0,4	-0,6
Syssetsetting i alt(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,2
Syssetsetting lønnstakere(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,2
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0,0	-0,0	-0,1
Ledighet(1000 p)	1,2	2,9	2,1
Ledighetsrate	1,2	2,9	2,2
Yrkesandel i alt	1,7	1,7	1,6
Gj.sn.lønnsats(kr.pr.time)	0,2	0,1	0,1
Årslønn	0,2	0,1	0,1
Lønnsats industri(kr.pr.time) . . .	0,5	0,3	0,1
Defl pr konsum	0,2	0,2	0,3
KPI	0,2	0,2	0,2
KPI eksklusive energivarer	0,2	0,2	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,2	0,2	0,2
KPI i utlandet	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt	0,4	0,1	-0,2
Eksp.trad.	0,0	-0,8	-1,5
Oljepris (kr.pr.fat)	0,6	0,6	0,1
Defl.imp.i alt	0,1	0,0	0,0
Imp.trad	-0,2	-0,2	-0,3
Imp.pris,typiske konsumvarer . . .	0,3	0,2	0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	0,6	0,6	0,0
Defl.BNP	0,3	0,2	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,2	0,1	0,0
Utlånsrente, rammelån	-0,8	-0,9	-0,4
Pengemarkedsrente	-0,1	-5,3	-1,0
Rente i utlandet	0,0	0,1	0,1
Valutakurs NOK/EUR	0,6	0,6	0,0
Handelsbalanse	1,3	-1,3	-3,2
Rent.stonadsbalanse	-4,0	-19,8	265,9
Driftsbalanse	1,5	-1,0	-2,9
Overskudd off. forvaltn.	1,2	0,9	0,8
Boligpris	0,4	0,4	0,3
Hush.realdisp.innt.	-0,0	-0,1	-0,2
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	-0,0	-0,1	-0,3
Sparerate	0,5	-1,0	-1,2

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	-530	-1324	-2543	-3005	-2157	99	2313	2149	-262	-505
Konsum i offentlig forvaltning . .	45	153	196	172	-24	-222	-321	51	251	63
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-130	-2497	-418	-741	-232	-1341	-2273	-1040	-1715	-2233
Bto.inv. fast kap. i alt	-130	-2497	-418	-741	-232	-1341	-2273	-1040	-1715	-2233
Lagerendring ialt	0	0	0	0	0	0	0	-0	0	0
Fastlands-Norge	-123	-2502	-465	-746	-240	-1063	-1745	-806	-2092	-1800
Offentlig forvaltning.	0	0	-0	-0	-0	-0	-0	2298	0	0
Boliger.	3	-21	-251	-699	-1112	-1159	-591	149	594	630
Næringer.	-126	-2481	-214	-46	872	96	-1154	-3253	-2685	-2430
Industri.	-34	-157	-147	-123	152	199	226	-317	-463	-292
Utvinning av råolje og naturgass. .	-8	5	47	5	8	-278	-528	-234	376	-433
Ettersp. Fastl.-Norge	-608	-3672	-2811	-3579	-2421	-1186	247	1394	-2103	-2242
Eksport	-4112	-11354	-9942	-2997	14027	24533	22231	-16330	-17126	4605
Trad. varer	-3567	-9010	-8676	-5584	6400	13866	14394	-8404	-4575	3151
Eksport av tjenester	-558	-1790	-416	1609	5602	7643	5373	-7578	-4986	1191
Olje og gass	43	81	100	91	2	-22	-93	1	-22	-63
Gj.sn. mark.ind.	-0,5	-1,6	0,1	1,5	5,3	7,4	5,4	-7,4	-1,5	0,6
Import	-1997	-5085	-6308	-4730	2147	7803	9409	-4109	-7437	1716
Trad. varer	-1556	-4309	-5024	-3825	2141	5972	6990	-4071	-5419	1269
BNP	-2731	-9937	-6398	-1841	9468	15266	12541	-11061	-11415	214
Fastlands-Norge(markedsverdi)	-2707	-9710	-6091	-2193	8877	14354	11913	-10757	-9854	433
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	-2383	-8648	-4136	-406	10155	15024	10870	-11318	-9504	845
Næringer	-2391	-8679	-4162	-406	10225	15161	11036	-11249	-9459	931
Industri	-947	-4956	-1822	-178	4195	6067	4586	-3762	-3723	883
Akraftproduktivitet indikator. . .	-0,1	-0,4	-0,1	-0,0	0,3	0,4	0,2	-0,5	-0,2	0,2
Timeverk lønnstakere	-192	-913	-707	-8	1846	3310	3251	-423	-2435	-1699
Industritimeverk	-77	-533	-482	-43	937	1726	1819	-384	-1398	-450
Sysselsetting i alt(1000 p)	-1	-3	-2	0	5	9	9	-2	-7	-5
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-1	-3	-2	0	5	9	9	-2	-7	-5
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0	-1	-2	-0	2	5	6	1	-6	-4
Ledighet(1000 p)	0	1	-0	-1	-3	-4	-3	4	1	1
Ledighetsrate	0,01	0,06	0,00	-0,02	-0,13	-0,15	-0,11	0,15	0,03	0,04
Yrkesandel i alt.	0,0	0,2	0,4	0,6	0,9	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	-0,0	-0,5	-0,7	-0,9	-0,4	0,6	1,4	0,7	0,5	0,5
Årslønn	-0	-1	-1	-1	-1	1	2	1	1	1
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	-0,1	-1,2	-1,9	-1,9	-0,8	1,4	2,9	1,4	-0,2	0,9
Defl pr konsum.	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	0,3	0,1
KPI	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	-0,0	0,2	0,1
KPI eksklusive energivarer	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	-0,0	0,3	0,1
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	-0,0	0,3	0,1
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,3	-0,6	-0,3	0,2	1,2	1,4	0,3	-1,4	-0,3	0,3
Eksp.trad.	-0,6	-2,1	-0,9	0,8	4,0	5,9	3,1	-3,7	-1,0	1,5
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,6	0,2	1,1	0,6	0,8	-4,0	-6,3	-0,8	2,1	-1,4
Defl.imp.i alt	0,2	-0,1	0,0	0,2	0,8	1,5	1,2	-0,2	-0,0	-0,5
Imp.trad	0,3	-0,1	-0,1	0,3	1,1	2,8	2,5	-0,1	-0,3	-0,6
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	-0,0	-0,0	0,1	0,0	0,3	0,3	0,2	-0,2	0,2	-0,3
Imp.veid val.kurs,44 land	-1	0	2	1	1	-3	-4	-1	2	-1
Defl.BNP	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,3	0,2	-0,1	-0,3	0,1	0,3
Defl.BNP Fastl.-Norge	-0,1	-0,3	-0,1	0,0	0,4	0,5	0,2	-0,2	0,0	0,4
Utlånsrente, rammelån	0	0	-0	-0	-0	0	0	0	-0	0
Pengemarkedsrente.	0,10	-0,03	-0,07	-0,05	-0,03	0,21	0,30	0,05	0,06	0,06
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,02	0,01	0,04	0,01	0,01	-0,07	-0,10	-0,03	0,04	-0,02
Handelsbalanse	-5579	-8886	-4002	3301	18536	18358	5522	-24497	-11279	9816
Rent.stonadsbalanse	-50	-326	-518	-648	-506	422	248	-423	268	-186
Driftsbalanse	-5630	-9212	-4520	2653	18030	18780	5770	-24920	-11011	9630
Overskudd off. forvaltn.	3105	-187	2642	1257	4987	79	-2793	-2777	1054	-1637
Boligpris	0,0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,6	-0,3	0,3	0,5	0,5	0,3
Hush.readisp.innt.	-1246	-2755	-3229	-2904	808	3314	4426	-1237	-2994	-1759
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-1174	-2561	-2976	-2557	805	3248	4302	-1221	-2899	-1695
Sparerate	-0,09	-0,16	-0,07	0,02	0,30	0,33	0,22	-0,28	-0,24	-0,10

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	-818	-813	-1532
Konsum i offentlig forvaltning . .	-22	81	163
Bto.inv. i alt inkl. lager	703	695	431
Bto.inv. fast kap. i alt	703	695	431
Lagerendring ialt	0	0	0
Fastlands-Norge	289	526	300
Offentlig forvaltning	0	0	0
Boliger	410	298	324
Næringer	-121	227	-24
Industri	193	229	19
Utvinning av råolje og naturgass .	415	169	130
Ettersp. Fastl.-Norge	-551	-207	-1068
Eksport	3115	-6235	-10586
Trad. varer	3167	-784	-4229
Eksport av tjenester	-1346	-4379	-4656
Olje og gass	-44	-36	-11
Gj.sn. mark.ind.	-1,8	-4,0	-4,1
Import	1654	-1559	-3925
Trad. varer	1462	-969	-2883
BNP	1324	-4714	-7599
Fastlands-Norge(markedsværdi)	1054	-4404	-7103
Fastlands-Norge(basisværdi) . .	1204	-4169	-6685
Næringer	1311	-4087	-6637
Industri	1914	-300	-1937
Akraftproduktivitet indikator . .	0,1	-0,1	-0,1
Timeverk lønnstakere	-433	-1144	-1614
Industritimeverk	-35	-433	-634
Sysselsetting i alt(1000 p)	-1	-3	-4
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-1	-3	-4
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0	-0	-2
Ledighet(1000 p)	1	3	2
Ledighetsrate	0,04	0,10	0,08
Yrkesandel i alt.	1,2	1,2	1,1
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	0,6	0,3	0,3
Årslønn	1	0	0
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	1,7	1,0	0,4
Defl pr konsum	0,2	0,2	0,3
KPI	0,2	0,2	0,2
KPI eksklusive energivarer	0,3	0,2	0,3
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,3	0,2	0,3
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	0,4	0,1	-0,2
Eksp.trad.	0,0	-0,8	-1,6
Oljepris (kr.pr.fât)	4,0	3,9	0,7
Defl.imp.i alt	0,1	0,0	0,0
Imp.trad	-0,2	-0,2	-0,3
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	0,3	0,2	0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	2	2	0
Defl.BNP	0,3	0,2	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,2	0,1	0,0
Utlånsrente, rammelån	-0	-0	-0
Pengemarkedsrente	-0,00	-0,10	-0,02
Rente i utlandet	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	0,05	0,05	0,00
Handelsbalanse	4976	-4104	-8671
Rent.stonadsbalanse	603	1101	790
Driftsbalanse	5579	-3004	-7881
Overskudd off. forvaltn.	4801	2931	2291
Boligpris	0,4	0,4	0,3
Hush.realdisp.innt.	-271	-1814	-2908
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-269	-1753	-3074
Sparerate	0,04	-0,08	-0,10

8.3 Vedlegg C – Avvikstabell skift MII (skift 2)

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	0,1	0,3	0,5	0,5	0,2	0,1
Konsum i offentlig forvaltning. . .	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	-0,0
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-0,0	-0,4	-0,0	-0,0	0,1	0,1	0,1	0,3	-0,1	-0,0
Bto.inv. fast kap. i alt.	-0,0	-0,5	-0,0	-0,0	0,1	0,1	0,2	0,3	-0,1	-0,0
Lagerendring ialt.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge.	-0,0	-0,6	-0,0	-0,0	0,1	0,1	0,2	0,4	-0,2	-0,0
Offentlig forvaltning.	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	0,0	-0,0	1,9	0,0	0,0
Boliger.	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	0,3	0,9	1,3	1,2
Næringer.	-0,0	-1,4	-0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	-0,6	-1,2	-0,8
Industri.	-0,0	-0,1	-0,1	0,1	0,6	0,6	0,6	-0,9	-2,0	-0,7
Utvinning av råolje og naturgass. .	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,3	-0,0
Ettersp. Fastl.-Norge.	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,1	0,1
Eksport.	-0,1	-0,3	-0,2	0,3	1,2	2,0	1,9	-1,2	-1,6	0,0
Trad. varer.	-0,2	-0,9	-0,4	0,5	2,8	4,4	4,6	-2,6	-2,4	-0,4
Eksport av tjenester.	-0,5	-1,6	-0,2	1,5	4,9	6,9	4,9	-5,1	-3,0	0,7
Olje og gass.	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	0,0	-0,0	0,0	0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	-0,8	-2,3	0,1	1,9	6,7	8,9	6,3	-8,0	-1,4	0,9
Import.	-0,1	-0,3	-0,3	0,1	0,8	1,3	1,6	-0,1	-0,8	0,2
Trad. varer.	-0,1	-0,4	-0,3	0,1	1,0	1,8	2,1	-0,4	-1,1	0,2
BNP.	-0,0	-0,2	-0,1	0,1	0,4	0,6	0,6	-0,2	-0,4	-0,0
Fastlands-Norge(markedsverdi)	-0,0	-0,3	-0,1	0,1	0,5	0,8	0,8	-0,3	-0,4	0,0
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	-0,0	-0,3	0,0	0,2	0,6	0,9	0,7	-0,4	-0,5	-0,0
Næringer.	-0,0	-0,4	0,0	0,3	0,9	1,3	1,0	-0,6	-0,8	-0,0
Industri.	0,2	-1,5	0,3	0,8	2,0	2,7	1,9	-2,1	-2,4	-0,3
Akraftproduktivitets indikator. . .	-0,0	-0,4	0,1	0,3	0,7	0,9	0,6	-0,7	-0,4	0,1
Timeverk lønnstakere.	-0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,2	0,3	0,4	0,0	-0,3	-0,1
Industritimeverk.	-0,0	-0,3	-0,2	0,1	0,8	1,3	1,6	-0,3	-1,5	-0,4
Sysselsetting i alt(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,0	-0,2	-0,1
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,2	0,3	0,4	0,0	-0,2	-0,1
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	0,1	0,2	0,2	0,1	-0,2	-0,1
Ledighet(1000 p)	0,2	0,9	0,0	-0,5	-3,0	-4,6	-4,5	4,4	1,0	-0,6
Ledighetsrate.	0,2	0,9	0,1	-0,5	-3,0	-4,8	-4,7	4,3	1,2	-0,5
Yrkesandel i alt.	0,1	0,3	0,5	0,9	1,3	1,6	1,7	1,7	1,6	1,6
Gj.sn.lønnssats(kr.pr.time)	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	0,3	0,5	0,3	0,2	0,2
Årslønn.	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	0,3	0,5	0,3	0,2	0,2
Lønnssats industri(kr.pr.time) . .	-0,0	-0,1	-0,2	-0,1	0,1	0,4	0,8	0,5	-0,1	0,0
Defl pr konsum.	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI.	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI eksklusive energivarer	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,2	-0,2	-0,0	0,2	0,5	0,6	-0,1	-1,1	-0,6	-0,2
Eksp.trad.	-0,1	-0,4	0,1	0,4	0,9	0,8	0,1	-1,8	-0,5	0,1
Oljepris (kr.pr.fat)	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	-0,2	-0,5	-0,5	-0,2	-0,3
Defl.imp.i alt.	0,0	-0,0	0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,1	-0,3
Imp.trad.	-0,0	-0,0	0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,1	-0,2
Imp.pris.typiske konsumvarer . .	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,0	-0,1	-0,4	-0,0	-0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	-0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,5	-0,5	-0,2	-0,3
Defl.BNP.	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	0,2	0,2	0,1	-0,1	-0,2	-0,0
Defl.BNP Fastl.-Norge.	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	0,2	0,3	0,2	0,1	-0,1	0,1
Utlånsrente, rammelån.	0,1	0,1	-0,3	0,2	-0,4	0,5	1,1	2,9	2,1	3,2
Pengemarkedsrente.	0,0	-0,1	-1,2	-0,5	-0,1	0,1	1,6	3,2	5,0	1,7
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR.	-0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	-0,2	-0,5	-0,5	-0,2	-0,3
Handelsbalanse.	-0,7	-1,2	-0,2	1,2	3,3	5,4	2,4	-6,3	-5,4	-0,4
Rent.stonadsbalanse.	0,0	0,4	1,0	-2,5	-0,4	-2,3	-3,1	-1,5	-5,8	-1,1
Driftsbalanse.	-0,7	-1,3	-0,3	1,1	3,4	6,2	2,9	-6,5	-5,4	-0,3
Overskudd off. forvaltn.	2,7	0,3	1,1	0,5	1,3	1,3	1,2	0,3	-0,5	-0,4
Boligpris.	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,0	0,4	1,0	1,4	1,1	0,7
Hush.realdisp.innt.	-0,0	-0,1	-0,1	-0,0	0,3	0,6	0,8	0,2	-0,1	-0,0
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,3	0,6	0,8	0,2	-0,1	-0,0
Sparerate.	-0,6	-1,6	-0,2	0,6	-45,4	36,5	6,2	-5,4	-7,7	-1,9

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	0,0	-0,1	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning. . .	-0,0	0,0	0,0
Bto.inv. i alt inkl. lager.	0,2	0,1	-0,1
Bto.inv. fast kap. i alt	0,2	0,1	-0,1
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	0,2	0,1	-0,2
Offentlig forvaltning.	0,0	0,0	0,0
Boliger.	0,7	0,2	-0,2
Næringer.	-0,1	0,0	-0,4
Industri.	0,3	0,4	-0,4
Utvinning av råolje og naturgass. .	0,2	0,1	0,1
Ettersp. Fastl.-Norge	0,0	-0,0	-0,2
Eksport	-0,2	-0,9	-1,0
Trad. varer	-0,7	-1,9	-2,0
Eksport av tjenester.	-0,7	-2,5	-2,5
Olje og gass	-0,0	0,0	0,0
Gj.sn. mark.ind.	-1,5	-3,4	-3,2
Import	0,1	-0,4	-0,6
Trad. varer	0,1	-0,6	-0,9
BNP	-0,0	-0,3	-0,3
Fastlands-Norge(markedsverdi)	-0,1	-0,3	-0,4
Fastlands-Norge(basisverdi) . . .	-0,1	-0,4	-0,4
Næringer	-0,1	-0,5	-0,6
Industri	-0,1	-0,9	-1,1
Akraftproduktivitet indikator. . .	-0,1	-0,4	-0,4
Timeverk lønnstakere	-0,0	-0,1	-0,2
Industritimeverk	-0,1	-0,5	-0,6
Sysselsetting i alt(1000 p)	0,0	-0,1	-0,1
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	0,0	-0,1	-0,2
Arbeidsstyrke(1000 p)	0,0	-0,0	-0,1
Ledighet(1000 p)	1,3	2,3	2,0
Ledighetsrate	1,3	2,3	2,0
Yrkesandel i alt.	1,7	1,7	1,6
Gj.sn.lønnsats(kr.pr.time)	0,1	0,0	-0,0
Årslønn	0,1	0,0	-0,0
Lønnsats industri(kr.pr.time) . . .	0,1	-0,1	-0,2
Defl pr konsum	0,1	0,1	0,2
KPI	0,1	0,1	0,2
KPI eksklusive energivarer	0,1	0,1	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,1	0,1	0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,0	-0,1	-0,1
Eksp.trad.	-0,1	-0,4	-0,3
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,0	0,2	0,1
Defl.imp.i alt	-0,0	0,1	0,1
Imp.trad	-0,0	0,0	0,1
Imp.pris,typiske konsumvarer . . .	-0,0	0,0	0,1
Imp.veid val.kurs,44 land	-0,0	0,2	0,1
Defl.BNP	0,1	0,0	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,1	-0,0	0,1
Utlånsrente, rammelån	1,7	0,6	1,3
Pengemarkedsrente.	3,6	-0,4	2,1
Rente i utlandet.	0,0	0,1	0,1
Valutakurs NOK/EUR	-0,0	0,2	0,1
Handelsbalanse	-0,8	-2,8	-2,9
Rent.stonadsbalanse	-2,1	-11,5	26,7
Driftsbalanse	-0,8	-2,7	-2,8
Overskudd off. forvaltn.	0,2	0,1	-0,2
Boligpris	0,3	-0,1	-0,6
Hush.realdisp.inmt.	-0,0	-0,2	-0,4
Hush.rdisp.inmt.eks. aksjeut. . . .	-0,0	-0,2	-0,4
Sparerate	-0,6	-1,4	-1,1

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	-77	-422	-778	-612	549	3041	5619	5340	2648	1460
Konsum i offentlig forvaltning . . .	8	53	63	9	-148	-350	-507	-138	134	-60
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-16	-2086	-158	-83	450	437	997	2001	-614	-176
Bto.inv. fast kap. i alt	-16	-2086	-158	-83	450	437	997	2001	-614	-176
Lagerendring ialt	0	0	0	0	0	0	0	-0	0	0
Fastlands-Norge	-16	-2089	-164	-74	465	577	1158	1964	-959	-118
Offentlig forvaltning.	0	0	-0	-0	-0	-0	-0	2298	0	0
Boliger	-0	-8	-67	-176	-233	-69	382	981	1421	1491
Næringer.	-16	-2081	-96	102	698	647	776	-1315	-2380	-1609
Industri.	-4	-34	-45	38	211	263	294	-328	-609	-226
Utvinning av råolje og naturgass. .	0	3	5	-9	-16	-141	-161	37	345	-58
Ettersp. Fastl.-Norge	-85	-2458	-879	-677	865	3269	6270	7166	1823	1282
Ekspport	-1087	-4593	-2163	3911	15577	24385	23134	-14805	-19765	168
Trad. varer	-554	-2379	-1012	1485	7964	13505	14555	-7894	-7742	-1331
Ekspport av tjenester	-510	-1583	-186	1546	5604	7782	5961	-6678	-4504	1138
Olje og gass	3	7	6	-2	-20	0	-52	2	2	-20
Gj.sn. mark.ind.	-0,5	-1,6	0,1	1,5	5,4	7,5	5,5	-7,3	-1,3	0,9
Import	-611	-1610	-1633	606	5206	10013	12370	-964	-6413	1458
Trad. varer	-215	-1332	-1223	562	4506	8124	9940	-1601	-5098	971
BNP	-561	-5438	-1404	2619	11220	17500	16874	-6638	-11183	-66
Fastlands-Norge(markedsv Verdi)	-550	-5200	-1035	2298	10651	16491	16128	-6369	-9555	82
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	-417	-4510	343	3324	11151	16135	13717	-8146	-9944	-75
Næringer	-419	-4522	335	3333	11199	16228	13827	-8161	-10037	-171
Industri	281	-2615	556	1408	3825	5158	3779	-4023	-4811	-519
Akraftproduktivitet indikator. . .	-0,0	-0,2	0,1	0,1	0,4	0,5	0,3	-0,4	-0,2	0,1
Timeverk lønnsstakere	-152	-524	-422	164	1618	2779	3322	240	-2122	-936
Industritimeverk	-40	-251	-217	112	804	1362	1653	-308	-1450	-398
Sysselsetting i alt(1000 p)	-0	-1	-1	0	4	7	9	0	-6	-2
Sysselsetting lønnsstakere(1000 p)	-0	-1	-1	0	4	7	9	0	-6	-2
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0	-1	-1	-0	2	4	5	2	-5	-3
Ledighet(1000 p)	0	1	0	-1	-3	-3	-3	3	1	-1
Ledighetsrate	0,01	0,04	0,00	-0,02	-0,11	-0,13	-0,13	0,13	0,04	-0,02
Yrkesandel i alt.	0,0	0,2	0,4	0,6	0,9	1,2	1,3	1,2	1,1	1,1
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	-0,0	-0,1	-0,2	-0,1	0,2	0,6	1,3	0,9	0,6	0,5
Årslønn	-0	-0	-0	-0	0	1	2	1	1	1
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	-0,0	-0,2	-0,3	-0,2	0,3	1,1	2,1	1,4	-0,1	0,1
Defl pr konsum.	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI eksklusive energivarer	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	-0,0
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,1	-0,1	-0,0	0,1	0,4	0,4	-0,1	-0,9	-0,6	-0,2
Eksp.trad.	-0,1	-0,3	0,1	0,3	0,9	0,8	0,1	-1,7	-0,5	0,1
Oljepris (kr.pr.fat)	0,0	0,0	0,3	0,1	0,3	-0,7	-2,6	-1,9	-1,2	-1,8
Defl.imp.i alt	0,0	-0,0	0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,1	-0,3
Imp.trad	-0,0	-0,0	0,1	0,0	0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,1	-0,2
Imp.pris, typiske konsumvarer . .	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-0,0	-0,1	-0,4	-0,0	-0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	-0	0	0	0	0	-1	-2	-2	-1	-1
Defl.BNP	-0,0	-0,1	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,0
Defl.BNP Fastl.-Norge	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	-0,1	0,1
Utlånsrente, rammelån	0	-0	-0	-0	-0	0	0	0	0	0
Pengemarkedsrente.	0,00	-0,01	-0,02	-0,01	-0,00	0,00	0,10	0,08	0,12	0,05
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	-0,01	-0,04	-0,04	-0,02	-0,02
Handelsbalanse.	-1410	-2564	-490	3683	11822	16165	10584	-18314	-16730	-1352
Rent.stonadsbalanse	-2	-42	-134	-125	69	631	1065	250	495	152
Driftsbalanse	-1412	-2606	-623	3558	11892	16795	11650	-18064	-16235	-1200
Overskudd off. forvaltn.	3876	415	2111	1407	5065	5083	5490	607	-1306	-1441
Boligpris	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,0	0,3	0,8	1,1	1,0	0,6
Hush.realdisp.innt.	-233	-1010	-890	-17	2830	5922	7908	1644	-1582	-87
Hush.rdip.innt.eks. aksjeut. . . .	-221	-942	-809	6	2808	5806	7684	1581	-1529	-76
Sparerate	-0,02	-0,07	-0,01	0,06	0,24	0,30	0,23	-0,32	-0,36	-0,12

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	212	-1306	-3069
Konsum i offentlig forvaltning . .	-80	64	180
Bto.inv. i alt inkl. lager.	1187	531	-1062
Bto.inv. fast kap. i alt	1187	531	-1062
Lagerendring ialt	0	0	0
Fastlands-Norge	833	308	-1183
Offentlig forvaltning.	0	0	0
Boliger.	973	294	-340
Næringer.	-140	14	-842
Industri.	107	141	-154
Utvinning av råolje og naturgass .	354	224	120
Ettersp. Fastl.-Norge	965	-934	-4072
Eksport	-1957	-11091	-12298
Trad. varer	-2311	-5992	-6442
Eksport av tjenester	-1048	-4173	-4284
Olje og gass	-3	16	14
Gj.sn. mark.ind.	-1,5	-3,6	-3,5
Import	803	-3721	-5664
Trad. varer	292	-3094	-4583
BNP	-1441	-8081	-10585
Fastlands-Norge(markedsværdi)	-1669	-7775	-10094
Fastlands-Norge(basisværdi) . .	-1589	-7149	-8896
Næringer	-1702	-7299	-9073
Industri	-210	-1792	-2315
Akraftproduktivitætd indikætd . .	-0,1	-0,2	-0,2
Timeverk lønntakere	-6	-860	-1537
Industritimeverk	-91	-459	-626
Sysselsetting i alt(1000 p)	0	-2	-4
Sysselsetting lønntakere(1000 p)	0	-2	-4
Arbeidsstyrke(1000 p)	1	-0	-2
Ledighet(1000 p)	1	2	2
Ledighetsrate	0,04	0,08	0,07
Yrkesandel i alt.	1,2	1,2	1,1
Gj.sn.lønnsats(kr.pr.time)	0,4	0,0	-0,1
Årslønn	1	0	-0
Lønnsats industri(kr.pr.time) . .	0,4	-0,4	-0,8
Defl pr konsum	0,1	0,1	0,2
KPI	0,1	0,1	0,2
KPI eksklusive energivarer	0,1	0,1	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,1	0,1	0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,0	-0,1	-0,1
Eksp.trad.	-0,1	-0,4	-0,3
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,2	1,4	0,6
Defl.imp.i alt	-0,0	0,1	0,1
Imp.trad	-0,0	0,0	0,1
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	-0,0	0,0	0,1
Imp.veid val.kurs,44 land	-0	1	0
Defl.BNP	0,1	0,0	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,1	-0,0	0,1
Utlånsrente, rammelån	0	0	0
Pengemarkedsrente	0,08	-0,01	0,04
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,00	0,02	0,01
Handelsbalanse	-3152	-9015	-7797
Rent.stonadsbalanse	313	576	230
Driftsbalanse	-2839	-8439	-7568
Overskudd off. forvaltn.	988	367	-648
Boligpris	0,3	-0,1	-0,6
Hush.realdisp.innt.	-361	-2730	-4408
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-363	-2646	-4285
Sparerate	-0,04	-0,10	-0,09

8.4 Vedlegg D – Avvikstabell skift markedspriser (skift 3)

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning . .	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bto.inv. i alt inkl. lager	-0,0	-0,5	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,1	-0,2	-0,3
Bto.inv. fast kap. i alt	-0,0	-0,5	-0,1	-0,1	-0,1	-0,3	-0,5	-0,1	-0,2	-0,4
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	-0,0	-0,7	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,6	-0,1	-0,3	-0,4
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	0,0	-0,0	1,9	0,0	0,0
Boliger	0,0	-0,0	-0,2	-0,4	-0,7	-0,8	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7
Næringer	-0,1	-1,6	-0,1	-0,1	0,1	-0,2	-0,7	-0,9	-0,2	-0,5
Industri	-0,1	-0,4	-0,3	-0,5	-0,1	-0,2	-0,1	0,0	0,5	-0,2
Utvinning av råolje og naturgass .	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,3	-0,2	0,0	-0,2
Ettersp. Fastl.-Norge	-0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2
Eksport	-0,2	-0,5	-0,6	-0,5	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,2	0,4
Trad. varer	-1,2	-2,5	-2,8	-2,5	-0,5	0,1	-0,1	-0,2	1,0	1,4
Eksport av tjenester	-0,1	-0,2	-0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,4	-0,6	-0,2	0,2
Olje og gass	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Import	-0,3	-0,6	-0,8	-0,8	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4	-0,2	-0,0
Trad. varer	-0,4	-0,9	-1,0	-1,1	-0,5	-0,5	-0,7	-0,6	-0,1	-0,0
BNP	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,0	0,0
Fastlands-Norge(markedsverdi)	-0,1	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,0	0,0
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	-0,1	-0,4	-0,2	-0,2	-0,0	-0,0	-0,2	-0,1	0,0	0,0
Næringer	-0,2	-0,5	-0,3	-0,2	0,0	-0,0	-0,3	-0,1	0,0	0,1
Industri	-0,4	-2,2	-0,8	-0,5	0,5	0,6	-0,1	-0,2	0,6	0,7
Kraftproduktivitets indikator . . .	-0,1	-0,5	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1	-0,3	-0,1	0,1	0,2
Timeverk lønnstakere	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	0,0	0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1
Industritimeverk	-0,0	-0,3	-0,3	-0,2	0,1	0,4	0,2	-0,0	0,1	0,0
Sysselsetting i alt(1000 p)	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	0,0	0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Ledighet(1000 p)	0,1	0,5	-0,0	0,0	-0,8	-0,9	0,7	0,6	-0,3	1,5
Ledighetsrate	0,1	0,5	0,0	0,0	-0,8	-0,9	0,7	0,6	-0,3	1,5
Yrkesandel i alt.	0,1	0,3	0,6	0,9	1,2	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	-0,0	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,0	0,1	-0,1	-0,0	-0,0
Årslønn	-0,0	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,0	0,0	-0,1	-0,0	-0,0
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	-0,1	-0,5	-0,7	-0,8	-0,5	0,1	0,3	-0,0	-0,0	0,2
Defl pr konsum	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
KPI	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
KPI eksklusive energivarer	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt	-0,6	-0,9	-0,4	0,1	1,0	1,2	0,3	-0,6	0,3	0,5
Eksp.trad.	-0,7	-2,4	-1,2	0,6	3,5	5,6	3,1	-2,1	-0,5	1,5
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,3	0,1	0,3	0,1	0,1	-0,8	-0,7	0,2	0,6	0,0
Defl.imp.i alt	0,2	-0,1	-0,0	0,3	0,8	1,8	1,5	0,3	0,2	-0,1
Imp.trad	0,4	-0,2	-0,2	0,4	1,1	3,1	2,9	0,5	-0,1	-0,2
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	-0,0	-0,0	0,1	0,0	0,2	0,4	0,4	0,2	0,3	-0,1
Imp.veid val.kurs,44 land	-0,3	0,1	0,3	0,1	0,1	-0,8	-0,7	0,2	0,6	-0,0
Defl.BNP	-0,2	-0,3	-0,1	-0,0	0,2	0,0	-0,2	-0,2	0,2	0,3
Defl.BNP Fastl.-Norge	-0,2	-0,3	-0,2	-0,0	0,3	0,3	-0,0	-0,3	0,1	0,3
Utlånsrente, rammelån	1,0	0,4	-1,1	-0,4	-0,7	3,3	3,1	2,2	-1,6	2,0
Pengemarkedsrente	1,4	-0,7	-2,2	-1,5	-0,7	4,4	3,5	-0,3	-1,6	1,2
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,3	0,1	0,3	0,1	0,1	-0,8	-0,7	0,2	0,6	-0,0
Handelsbalanse	-2,3	-2,8	-1,5	-0,2	1,8	0,7	-1,2	-2,2	1,8	3,1
Rent.stonadsbalanse	0,4	2,7	2,8	-9,6	3,5	0,8	2,6	4,8	3,3	3,2
Driftsbalanse	-2,5	-3,0	-1,8	-0,3	1,8	0,7	-1,5	-2,6	1,8	3,1
Overskudd off. forvaltn.	2,2	0,2	1,3	0,3	0,8	-0,5	-1,0	-0,3	1,1	0,1
Boligpris	0,0	-0,2	-0,4	-0,7	-0,8	-0,7	-0,6	-0,7	-0,6	-0,4
Hush.realdisp.innt.	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-0,1	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2
Sparerate	-2,1	-2,2	-0,8	-0,3	-15,7	2,6	-0,4	0,5	2,7	0,4

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	-0,1	-0,0	0,1
Konsum i offentlig forvaltning. . .	0,0	0,0	0,0
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-0,1	-0,1	0,1
Bto.inv. fast kap. i alt	-0,1	-0,1	0,1
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	-0,2	-0,1	0,2
Offentlig forvaltning.	0,0	0,0	0,0
Boliger.	-0,5	-0,1	0,3
Næringer.	-0,1	-0,1	0,2
Industri.	0,2	0,2	0,4
Utvinning av råolje og naturgass. .	0,0	-0,0	-0,0
Ettersp. Fastl.-Norge	-0,1	-0,0	0,1
Eksport	0,4	0,4	0,2
Trad. varer	1,7	1,6	0,6
Eksport av tjenester	0,0	0,1	0,1
Olje og gass	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	0,0	0,0	0,0
Import	0,1	0,2	0,1
Trad. varer	0,1	0,3	0,2
BNP	0,1	0,1	0,1
Fastlands-Norge(markedsverdi)	0,1	0,1	0,1
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	0,1	0,1	0,1
Næringer	0,2	0,2	0,1
Industri	1,1	0,7	0,2
Akraftproduktivitet indikator. . .	0,3	0,3	0,2
Timeverk lønnstakere	-0,0	-0,0	0,0
Industritimeverk	0,1	0,1	0,1
Sysselsetting i alt(1000 p)	-0,0	-0,0	0,0
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-0,0	-0,0	0,0
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0,0	-0,0	0,0
Ledighet(1000 p)	-0,3	0,3	-0,1
Ledighetsrate	-0,2	0,3	-0,1
Yrkesandel i alt.	1,7	1,7	1,7
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	0,1	0,1	0,1
Årslønn	0,1	0,1	0,1
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	0,4	0,4	0,3
Defl pr konsum.	0,2	0,1	0,1
KPI	0,2	0,1	0,1
KPI eksklusive energivarer	0,2	0,1	0,1
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,2	0,1	0,1
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	0,4	0,2	-0,1
Eksp.trad.	0,3	-0,2	-1,0
Oljepris (kr.pr.fat)	0,6	0,3	0,3
Defl.imp.i alt.	0,2	0,1	0,1
Imp.trad	0,1	-0,0	-0,1
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	0,3	0,2	0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	0,6	0,3	0,3
Defl.BNP	0,2	0,1	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,1	0,1	-0,0
Utlånsrente, rammelån	-1,5	-0,4	-0,5
Pengemarkedsrente.	-2,2	-3,1	-0,8
Rente i utlandet.	0,0	0,1	0,1
Valutakurs NOK/EUR	0,6	0,3	0,3
Handelsbalanse	2,0	1,6	-0,2
Rent.stonadsbalanse	-1,5	-8,1	68,5
Driftsbalanse	2,2	1,7	-0,1
Overskudd off. forvaltn.	1,1	0,9	1,0
Boligpris	-0,0	0,3	0,7
Hush.realdisp.innt.	-0,0	0,0	0,0
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-0,0	0,0	0,0
Sparerate	1,0	0,3	-0,3

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	-450	-895	-1749	-2374	-2697	-2968	-3401	-3350	-3160	-2332
Konsum i offentlig forvaltning. . .	36	100	132	161	125	131	194	193	125	136
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-112	-2387	-250	-649	-671	-1807	-3345	-902	-1327	-2331
Bto.inv. fast kap. i alt	-112	-2387	-250	-649	-671	-1807	-3345	-902	-1327	-2331
Lagerendring ialt	0	0	0	0	0	0	0	-0	0	0
Fastlands-Norge	-105	-2389	-291	-663	-693	-1669	-2974	-607	-1347	-1963
Offentlig forvaltning.	0	0	-0	-0	-0	-0	-0	2298	0	0
Boliger.	3	-13	-182	-518	-869	-1080	-973	-847	-865	-933
Næringer.	-108	-2376	-109	-145	176	-589	-2001	-2059	-481	-1030
Industri.	-29	-114	-97	-156	-45	-65	-74	3	134	-79
Utvinning av råolje og naturgass. .	-8	2	41	14	22	-138	-371	-294	19	-369
Ettersp. Fastl.-Norge	-518	-3185	-1909	-2875	-3265	-4506	-6181	-3765	-4381	-4158
Eksport	-3031	-6733	-7716	-6811	-1519	46	-1117	-1288	2831	4561
Trad. varer	-2998	-6577	-7598	-6996	-1578	204	-448	-490	3102	4291
Eksport av tjenester	-66	-217	-228	82	27	-95	-525	-716	-261	310
Olje og gass	40	74	92	91	21	-23	-40	-1	-22	-39
Gj.sn. mark.ind.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Import	-1736	-3468	-4627	-5272	-3052	-2303	-3147	-3052	-1169	-23
Trad. varer	-1334	-2959	-3755	-4335	-2365	-2257	-3157	-2523	-509	-24
BNP	-1821	-6448	-4956	-4400	-1711	-2295	-4523	-2294	-361	57
Fastlands-Norge(markedsverdi)	-1808	-6454	-5015	-4433	-1736	-2200	-4407	-2262	-434	111
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	-1517	-5587	-3352	-2803	-9	-350	-3432	-1453	398	817
Næringer	-1523	-5606	-3370	-2811	12	-309	-3379	-1370	536	999
Industri	-676	-3902	-1461	-1008	902	1123	-133	-455	1125	1426
Akraftproduktivitet indikator. . .	-0,1	-0,3	-0,1	-0,1	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1	0,1
Timeverk lønnstakere	-109	-416	-292	-148	274	604	5	-101	-239	-659
Industritimeverk	-40	-284	-265	-150	140	371	178	-46	101	18
Sysselsetting i alt(1000 p)	-0	-1	-1	-0	1	2	0	-0	-1	-2
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-0	-1	-1	-0	1	2	0	-0	-1	-2
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0	-1	-1	-0	-0	1	0	-1	-1	-1
Ledighet(1000 p)	0	1	-0	0	-1	-1	0	0	-0	1
Ledighetsrate	0,00	0,02	-0,00	0,00	-0,03	-0,02	0,02	0,02	-0,01	0,05
Yrkesandel i alt.	0,0	0,2	0,4	0,6	0,9	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	-0,0	-0,4	-0,6	-0,7	-0,6	-0,0	0,1	-0,1	-0,1	-0,0
Årslønn	-0	-1	-1	-1	-1	-0	0	-0	-0	-0
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	-0,1	-1,0	-1,6	-1,7	-1,1	0,3	0,9	-0,0	-0,1	0,7
Defl pr konsum	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
KPI	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
KPI eksklusive energivarer	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,2	0,3	0,1	0,2	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,1	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,1	0,3	0,1	0,2	0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,3	-0,4	-0,2	0,1	0,8	1,0	0,3	-0,5	0,2	0,5
Eksp.trad.	-0,6	-1,8	-1,0	0,5	3,1	5,0	3,0	-1,9	-0,5	1,5
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,6	0,1	0,7	0,4	0,5	-3,4	-3,9	0,9	3,0	0,0
Defl.imp.i alt	0,2	-0,1	-0,0	0,2	0,7	1,6	1,4	0,3	0,2	-0,1
Imp.trad	0,3	-0,1	-0,1	0,3	1,0	2,9	2,8	0,5	-0,1	-0,2
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	-0,0	-0,0	0,1	0,0	0,2	0,4	0,4	0,2	0,3	-0,1
Imp.veid val.kurs,44 land	-1	0	1	0	0	-3	-3	1	2	-0
Defl.BNP	-0,1	-0,2	-0,1	-0,0	0,2	0,0	-0,2	-0,2	0,2	0,3
Defl.BNP Fastl.-Norge	-0,1	-0,2	-0,1	-0,0	0,2	0,3	-0,0	-0,3	0,1	0,3
Utlånsrente, rammelån	0	0	-0	-0	-0	0	0	0	-0	0
Pengemarkedsrente.	0,10	-0,03	-0,04	-0,03	-0,02	0,21	0,21	-0,01	-0,04	0,03
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,02	0,01	0,03	0,01	0,01	-0,06	-0,06	0,01	0,05	-0,00
Handelsbalanse	-4782	-5857	-3643	-551	6736	2220	-5401	-6100	5102	10733
Rent.stonadsbalanse	-48	-280	-379	-517	-570	-205	-833	-727	-259	-414
Driftsbalanse	-4829	-6137	-4022	-1068	6167	2015	-6234	-6826	4843	10319
Overskudd off. forvaltn.	3225	201	2660	965	3065	-2159	-4740	-770	2966	323
Boligpris	0,0	-0,1	-0,2	-0,4	-0,6	-0,6	-0,5	-0,6	-0,5	-0,3
Hush.realdisp.innt.	-1009	-1729	-2318	-2869	-2034	-2669	-3637	-3069	-1715	-2082
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	-950	-1605	-2147	-2546	-2014	-2617	-3533	-2985	-1664	-2017
Sparerate	-0,07	-0,09	-0,06	-0,03	0,05	0,03	-0,02	0,03	0,12	0,02

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	-1540	-175	737
Konsum i offentlig forvaltning. . .	79	44	17
Bto.inv. i alt inkl. lager.	-904	-432	778
Bto.inv. fast kap. i alt.	-904	-432	778
Lagerendring ialt.	0	0	0
Fastlands-Norge.	-966	-358	800
Offentlig forvaltning.	0	0	0
Boliger.	-680	-167	440
Næringer.	-286	-191	360
Industri.	63	58	138
Utvinning av råolje og naturgass. .	62	-74	-22
Ettersp. Fastl.-Norge.	-2428	-489	1555
Eksport.	5204	5024	1989
Trad. varer.	5185	4831	1851
Eksport av tjenester.	44	231	145
Olje og gass.	-34	-43	-15
Gj.sn. mark.ind.	0,0	0,0	0,0
Import.	441	1583	1034
Trad. varer.	717	1515	974
BNP.	2397	2878	2487
Fastlands-Norge(markedsværdi)	2332	2853	2458
Fastlands-Norge(basisværdi) . .	2593	2712	1971
Næringer.	2815	2950	2207
Industri.	2113	1489	435
Akraftproduktivitet indikator. . .	0,2	0,1	0,1
Timeverk lønnstakere.	-306	-141	109
Industritimeverk.	141	129	123
Sysselsetting i alt(1000 p)	-1	-0	0
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-1	-0	0
Arbeidsstyrke(1000 p)	-1	-0	0
Ledighet(1000 p)	-0	0	-0
Ledighetsrate.	-0,01	0,01	-0,01
Yrkesandel i alt.	1,2	1,2	1,2
Gj.sn.lønnssats(kr.pr.time)	0,3	0,3	0,3
Årslønn.	0	0	1
Lønnssats industri(kr.pr.time) . .	1,2	1,2	1,0
Defl pr konsum.	0,2	0,1	0,1
KPI.	0,2	0,1	0,1
KPI eksklusive energivarer	0,2	0,1	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,2	0,1	0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	0,4	0,2	-0,1
Eksp.trad.	0,3	-0,2	-1,1
Oljepris (kr.pr.fat)	3,9	2,1	1,7
Defl.imp.i alt.	0,2	0,1	0,1
Imp.trad.	0,1	-0,0	-0,1
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	0,3	0,2	0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	2	1	1
Defl.BNP.	0,2	0,1	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge.	0,1	0,1	-0,0
Utlånsrente, rammelån.	-0	-0	-0
Pengemarkedsrente.	-0,05	-0,06	-0,01
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR.	0,04	0,03	0,02
Handelsbalanse.	7700	4888	-599
Rent.stønadbalanse.	213	394	442
Driftsbalanse.	7913	5282	-158
Overskudd off. forvaltn.	4200	2836	3082
Boligpris.	-0,0	0,4	0,8
Hush.realdisp.inmt.	-472	186	510
Hush.rdisp.inmt.eks. aksjeut. . . .	-451	185	489
Sparerate.	0,08	0,02	-0,02

8.5 Vedlegg E – Avvikstabell skift MII x 1,10 (skift 4)

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	0,1	0,4	0,7	0,9	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
Konsum i offentlig forvaltning	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Bto.inv. i alt inkl. lager	0,1	0,6	0,3	0,2	0,2	-0,0	-0,0	-0,5	-0,1	0,0
Bto.inv. fast kap. i alt	0,1	0,6	0,3	0,3	0,2	-0,0	-0,0	-0,5	-0,2	0,0
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	0,1	0,8	0,4	0,4	0,3	-0,0	0,0	-0,6	-0,1	0,1
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-1,9	0,0	0,0
Boliger	0,0	0,1	0,6	1,2	1,9	2,4	2,7	2,9	2,8	2,6
Næringer	0,2	1,8	0,5	0,0	-0,6	-1,2	-1,2	-1,5	-1,7	-1,5
Industri	0,3	0,9	0,9	0,3	-0,3	-0,4	-0,1	-0,3	-0,2	0,1
Utvinning av råolje og naturgass	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,5	-0,4	-0,2
Ettersp. Fastl.-Norge	0,1	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6
Eksport	1,2	2,0	1,8	1,8	2,0	2,0	2,1	2,2	2,4	2,4
Trad. varer	3,6	4,8	5,0	5,2	5,0	5,1	5,2	5,4	5,3	5,1
Eksport av tjenester	7,2	7,9	7,5	7,2	7,1	7,0	7,1	7,3	7,5	7,5
Olje og gass	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Import	0,9	1,9	1,9	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,5	2,4
Trad. varer	1,3	2,5	2,5	2,6	2,7	2,8	3,0	3,2	3,1	2,9
BNP	0,5	0,8	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Fastlands-Norge(markedsværdi)	0,7	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0	1,0
Fastlands-Norge(basisværdi)	0,8	1,2	0,9	0,9	0,9	0,9	1,0	0,8	1,0	1,0
Næringer	1,1	1,7	1,4	1,3	1,3	1,2	1,4	1,2	1,4	1,4
Industri	1,8	4,3	2,4	2,2	2,1	2,2	2,9	3,0	2,7	2,6
Akraftproduktivitetsindikator	0,9	1,2	0,8	0,8	0,7	0,7	0,9	0,8	0,9	0,8
Timeverk lønnsstakere	0,2	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4
Industritimeverk	0,7	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5
Sysselsetting i alt(1000 p)	0,2	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Sysselsetting lønnsstakere(1000 p)	0,2	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4
Arbeidsstyrke(1000 p)	0,0	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3
Ledighet(1000 p)	-3,8	-3,6	-3,5	-3,7	-4,9	-5,6	-5,4	-4,1	-3,6	-4,1
Ledighetsrate	-3,8	-3,8	-3,8	-3,9	-5,1	-5,8	-5,6	-4,3	-3,8	-4,3
Yrkesandel i alt.	-0,0	-0,1	-0,3	-0,7	-1,0	-1,3	-1,4	-1,5	-1,6	-1,5
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	0,2	0,4	0,6	0,8	1,0	1,1	1,3	1,5	1,6	1,7
Årslønn	0,2	0,4	0,6	0,8	1,0	1,2	1,4	1,5	1,6	1,7
Lønnsatts industri(kr.pr.time)	0,2	0,6	0,9	1,1	1,4	1,5	1,7	1,9	1,9	2,0
Defl pr konsum	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,0	0,1
KPI	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	0,0	0,1	0,2
KPI eksklusive energivarer	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	0,1	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	0,1	0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	1,2	1,3	1,0	0,1	-0,3	-0,4	-0,8	-0,3	-0,4	-0,5
Eksp.trad.	1,3	1,5	1,0	0,4	-0,0	-0,3	-0,4	-0,1	-0,1	-0,2
Oljepris (kr.pr.fat)	0,0	-0,5	-0,4	-0,9	-1,1	-1,0	-1,2	-1,2	-1,1	-0,9
Defl.imp.i alt	0,1	-0,2	-0,1	-0,5	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,5
Imp.trad	0,1	-0,3	-0,2	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,7	-0,5	-0,4
Imp.pris.typiske konsumvarer	0,1	-0,2	-0,1	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3
Imp.veid val.kurs,44 land	0,0	-0,5	-0,4	-0,9	-1,1	-1,0	-1,3	-1,2	-1,1	-0,9
Defl.BNP	0,3	0,3	0,3	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	0,1	0,1	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,5
Utlånsrente, rammelån	-0,1	1,6	1,6	5,7	6,5	5,2	5,0	9,6	11,9	11,1
Pengemarkedsrente	-0,1	1,9	4,6	8,0	8,5	5,2	5,8	16,1	16,5	13,6
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	0,0	-0,5	-0,4	-0,9	-1,1	-1,0	-1,3	-1,2	-1,1	-0,9
Handelsbalanse	5,4	6,9	5,0	2,6	1,7	2,0	0,9	2,1	2,5	1,8
Rent.stønadbalanse	-0,7	-4,0	-6,6	24,8	-11,4	-8,7	-6,2	-6,1	-16,9	-14,7
Driftsbalanse	5,8	7,5	5,8	2,9	2,3	3,0	1,5	2,7	3,0	2,4
Overskudd off. forvalt.	-1,6	0,8	0,4	-0,3	-0,7	-0,8	-1,2	-1,7	-1,3	-0,3
Boligpris	0,1	0,6	1,3	1,9	2,4	2,8	3,0	3,0	2,8	2,6
Hush.realdisp.innt.	0,4	0,8	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	0,4	0,8	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3	1,3
Sparerate	8,4	8,2	3,5	1,4	-38,5	4,3	0,5	-0,3	-0,8	-0,3

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	1,2	1,2	1,1
Konsum i offentlig forvaltning. . .	-0,2	-0,2	-0,2
Bto.inv. i alt inkl. lager.	0,0	-0,0	-0,1
Bto.inv. fast kap. i alt	0,0	-0,0	-0,1
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	0,1	0,0	-0,1
Offentlig forvaltning.	0,0	0,0	0,0
Boliger.	2,2	1,8	1,3
Næringer.	-1,2	-1,2	-1,1
Industri.	0,2	0,2	0,2
Utvinning av råolje og naturgass. .	-0,1	-0,1	-0,2
Ettersp. Fastl.-Norge	0,6	0,6	0,5
Eksport	2,5	2,7	2,7
Trad. varer	5,4	5,6	5,6
Eksport av tjenester.	7,4	7,6	7,4
Olje og gass	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	10,0	10,0	10,0
Import	2,4	2,4	2,4
Trad. varer	3,0	2,9	3,0
BNP	0,8	0,8	0,8
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1,0	1,0	1,0
Fastlands-Norge(basisverdi) . .	1,0	1,0	1,0
Næringer	1,4	1,4	1,3
Industri	2,5	2,6	2,6
Akraftproduktivitet indikator. . .	0,7	0,7	0,6
Timeverk lønnstakere	0,5	0,5	0,5
Industritimeverk	1,5	1,4	1,4
Sysseletting i alt(1000 p)	0,4	0,4	0,4
Sysseletting lønnstakere(1000 p)	0,4	0,5	0,4
Arbeidsstyrke(1000 p)	0,3	0,3	0,3
Ledighet(1000 p)	-3,8	-3,7	-3,5
Ledighetsrate	-4,1	-4,0	-3,8
Yrkesandel i alt.	-1,5	-1,5	-1,5
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	1,8	1,9	2,0
Årslønn	1,8	1,9	2,0
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	2,2	2,3	2,5
Defl pr konsum.	0,2	0,3	0,4
KPI	0,3	0,4	0,5
KPI eksklusive energivarer	0,3	0,4	0,5
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,3	0,4	0,5
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,6	-0,4	-0,2
Eksp.trad.	-0,2	0,2	0,3
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,9	-0,7	-0,7
Defl.imp.i alt	-0,5	-0,4	-0,4
Imp.trad	-0,4	-0,3	-0,2
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	-0,2	-0,1	-0,0
Imp.veid val.kurs,44 land	-0,9	-0,7	-0,7
Defl.BNP	0,2	0,4	0,5
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,6	0,8	0,9
Utlånsrente, rammelån	11,1	11,0	11,7
Pengemarkedsrente.	19,2	25,0	26,6
Rente i utlandet.	0,0	0,1	0,1
Valutakurs NOK/EUR	-0,9	-0,7	-0,7
Handelsbalanse	1,9	3,3	4,4
Rent.stonadsbalanse	-12,6	-14,3	182,9
Driftsbalanse	2,4	3,6	5,1
Overskudd off. forvaltn.	-0,3	-0,4	-0,6
Boligpris	2,2	1,8	1,4
Hush.realdisp.innt.	1,3	1,2	1,2
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	1,3	1,2	1,2
Sparerate	0,2	0,8	0,8

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsum i hush.og id. org.	1195	3574	6199	8722	10878	12850	13837	13999	14593	14606
Konsum i offentlig forvaltning. . .	-150	-377	-471	-581	-715	-832	-925	-943	-981	-1029
Bto.inv. i alt inkl. lager.	311	2705	1465	1432	1089	-294	-118	-3217	-955	22
Bto.inv. fast kap. i alt.	311	2705	1465	1432	1089	-294	-118	-3217	-955	22
Lagerendring ialt.	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fastlands-Norge.	315	2725	1473	1517	1175	-122	48	-2502	-448	297
Offentlig forvaltning.	-0	-0	0	0	0	0	0	-2298	0	0
Boliger.	7	132	644	1498	2409	3164	3256	3146	3043	3259
Næringer.	309	2593	829	19	-1234	-3285	-3207	-3349	-3491	-2961
Industri.	117	280	286	95	-105	-191	-52	-101	-52	23
Utvinning av råolje og naturgass. .	-4	-20	-8	-85	-86	-172	-167	-716	-507	-275
Ettersp. Fastl.-Norge.	1361	5922	7202	9659	11339	11897	12960	10554	13164	13875
Eksport.	16019	26508	24033	23770	24820	25972	27330	26443	28600	28504
Trad. varer.	8642	12377	13296	14245	14853	16134	17182	16382	16615	15990
Eksport av tjenester.	6924	7783	7674	7664	8465	8476	9089	9130	11110	11475
Olje og gass.	-36	-44	-48	-70	-89	-6	-115	-110	-127	-133
Gj.sn. mark.ind.	6,5	6,8	7,3	7,8	8,6	9,1	9,3	8,4	9,3	9,9
Import.	5135	10780	11375	13275	15230	17025	18306	17659	18933	19387
Trad. varer.	4075	8485	9134	10360	11921	13157	14128	13560	14066	14189
BNP.	12241	21630	19852	20069	20843	20672	21817	18622	22324	22716
Fastlands-Norge(markedsverdi)	12027	19572	18469	19274	20350	20341	21693	18543	22275	22538
Fastlands-Norge(basisverdi) . . .	11367	17634	15038	15478	15935	16062	18514	15514	18793	19006
Næringer.	11405	17708	15104	15518	15925	15980	18360	15271	18438	18532
Industri.	3048	7515	4317	4265	4071	4361	5923	5672	5226	5103
Akraftproduktivitets indikator. . .	0,4	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4
Timeverk lønnstakere.	1669	3081	3624	3568	3512	3232	3311	2769	3489	3852
Industritimeverk.	736	1629	1619	1546	1493	1449	1504	1491	1470	1450
Sysselsetting i alt(1000 p)	5	9	10	9	9	9	9	8	10	11
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	5	9	10	9	9	9	9	8	10	11
Arbeidsstyrke(1000 p)	1	5	6	5	5	5	5	6	6	7
Ledighet(1000 p)	-4	-4	-4	-4	-4	-4	-4	-3	-3	-3
Ledighetsrate.	-0,15	-0,17	-0,17	-0,18	-0,18	-0,15	-0,15	-0,14	-0,14	-0,14
Yrkesandel i alt.	-0,0	-0,1	-0,2	-0,5	-0,7	-0,9	-1,0	-1,1	-1,1	-1,1
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	0,3	0,8	1,3	1,7	2,3	2,8	3,5	4,0	4,4	4,8
Årslønn.	0	1	2	3	4	4	5	6	7	8
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	0,4	1,4	2,0	2,5	3,2	3,7	4,4	5,1	5,5	6,0
Defl pr konsum.	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,0	0,1
KPI.	-0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,0	0,0	0,1	0,2
KPI eksklusive energivarer	-0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,1	0,2	0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	-0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,2	0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	0,6	0,6	0,5	0,0	-0,2	-0,3	-0,7	-0,2	-0,3	-0,5
Eksp.trad.	1,0	1,1	0,8	0,3	-0,0	-0,3	-0,4	-0,0	-0,1	-0,2
Oljepris (kr.pr.fat)	0,0	-1,0	-1,0	-3,2	-4,5	-4,3	-6,7	-4,8	-5,5	-5,5
Defl.imp.i alt.	0,1	-0,2	-0,1	-0,5	-0,5	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7	-0,5
Imp.trad.	0,1	-0,2	-0,2	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,5	-0,4
Imp.pris.typiske konsumvarer . .	0,1	-0,2	-0,1	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,3
Imp.veid val.kurs.44 land	0	-2	-1	-3	-4	-4	-5	-5	-4	-3
Defl.BNP.	0,2	0,2	0,2	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	0,1	0,1	0,1
Defl.BNP Fastl.-Norge.	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5
Utlånsrente, rammelån.	-0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pengemarkedsrente.	-0,01	0,08	0,09	0,18	0,26	0,26	0,36	0,39	0,41	0,39
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR.	0,00	-0,04	-0,03	-0,07	-0,09	-0,08	-0,10	-0,11	-0,09	-0,07
Handelsbalanse.	11104	14154	11799	8164	6417	6197	3991	5892	7146	6299
Rent.stonadsbalanse.	90	419	940	1209	1918	2363	2067	973	1356	1956
Driftsbalanse.	11194	14572	12738	9373	8335	8559	6058	6864	8502	8256
Overskudd off. forvaltn.	-2386	923	737	-784	-2923	-3074	-5913	-4034	-3499	-1063
Boligpris.	0,1	0,3	0,7	1,2	1,7	2,2	2,3	2,4	2,4	2,4
Hush.realdisp.innt.	3484	6602	8762	10576	11224	12540	13588	13626	13927	14392
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	3285	6118	8087	9397	11124	12286	13215	13280	13513	13969
Sparerate.	0,27	0,34	0,24	0,13	0,11	0,05	0,02	-0,02	-0,03	-0,02

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2012	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	14636	14367	14035
Konsum i offentlig forvaltning . .	-1070	-1107	-1125
Bto.inv. i alt inkl. lager.	265	-259	-828
Bto.inv. fast kap. i alt	265	-259	-828
Lagerendring ialt	0	0	0
Fastlands-Norge	468	14	-471
Offentlig forvaltning.	0	0	0
Boliger.	3099	2629	1894
Næringer.	-2631	-2615	-2364
Industri.	63	81	74
Utvinning av råolje og naturgass .	-203	-273	-358
Ettersp. Fastl.-Norge	14034	13274	12439
Eksp.	29666	31186	31749
Trad. varer	16839	17446	18045
Eksp. av tjenester	11606	12423	12358
Olje og gass	-133	-138	-143
Gj.sn. mark.ind.	10,0	10,2	10,6
Import	20002	20336	20652
Trad. varer	14775	14871	15007
BNP	23495	23850	23179
Fastlands-Norge(markedsværdi)	23299	23639	22969
Fastlands-Norge(basisværdi) . .	19809	20286	19766
Næringer	19225	19611	19022
Industri	5103	5397	5531
Akraftproduktivitetsindikator. . .	0,4	0,4	0,4
Timeverk lønnsakere	4034	4141	4124
Industritimeverk	1405	1404	1364
Sysselsetting i alt(1000 p)	11	12	12
Sysselsetting lønnsakere(1000 p)	11	12	12
Arbeidsstyrke(1000 p)	8	8	8
Ledighet(1000 p)	-3	-4	-3
Ledighetsrate	-0,13	-0,14	-0,13
Yrkesandel i alt.	-1,1	-1,0	-1,0
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	5,4	6,0	6,5
Årslønn	8	9	10
Lønnsatts industri(kr.pr.time) . .	6,7	7,4	8,1
Defl pr konsum.	0,2	0,3	0,4
KPI	0,3	0,4	0,5
KPI eksklusive energivarer	0,4	0,5	0,7
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	0,4	0,5	0,6
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	-0,6	-0,4	-0,2
Eksp.trad.	-0,2	0,2	0,3
Oljepris (kr.pr.fat)	-5,6	-4,7	-4,2
Defl.imp.i alt.	-0,5	-0,5	-0,4
Imp.trad	-0,4	-0,3	-0,2
Imp.pris,typiske konsumvarer . .	-0,2	-0,1	-0,1
Imp.veid val.kurs,44 land	-3	-3	-2
Defl.BNP	0,2	0,4	0,5
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,6	0,8	0,9
Utlånsrente, rammelån	0	0	0
Pengemarkedsrente.	0,43	0,44	0,45
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,06	-0,06	-0,06
Handelsbalanse.	7088	10278	11587
Rent.stonadsbalanse	1818	646	1981
Driftsbalanse	8906	10924	13568
Overskudd off. forvaltn.	-1370	-1264	-1841
Boligpris	2,2	1,9	1,5
Hush.realdisp.innt.	15013	15198	15103
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut. . . .	14562	14736	14663
Sparerate	0,02	0,06	0,07

8.6 Vedlegg F – Avvikstabell skift MII x 1,10 Kvartalstall

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2002	2003	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4
Konsum i hush.og id. org.	0,1	0,4	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5
Konsum i offentlig forvaltning	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Bto.inv. i alt inkl. lager	0,1	0,6	0,0	0,0	0,1	0,1	0,6	0,6	0,6	0,6
Bto.inv. fast kap. i alt	0,1	0,6	0,0	0,0	0,1	0,1	0,6	0,6	0,6	0,6
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fastlands-Norge	0,1	0,8	0,0	0,1	0,1	0,2	0,8	0,8	0,8	0,8
Offentlig forvaltning	0,0	0,0	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Boliger	0,0	0,1	0,0	-0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2
Næringer	0,2	1,8	0,1	0,1	0,2	0,3	1,8	1,8	1,9	1,7
Industri	0,3	0,9	0,0	0,2	0,4	0,6	0,8	0,9	1,2	0,8
Utvinning av råolje og naturgass	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Ettersp. Fastl.-Norge	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,4	0,4
Eksport	1,2	2,0	1,2	0,8	1,4	1,5	1,8	2,3	2,0	2,0
Trad. varer	3,6	4,8	2,6	2,1	4,3	5,3	4,6	4,7	4,4	5,5
Eksport av tjenester	7,2	7,9	9,9	4,6	7,2	7,2	8,8	7,5	7,9	7,7
Olje og gass	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Import	0,9	1,9	0,4	0,5	1,2	1,6	1,6	2,0	1,9	2,1
Trad. varer	1,3	2,5	0,5	0,6	1,7	2,2	2,1	2,7	2,6	2,8
BNP	0,5	0,8	0,6	0,3	0,5	0,5	0,7	0,9	0,8	0,9
Fastlands-Norge(markedsverdi)	0,7	1,2	0,9	0,5	0,8	0,8	1,0	1,3	1,1	1,2
Fastlands-Norge(basisverdi)	0,8	1,2	0,9	0,5	0,8	0,8	1,0	1,3	1,1	1,2
Næringer	1,1	1,7	1,4	0,7	1,2	1,2	1,5	1,9	1,6	1,8
Industri	1,8	4,3	1,8	1,2	2,1	2,3	3,2	5,2	4,2	4,7
Akraftproduktivitet indikator	0,9	1,2	1,3	0,6	0,8	0,8	1,2	1,3	1,1	1,2
Timeverk lønnstakere	0,2	0,4	0,2	0,1	0,4	0,3	0,3	0,5	0,4	0,5
Industritimeverk	0,7	1,7	0,3	0,4	1,2	1,1	1,0	2,1	1,8	2,0
Sysselsetting i alt(1000 p)	0,2	0,4	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	0,2	0,4	0,2	0,1	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,4
Arbeidsstyrke(1000 p)	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3
Ledighet(1000 p)	-3,8	-3,6	-3,4	-1,6	-6,4	-3,8	-2,7	-4,6	-3,4	-3,5
Ledighetsrate	-3,8	-3,8	-3,4	-1,6	-6,5	-3,9	-2,9	-4,8	-3,6	-3,7
Yrkesandel i alt	-0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	0,2	0,4	0,0	0,0	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
Årslønn	0,2	0,4	0,0	0,0	0,2	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5
Lønnsatts industri(kr.pr.time)	0,2	0,6	-0,0	0,0	0,2	0,5	0,5	0,6	0,6	0,8
Defl pr konsum	-0,1	-0,2	-0,0	-0,2	-0,0	-0,0	-0,0	-0,2	-0,2	-0,2
KPI	-0,0	-0,1	-0,0	-0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2
KPI eksklusive energivarer	-0,0	-0,1	-0,0	-0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	-0,0	-0,1	-0,0	-0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2
KPI i utlandet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt	1,2	1,3	1,1	1,0	1,3	1,5	1,6	1,6	1,3	0,8
Eksp.trad.	1,3	1,5	0,6	1,9	1,9	1,1	2,0	1,6	1,3	1,3
Oljepris (kr.pr.fat)	0,0	-0,5	0,1	0,1	-0,1	-0,0	-0,4	-0,6	-0,6	-0,3
Defl.imp.i alt	0,1	-0,2	-0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	-0,3	-0,4	-0,2
Imp.trad	0,1	-0,3	0,0	-0,0	0,2	0,2	-0,0	-0,4	-0,4	-0,3
Imp.pris,typiske konsumvarer	0,1	-0,2	-0,0	-0,0	0,1	0,2	0,1	-0,3	-0,4	-0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	0,0	-0,5	0,1	0,2	-0,1	-0,0	-0,4	-0,6	-0,6	-0,3
Defl.BNP	0,3	0,3	0,3	0,2	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,3
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,2	0,3	0,2	0,1	0,4	0,3	0,5	0,3	0,3	0,2
Utlånsrente, rammelån	-0,1	1,6	0,4	0,1	0,1	0,6	1,5	2,4	2,7	2,0
Pengemarkedsrente	-0,1	1,9	-0,4	-0,8	-0,2	1,1	2,1	2,8	2,1	-0,2
Rente i utlandet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	0,0	-0,5	0,1	0,2	-0,1	-0,0	-0,4	-0,6	-0,6	-0,3
Handelsbalanse	5,4	6,9	6,1	4,4	5,8	5,5	6,6	8,5	8,3	4,7
Rent.stønadbalanse	-0,7	-4,0	0,0	-5,2	-1,3	-1,7	-1,1	-3,5	1,7	-2,5
Driftsbalanse	5,8	7,5	7,1	4,5	6,3	5,7	7,8	9,5	7,6	5,3
Overskudd off. forvaltn.	-1,6	0,8	-2,2	-2,1	-2,3	0,4	0,4	0,7	0,9	1,2
Boligpris	0,1	0,6	-0,0	0,0	0,1	0,3	0,4	0,5	0,6	0,8
Hush.realdisp.innt.	0,4	0,8	0,4	0,3	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	0,4	0,8	0,4	0,3	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9
Sparerate	8,4	8,2	2,7	3,7	11,0	-8,1	3,4	5,2	9,1	-18,3

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Avvik i prosent

	2004	2005	04.1	04.2	04.3	04.4	05.1	05.2	05.3	05.4
Konsum i hush.og id. org.	0,7	0,9	0,6	0,6	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0
Konsum i offentlig forvaltning	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Bto.inv. i alt inkl. lager.	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3
Bto.inv. fast kap. i alt	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
Lagerendring ialt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,0
Fastlands-Norge	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Offentlig forvaltning.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Boliger.	0,6	1,2	0,3	0,5	0,6	0,8	1,0	1,1	1,3	1,5
Næringer.	0,5	0,0	0,8	0,5	0,5	0,3	0,2	0,1	-0,1	-0,2
Industri.	0,9	0,3	1,1	0,9	0,9	0,7	0,6	0,4	0,3	0,0
Utvinning av råolje og naturgass.	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Ettersp. Fastl.-Norge	0,4	0,5	0,3	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Eksport	1,8	1,8	1,9	1,9	1,8	1,7	1,9	1,9	1,8	1,8
Trad. varer	5,0	5,2	4,6	5,4	5,1	5,1	5,3	5,2	5,0	5,2
Eksport av tjenester.	7,5	7,2	8,2	7,0	7,7	7,0	7,4	6,8	7,4	7,3
Olje og gass.	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,0
Gj.sn. mark.ind.	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Import	1,9	2,1	1,9	1,8	1,8	2,0	2,1	2,0	2,0	2,1
Trad. varer	2,5	2,6	2,5	2,4	2,4	2,6	2,7	2,5	2,6	2,7
BNP	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8
Fastlands-Norge(markedsverdi)	1,0	1,0	1,1	1,1	1,0	1,0	1,1	1,1	0,9	1,1
Fastlands-Norge(basisverdi)	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Næringer	1,4	1,3	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,4	1,3
Industri	2,4	2,2	2,2	2,4	2,5	2,4	2,1	2,1	2,4	2,3
Akraftproduktivitets indikator.	0,8	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8	0,7
Timeverk lønnstakere	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Industritimeverk	1,7	1,6	1,7	1,8	1,8	1,6	1,6	1,6	1,7	1,6
Sysselsetting i alt(1000 p)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Arbeidsstyrke(1000 p)	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Ledighet(1000 p)	-3,5	-3,7	-3,1	-3,8	-3,9	-3,3	-3,7	-3,4	-3,7	-4,1
Ledighetsrate	-3,8	-3,9	-3,3	-4,0	-4,2	-3,5	-3,9	-3,6	-3,9	-4,3
Yrkesandel i alt.	-0,3	-0,7	-0,2	-0,3	-0,4	-0,5	-0,6	-0,7	-0,8	-0,8
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	0,6	0,8	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Årslønn.	0,6	0,8	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
Lønnsatts industri(kr.pr.time)	0,9	1,1	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2
Defl pr konsum	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,2
KPI	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
KPI eksklusive energivarer	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	1,0	0,1	1,3	1,2	0,9	0,5	0,0	0,1	0,1	0,0
Eksp.trad.	1,0	0,4	1,3	1,1	0,9	0,8	0,4	0,3	0,4	0,4
Oljepris (kr.pr.fat)	-0,4	-0,9	-0,0	-0,1	-0,5	-0,9	-1,1	-1,0	-0,8	-0,8
Defl.imp.i alt	-0,1	-0,5	-0,0	0,1	-0,2	-0,4	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5
Imp.trad	-0,2	-0,5	-0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5
Imp.pris,typiske konsumvarer	-0,1	-0,4	-0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,4	-0,5	-0,4	-0,4
Imp.veid val.kurs,44 land	-0,4	-0,9	-0,0	-0,1	-0,5	-0,9	-1,1	-1,0	-0,8	-0,8
Defl.BNP	0,3	0,0	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	-0,0
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,4	0,2
Utlånsrente, rammelån	1,6	5,7	0,7	0,8	3,0	5,7	7,3	7,3	6,3	5,5
Pengemarkedrente.	4,6	8,0	-1,6	2,2	7,4	10,6	10,8	8,9	6,7	6,3
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,4	-0,9	-0,0	-0,1	-0,5	-0,9	-1,1	-1,0	-0,8	-0,8
Handelsbalanse	5,0	2,6	5,6	5,6	5,5	3,5	2,7	2,9	2,7	2,1
Rent.stonadsbalanse	-6,6	24,8	-1,9	-3,2	6,2	-16,6	-8,6	-2,6	3,5	2,5
Driftsbalanse	5,8	2,9	6,9	7,1	5,6	4,0	3,1	4,2	2,8	2,1
Overskudd off. forvaltn.	0,4	-0,3	-0,1	1,0	0,6	-0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,8
Boligpris	1,3	1,9	1,0	1,2	1,3	1,5	1,7	1,8	1,9	2,1
Hush.realdisp.innt.	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Hush.rdissp.innt.eks. aksjeut.	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1
Sparerate	3,5	1,4	3,2	2,5	6,7	3,4	1,2	0,8	3,9	1,5

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2002	2003	02.1	02.2	02.3	02.4	03.1	03.2	03.3	03.4
Konsum i hush.og id. org.	1195	3574	209	200	360	426	533	788	1001	1253
Konsum i offentlig forvaltning	-150	-377	-11	-27	-50	-61	-66	-102	-95	-115
Bto.inv. i alt inkl. lager	311	2705	23	50	79	158	666	672	680	688
Bto.inv. fast kap. i alt	311	2705	23	50	79	158	666	672	680	688
Lagerendring ialt	-0	0	0	0	0	-0	0	0	0	0
Fastlands-Norge	315	2725	24	51	81	160	667	676	688	693
Offentlig forvaltning	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0	-0
Boliger	7	132	0	-0	1	5	13	22	36	61
Næringer	309	2593	24	51	79	155	654	654	652	632
Industri	117	280	2	17	34	64	57	70	89	65
Utvinning av råolje og naturgass	-4	-20	-0	-1	-1	-2	-2	-5	-8	-6
Ettersp. Fastl.-Norge	1361	5922	221	224	390	525	1134	1362	1594	1831
Eksport	16019	26508	3869	2510	4558	5083	5991	7113	6278	7126
Trad. varer	8642	12377	1565	1275	2574	3227	2804	3025	2766	3781
Eksport av tjenester	6924	7783	2310	1097	1827	1691	1998	1818	2032	1935
Olje og gass	-36	-44	-6	-4	-3	-24	-11	-12	-9	-12
Gj.sn. mark.ind.	6,5	6,8	6,4	6,5	6,5	6,6	6,7	6,7	6,7	7,0
Import	5135	10780	556	688	1603	2288	2206	2702	2737	3134
Trad. varer	4075	8485	403	498	1324	1850	1712	2195	2109	2469
BNP	12241	21630	3534	2045	3344	3318	4917	5769	5126	5818
Fastlands-Norge(markedsverdi)	12027	19572	3537	1989	3266	3235	4176	5214	4706	5476
Fastlands-Norge(basisverdi)	11367	17634	3471	1840	3053	3002	3865	4749	4170	4850
Næringer	11405	17708	3477	1845	3067	3015	3879	4769	4187	4872
Industri	3048	7515	748	529	812	959	1460	2214	1713	2127
Akraftproduktivitets indikator	0,4	0,6	0,6	0,3	0,4	0,4	0,6	0,7	0,6	0,6
Timeverk lønnstakere	1669	3081	1216	798	2440	2201	2316	3365	3029	3599
Industritimeverk	736	1629	324	390	1092	1125	976	1950	1604	1973
Sysselsetting i alt(1000 p)	5	9	4	2	7	6	6	9	9	9
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	5	9	4	2	7	6	6	9	9	9
Arbeidsstyrke(1000 p)	1	5	0	1	1	2	3	4	5	6
Ledighet(1000 p)	-4	-4	-3	-2	-6	-3	-3	-5	-4	-3
Ledighetsrate	-0,15	-0,17	-0,14	-0,06	-0,25	-0,15	-0,13	-0,22	-0,17	-0,16
Yrkesandel i alt.	-0,0	-0,1	0,0	0,0	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Gj.sn.lønnssats(kr.pr.time)	0,3	0,8	0,1	0,1	0,5	0,6	0,8	0,8	0,9	0,9
Årslønn	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Lønnssats industri(kr.pr.time)	0,4	1,4	-0,0	0,0	0,5	0,9	1,0	1,4	1,5	1,5
Defl pr konsum	-0,0	-0,1	-0,0	-0,1	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2
KPI	-0,0	-0,1	-0,0	-0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,1	-0,2	-0,2
KPI eksklusive energivarer	-0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,2	-0,2	-0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	-0,0	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	-0,0	-0,0	-0,2	-0,2	-0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,7	0,7	0,8	0,6	0,4
Eksp.trad.	1,0	1,1	0,5	1,4	1,3	0,8	1,4	1,1	0,9	1,0
Oljepris (kr.pr.fat)	0,0	-1,0	0,2	0,3	-0,3	-0,1	-0,8	-1,0	-1,3	-0,6
Defl.imp.i alt	0,1	-0,2	-0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	-0,2	-0,3	-0,2
Imp.trad	0,1	-0,2	0,0	-0,0	0,2	0,2	-0,0	-0,3	-0,3	-0,2
Imp.pris,typiske konsumvarer	0,1	-0,2	-0,0	-0,0	0,1	0,2	0,1	-0,3	-0,3	-0,2
Imp.veid val.kurs,44 land	0	-2	0	0	-0	-0	-0	-1	-1	-0
Defl.BNP	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Defl.BNP Fastl.-Norge	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1
Utlånsrente, rammelån	-0	0	-0	-0	-0	0	0	0	0	0
Pengemarkedsrente	-0,01	0,08	-0,03	-0,05	-0,02	0,07	0,12	0,13	0,07	-0,01
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	0,00	-0,04	0,01	0,01	-0,01	-0,00	-0,03	-0,05	-0,05	-0,03
Handelsbalanse	11104	14154	3155	2365	2748	2836	3615	4475	3284	2779
Rent.stønadbalanse	90	419	-4	26	34	34	76	140	84	119
Driftsbalanse	11194	14572	3151	2390	2782	2871	3691	4615	3368	2898
Overskudd off. forvaltn.	-2386	923	-836	-851	-821	121	147	214	259	303
Boligpris	0,1	0,3	-0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,4
Hush.realdisp.innt.	3484	6602	783	634	1029	1037	1189	1702	1701	2009
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	3285	6118	760	550	1002	973	1118	1508	1621	1871
Sparerate	0,27	0,34	0,24	0,19	0,31	0,32	0,27	0,37	0,31	0,39

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Absolutt avvik i millioner kroner/prosentpoeng

	2004	2005	04.1	04.2	04.3	04.4	05.1	05.2	05.3	05.4
Konsum i hush.og id. org.	6199	8722	1232	1464	1644	1860	1782	2140	2351	2450
Konsum i offentlig forvaltning	-471	-581	-102	-118	-123	-128	-128	-144	-151	-158
Bto.inv. i alt inkl. lager.	1465	1432	368	330	366	400	381	369	327	356
Bto.inv. fast kap. i alt	1465	1432	368	330	366	400	381	369	327	356
Lagerendring ialt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-0
Fastlands-Norge	1473	1517	373	333	366	402	389	395	354	379
Offentlig forvaltning.	0	0	0	0	-0	0	0	-0	0	0
Boliger	644	1498	89	132	174	249	290	342	380	486
Næringer	829	19	284	201	193	153	99	53	-26	-107
Industri.	286	95	78	73	73	62	36	32	23	5
Utvinning av råolje og naturgass.	-8	-85	-5	-2	-0	-2	-8	-26	-27	-23
Ettersp. Fastl.-Norge	7202	9659	1502	1679	1887	2134	2043	2390	2554	2671
Eksport	24033	23770	6071	5853	5982	6126	5713	5810	5924	6323
Trad. varer	13296	14245	2998	3332	3271	3694	3421	3492	3384	3949
Eksport av tjenester	7674	7664	1955	1831	2057	1831	1771	1855	2075	1962
Olje og gass	-48	-70	-10	-11	-12	-16	-18	-17	-17	-18
Gj.sn. mark.ind.	7,3	7,8	7,1	7,3	7,4	7,5	7,5	7,8	7,9	8,1
Import	11375	13275	2678	2686	2851	3159	2992	3291	3392	3600
Trad. varer	9134	10360	2191	2166	2238	2541	2379	2548	2563	2869
BNP	19852	20069	4890	4844	5018	5099	4756	4883	5059	5371
Fastlands-Norge(markedsverdi)	18469	19274	4417	4520	4721	4811	4508	4721	4866	5179
Fastlands-Norge(basisverdi)	15038	15478	3682	3679	3817	3860	3714	3803	3858	4102
Næringer	15104	15518	3699	3697	3833	3875	3727	3815	3866	4110
Industri	4317	4265	1015	1087	1089	1126	992	1028	1092	1153
Akraftproduktivitet indikator.	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Timeverk lønnstakere	3624	3568	3630	3608	3559	3698	3630	3643	3327	3674
Industritimeverk	1619	1546	1686	1605	1518	1668	1525	1573	1454	1630
Sysselsetting i alt(1000 p)	10	9	9	10	10	9	10	9	10	9
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	10	9	9	10	10	9	10	9	10	9
Arbeidsstyrke(1000 p)	6	5	6	6	6	6	6	5	5	5
Ledighet(1000 p)	-4	-4	-3	-4	-4	-3	-4	-4	-4	-4
Ledighetsrate	-0,17	-0,18	-0,15	-0,19	-0,19	-0,14	-0,18	-0,18	-0,19	-0,18
Yrkesandel i alt.	-0,2	-0,5	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4	-0,5	-0,5	-0,6
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	1,3	1,7	1,0	1,2	1,5	1,4	1,6	1,6	1,9	1,8
Årslønn	2	3	0	0	1	1	1	1	1	1
Lønnsatts industri(kr.pr.time)	2,0	2,5	1,6	2,0	2,3	2,1	2,4	2,4	2,8	2,5
Defl pr konsum	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
KPI	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
KPI eksklusive energivarer	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
KPI i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Defl.eksp.i alt.	0,5	0,0	0,7	0,7	0,5	0,3	0,0	0,1	0,1	0,0
Eksp.trad.	0,8	0,3	1,0	0,9	0,7	0,6	0,3	0,3	0,3	0,3
Oljepris (kr.pr.fat)	-1,0	-3,2	-0,0	-0,2	-1,3	-2,5	-3,4	-3,3	-3,3	-2,9
Defl.imp.i alt	-0,1	-0,5	-0,0	0,0	-0,2	-0,3	-0,5	-0,5	-0,5	-0,4
Imp.trad	-0,2	-0,5	-0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,5	-0,5	-0,4	-0,4
Imp.pris,typiske konsumvarer	-0,1	-0,4	-0,1	0,0	-0,1	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,3
Imp.veid val.kurs,44 land	-1	-3	-0	-0	-0	-1	-1	-1	-1	-1
Defl.BNP	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	-0,0
Defl.BNP Fastl.-Norge.	0,2	0,2	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2	0,3	0,2
Utlånsrente, rammelån	0	0	-0	-0	0	0	0	0	0	0
Pengemarkedsrente.	0,09	0,18	-0,03	0,04	0,15	0,21	0,21	0,19	0,15	0,16
Rente i utlandet.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutakurs NOK/EUR	-0,03	-0,07	-0,00	-0,01	-0,04	-0,07	-0,09	-0,08	-0,07	-0,06
Handelsbalanse	11799	8164	3478	3172	2963	2185	2067	2153	2040	1904
Rent.stønadsbalanse	940	1209	173	262	275	229	242	357	238	373
Driftsbalanse	12738	9373	3651	3434	3239	2414	2308	2510	2278	2276
Overskudd off. forvaltn.	737	-784	-66	516	315	-27	3	-44	-137	-605
Boligpris	0,7	1,2	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,3
Hush.realdisp.innt.	8762	10576	2005	2248	2195	2314	2350	2737	2661	2829
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	8087	9397	1875	1985	2090	2136	2124	2269	2479	2525
Sparerate	0,24	0,13	0,29	0,25	0,23	0,18	0,15	0,12	0,14	0,12

8.7 Vedlegg G – Utvikling faktisk bane

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Millioner kroner

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Konsum i hush.og id. org.	853878	879768	922702	960710	1006510	1056852	1074212	1072418	1110571	1137121	1176409
Konsum i offentlig forvaltning	509360	516014	522471	531823	542337	553556	567130	590771	603536	609451	618896
Bto.inv. i alt inkl. lager.	459772	463945	539637	602222	670555	772505	786798	673260	714351	743187	786598
Bto.inv. fast kap. i alt	432857	435305	478728	535963	578332	648467	656366	611296	571362	611527	659823
Lagerendring ialt	26915	28640	60909	66259	92223	124038	130432	61964	142988	131660	126775
Fastlands-Norge	344822	329542	365858	405671	437445	499970	504658	452043	424021	443686	478275
Offentlig forvaltning.	79479	87914	89845	88668	94769	104704	112764	121629	115769	114923	115007
Boliger.	94711	96462	112153	123049	127930	131414	119528	109801	108093	126488	140290
Næringer.	170633	145166	163859	193955	214746	263852	272367	220613	200159	202275	222979
Industri.	36321	30652	33193	34326	35463	43180	50636	35389	29282	31501	32750
Utvinning av råolje og naturgass.	82490	93921	102563	123577	127435	137773	145129	149715	136382	151733	174672
Ettersp. Fastl.-Norge	1708060	1725324	1811030	1898204	1986292	2110378	2146000	2115232	2138127	2190257	2273580
Eksp.	1319538	1314757	1316398	1294198	1269354	1273884	1271770	1221893	1206896	1187570	1204351
Trad. varer	242064	256934	264824	275417	294439	317522	328339	303011	311627	311742	309560
Eksp. av tjenester	96390	98121	102727	106395	118936	120618	128137	124282	147190	153269	156651
Olje og gass.	855432	844837	835877	790665	737764	718287	706965	694251	641638	605888	610796
Gj.sn. mark.ind.	65,1	67,8	73,2	78,2	85,8	91,4	93,0	83,5	92,9	98,7	100,0
Import	555126	561566	601975	638965	691077	762817	789474	712898	767590	795639	821047
Trad. varer	319400	334663	366785	393287	442226	471855	478547	422167	458191	481771	492164
BNP	2587422	2612918	2699233	2749989	2797679	2893979	2910436	2845443	2867764	2881689	2965207
Fastlands-Norge(markedsværdi)	1660196	1690155	1777273	1875725	1976349	2115656	2161481	2111163	2172617	2208885	2295394
Fastlands-Norge(basisverdi)	1494277	1513642	1586248	1665388	1747530	1840408	1886146	1856110	1884354	1913601	1986982
Næringer	1010502	1029831	1097935	1164294	1234545	1305658	1339334	1307709	1321581	1341205	1402376
Industri	167114	173860	182108	189711	194052	196647	205742	190196	194606	197791	201261
Akrafteproduktivitet indikator.	48,7	51,4	52,8	53,8	54,9	54,8	53,7	54,0	55,1	55,2	56,1
Timeverk lønnstakere	745230	729497	746015	760392	786380	827952	859850	844238	845864	862955	881009
Industritimeverk	99600	94949	94250	96530	102655	106413	107500	99000	95127	94884	96184
Sysselsetting i alt(1000 p)	2337	2309	2324	2354	2434	2535	2617	2605	2591	2629	2684
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	2166	2138	2152	2185	2263	2366	2450	2439	2431	2469	2524
Arbeidsstyrke(1000 p)	2379	2375	2382	2400	2447	2507	2591	2590	2602	2629	2677
Ledighet(1000 p)	93	107	107	110	84	63	67	82	94	86	86
Ledighetsrate.	3,89	4,48	4,47	4,59	3,43	2,52	2,60	3,16	3,59	3,27	3,20
Yrkesandel i alt.	72,4	71,7	71,3	71,1	71,7	72,3	73,5	72,3	71,5	71,0	71,1
Gj.sn.lønnsatts(kr.pr.time)	196,7	206,3	212,1	219,9	232,4	244,4	258,2	271,3	279,5	290,9	303,0
Årslønn	309	323	335	346	360	379	403	420	436	454	472
Lønnsatts industri(kr.pr.time)	203,0	210,3	216,2	222,5	235,6	244,6	257,9	274,1	282,5	294,1	307,3
Defl pr konsum.	81,7	84,2	85,7	86,9	88,6	90,0	93,2	95,7	97,9	98,9	100,0
KPI	83,8	85,9	86,3	87,6	89,6	90,3	93,7	95,7	98,0	99,3	100,0
KPI eksklusive energivarer	108,9	110,0	110,9	112,4	113,5	115,3	118,2	121,3	123,1	124,4	126,1
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	107,4	108,5	108,9	110,0	110,9	112,5	115,4	118,4	120,0	121,2	122,7
KPI i utlandet.	20,3	20,7	21,1	21,6	22,1	22,5	23,3	23,4	23,8	24,4	25,0
Defl.eksp.i alt.	47,8	48,8	55,7	66,7	77,9	79,9	94,1	78,0	85,5	97,2	100,0
Eksp.trad.	74,5	72,1	78,5	82,7	91,4	94,7	97,5	91,5	96,0	101,4	100,0
Oljepris (kr.pr.fat)	198,7	201,4	255,1	355,4	423,5	422,6	538,5	388,2	485,2	621,0	650,2
Defl.imp.i alt.	76,6	77,7	82,7	85,4	88,9	92,1	95,7	95,1	96,5	100,0	100,0
Imp.trad.	80,7	81,4	86,0	87,1	90,6	94,4	97,8	96,3	96,0	100,1	100,0
Imp.pris,typiske konsumvarer	92,7	91,7	92,9	90,9	92,1	93,6	97,5	100,6	97,0	98,5	100,0
Imp.veid val.kurs.44 land	91,659	92,756	95,560	91,870	92,413	90,822	90,795	93,827	90,260	88,075	87,058
Defl.BNP	60,3	62,0	66,0	72,3	79,2	81,3	89,7	85,4	90,3	96,8	100,0
Defl.BNP Fastl.-Norge.	75,3	76,9	78,7	80,0	83,2	85,5	88,7	91,1	93,6	95,8	98,2
Utlånsrente, rammelån	7,75	5,83	3,49	3,22	3,57	5,05	6,76	3,98	3,45	3,64	3,86
Pengemarkedsrente.	6,90	4,10	2,00	2,21	3,10	4,95	6,23	2,46	2,50	2,87	2,24
Rente i utlandet.	3,3	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,6	1,2	0,7	1,4	0,5
Valutakurs NOK/EUR	7,51	8,00	8,37	8,01	8,05	8,02	8,22	8,73	8,01	7,79	7,48
Handelsbalanse	205027	205908	234878	318229	375281	315222	441747	274576	290857	358651	383304
Rent.stonadsbalanse	-12726	-10689	-14269	4615	-17551	-27786	-33461	-16378	-8163	-13644	-14716
Driftsbalanse	192301	195219	220609	322844	357730	287436	408286	258198	282694	345007	368588
Overskudd off. forvalt.	148912	119075	201638	284551	392141	394506	479156	236786	275017	363650	398842
Boligpris	51,2	52,1	57,4	62,1	70,6	79,5	78,6	80,1	86,8	93,7	100,0
Hush.readisp.innt.	830030	870196	942463	1018343	950638	1005550	1039681	1071421	1094180	1139825	1190880
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	776911	804179	868674	903442	942114	984966	1011173	1044045	1061383	1105900	1154877
Sparerate	3,21	4,17	6,92	9,68	-0,27	1,16	3,93	5,51	4,35	6,23	7,58

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 1 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Millioner kroner

	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	1201060	1226553
Konsum i offentlig forvaltning	629119	644631
Bto.inv. i alt inkl. lager	845061	864136
Bto.inv. fast kap. i alt	704845	713145
Lagerendring ialt	140216	150991
Fastlands-Norge	492243	500932
Offentlig forvaltning	122450	132836
Boliger	149206	146885
Næringer	220587	221210
Industri	34591	36410
Utvinning av råolje og naturgass . . .	204477	204559
Ettersp. Fastl.-Norge	2322422	2372115
Eksport	1168538	1188947
Trad. varer	312541	320844
Eksport av tjenester	164427	166330
Olje og gass	564225	569417
Gj.sn. mark.ind.	101,8	106,1
Import	856565	870264
Trad. varer	508127	508163
BNP	2987213	3054002
Fastlands-Norge(markedsverdi) . .	2347169	2401532
Fastlands-Norge(basisverdi)	2030966	2079544
Næringer	1436641	1474164
Industri	207747	215081
Akraftproduktivitet indikator	57,1	57,6
Timeverk lønnstakere	887115	901327
Industritimeverk	97400	98533
Sysselsetting i alt(1000 p)	2717	2747
Sysselsetting lønnstakere(1000 p) . .	2555	2583
Arbeidsstyrke(1000 p)	2704	2734
Ledighet(1000 p)	95	96
Ledighetsrate	3,51	3,52
Yrkesandel i alt	70,8	70,6
Gj.sn.lønnsats(kr.pr.time)	316,8	325,8
Årslønn	490	505
Lønnsats industri(kr.pr.time)	321,2	330,7
Defl pr konsum	102,8	105,2
KPI	102,1	104,2
KPI eksklusive energivarer	128,1	131,2
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE) . .	124,7	127,7
KPI i utlandet	25,3	25,5
Defl.eksp.i alt	101,9	100,7
Eksp.trad.	103,1	107,2
Oljepris (kr.pr.fat)	638,5	622,2
Defl.imp.i alt	102,5	107,1
Imp.trad	102,1	107,7
Imp.pris,typiske konsumvarer	103,2	109,3
Imp.veid val.kurs,44 land	88,937	93,668
Defl.BNP	102,7	103,2
Defl.BNP Fastl.-Norge	101,2	103,2
Utlånsrente, rammelån	4,00	3,92
Pengemarkedrente	1,76	1,70
Rente i utlandet	0,2	0,2
Valutakurs NOK/EUR	7,80	8,35
Handelsbalanse	312504	265598
Rent.stonadsbalanse	-4779	1138
Driftsbalanse	307725	266737
Overskudd off. forvaltn.	323385	298282
Boligpris	104,1	106,9
Hush.realdisp.innt.	1223882	1254807
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	1186240	1217907
Sparerate	7,54	8,33

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Prosent endring fra året før.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Konsum i hush.og id. org.	3,0	4,9	4,1	4,8	5,0	1,6	-0,2	3,6	2,4	3,5
Konsum i offentlig forvaltning	1,3	1,3	1,8	2,0	2,1	2,5	4,2	2,2	1,0	1,5
Bto.inv. i alt inkl. lager.	0,9	16,3	11,6	11,3	15,2	1,9	-14,4	6,1	4,0	5,8
Bto.inv. fast kap. i alt	0,6	10,0	12,0	7,9	12,1	1,2	-6,9	-6,5	7,0	7,9
Lagerendring ialt	6,4	112,7	8,8	39,2	34,5	5,2	-52,5	130,8	-7,9	-3,7
Fastlands-Norge	-4,4	11,0	10,9	7,8	14,3	0,9	-10,4	-6,2	4,6	7,8
Offentlig forvaltning.	10,6	2,2	-1,3	6,9	10,5	7,7	7,9	-4,8	-0,7	0,1
Boliger.	1,8	16,3	9,7	4,0	2,7	-9,0	-8,1	-1,6	17,0	10,9
Næringer.	-14,9	12,9	18,4	10,7	22,9	3,2	-19,0	-9,3	1,1	10,2
Industri.	-15,6	8,3	3,4	3,3	21,8	17,3	-30,1	-17,3	7,6	4,0
Utvinning av råolje og naturgass.	13,9	9,2	20,5	3,1	8,1	5,3	3,2	-8,9	11,3	15,1
Ettersp. Fastl.-Norge	1,0	5,0	4,8	4,6	6,2	1,7	-1,4	1,1	2,4	3,8
Eksport	-0,4	0,1	-1,7	-1,9	0,4	-0,2	-3,9	-1,2	-1,6	1,4
Trad. varer	6,1	3,1	4,0	6,9	7,8	3,4	-7,7	2,8	0,0	-0,7
Eksport av tjenester.	1,8	4,7	3,6	11,8	1,4	6,2	-3,0	18,4	4,1	2,2
Olje og gass.	-1,2	-1,1	-5,4	-6,7	-2,6	-1,6	-1,8	-7,6	-5,6	0,8
Gj.sn. mark.ind.	4,0	8,0	6,9	9,7	6,6	1,7	-10,1	11,2	6,2	1,3
Import	1,2	7,2	6,1	8,2	10,4	3,5	-9,7	7,7	3,7	3,2
Trad. varer	4,8	9,6	7,2	12,4	6,7	1,4	-11,8	8,5	5,1	2,2
BNP	1,0	3,3	1,9	1,7	3,4	0,6	-2,2	0,8	0,5	2,9
Fastlands-Norge(markedsværdi)	1,8	5,2	5,5	5,4	7,0	2,2	-2,3	2,9	1,7	3,9
Fastlands-Norge(basisværdi)	1,3	4,8	5,0	4,9	5,3	2,5	-1,6	1,5	1,6	3,8
Næringer	1,9	6,6	6,0	6,0	5,8	2,6	-2,4	1,1	1,5	4,6
Industri	4,0	4,7	4,2	2,3	1,3	4,6	-7,6	2,3	1,6	1,8
Akraftproduktivitet indikator.	5,6	2,7	1,9	1,9	-0,1	-2,0	0,6	1,9	0,2	1,7
Timeverk lønnstakere	-2,1	2,3	1,9	3,4	5,3	3,9	-1,8	0,2	2,0	2,1
Industritimeverk	-5,1	-0,3	2,4	6,3	3,7	1,0	-7,9	-3,9	-0,3	1,4
Sysselsetting i alt(1000 p)	-1,2	0,6	1,3	3,4	4,1	3,2	-0,5	-0,5	1,4	2,1
Sysselsetting lønnstakere(1000 p)	-1,3	0,6	1,5	3,6	4,5	3,5	-0,4	-0,3	1,6	2,2
Arbeidsstyrke(1000 p)	-0,1	0,3	0,7	2,0	2,5	3,4	-0,1	0,5	1,1	1,8
Ledighet(1000 p)	15,1	0,0	3,5	-23,8	-25,0	6,7	21,6	14,4	-8,0	-0,3
Ledighetsrate	15,3	-0,3	2,8	-25,2	-26,8	3,2	21,6	13,9	-9,0	-2,1
Yrkesandel i alt.	-0,9	-0,6	-0,3	0,8	0,9	1,7	-1,6	-1,1	-0,7	0,1
Gj.sn.lønnssats(kr.pr.time)	4,9	2,8	3,7	5,7	5,2	5,6	5,1	3,0	4,1	4,2
Årslønn	4,5	3,5	3,3	4,1	5,4	6,3	4,2	3,7	4,2	4,0
Lønnssats industri(kr.pr.time)	3,6	2,8	2,9	5,9	3,8	5,5	6,3	3,0	4,1	4,5
Defl pr konsum.	3,0	1,7	1,4	2,0	1,6	3,5	2,7	2,3	1,1	1,1
KPI	2,5	0,5	1,5	2,3	0,7	3,8	2,2	2,4	1,3	0,7
KPI eksklusive energivarer	1,1	0,7	1,4	1,0	1,6	2,5	2,7	1,4	1,1	1,4
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE)	1,1	0,4	1,0	0,8	1,4	2,6	2,6	1,4	1,0	1,2
KPI i utlandet.	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	3,3	0,3	1,7	2,7	2,5
Defl.eksp.i alt.	2,3	14,0	19,9	16,8	2,5	17,8	-17,2	9,6	13,7	2,9
Eksp.trad.	-3,2	9,0	5,3	10,5	3,7	2,9	-6,2	5,0	5,7	-1,4
Oljepris (kr.pr.fat)	1,4	26,7	39,3	19,2	-0,2	27,4	-27,9	25,0	28,0	4,7
Defl.imp.i alt.	1,4	6,4	3,2	4,1	3,6	3,9	-0,6	1,4	3,6	0,0
Imp.trad	0,9	5,7	1,3	4,0	4,1	3,6	-1,6	-0,3	4,3	-0,1
Imp.pris.typiske konsumvarer	-1,2	1,3	-2,1	1,3	1,6	4,2	3,2	-3,6	1,6	1,5
Imp.veid val.kurs,44 land	1,2	3,0	-3,9	0,6	-1,7	-0,0	3,3	-3,8	-2,4	-1,2
Defl.BNP	2,8	6,5	9,6	9,5	2,7	10,3	-4,8	5,8	7,2	3,3
Defl.BNP Fastl.-Norge	2,1	2,4	1,6	4,0	2,8	3,7	2,7	2,7	2,3	2,5
Utlånsrente, rammelån	-24,7	-40,2	-7,5	10,7	41,4	33,9	-41,1	-13,4	5,6	6,1
Pengemarkedsrente.	-40,6	-51,1	10,4	40,1	59,7	25,8	-60,5	1,8	14,7	-22,1
Rente i utlandet.	-30,0	-9,5	3,9	41,2	38,8	8,6	-73,9	-38,0	84,7	-63,3
Valutakurs NOK/EUR	6,5	4,6	-4,3	0,4	-0,4	2,5	6,2	-8,3	-2,6	-4,1
Handelsbalanse	0,4	14,1	35,5	17,9	-16,0	40,1	-37,8	5,9	23,3	6,9
Rent.stønadbalanse	-16,0	33,5	-132,3	-480,3	58,3	20,4	-51,1	-50,2	67,1	7,9
Driftsbalanse	1,5	13,0	46,3	10,8	-19,6	42,0	-36,8	9,5	22,0	6,8
Overskudd off. forvaltn.	-20,0	69,3	41,1	37,8	0,6	21,5	-50,6	16,1	32,2	9,7
Boligpris	1,7	10,1	8,2	13,7	12,6	-1,1	1,9	8,3	8,0	6,7
Hush.realdisp.innt.	4,8	8,3	8,1	-6,6	5,8	3,4	3,1	2,1	4,2	4,5
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	3,5	8,0	4,0	4,3	4,5	2,7	3,3	1,7	4,2	4,4
Sparerate	30,2	65,9	39,8	-102,8	-531,2	238,7	40,4	-21,1	43,3	21,7

TABELLER FRA KVARTS

Tabell nr. 2 forts. Diverse hovedstørrelser Faste 2012 priser. Prosent endring fra året før.

	2013	2014
Konsum i hush.og id. org.	2,1	2,1
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	2,5
Bto.inv. i alt inkl. lager	7,4	2,3
Bto.inv. fast kap. i alt	6,8	1,2
Lagerendring ialt	10,6	7,7
Fastlands-Norge	2,9	1,8
Offentlig forvaltning.	6,5	8,5
Boliger.	6,4	-1,6
Næringer.	-1,1	0,3
Industri.	5,6	5,3
Utvinning av råolje og naturgass	17,1	0,0
Ettersp. Fastl.-Norge	2,1	2,1
Eksp.	-3,0	1,7
Trad. varer	1,0	2,7
Eksp. av tjenester	5,0	1,2
Olje og gass	-7,6	0,9
Gj.sn. mark.ind.	1,8	4,2
Import	4,3	1,6
Trad. varer	3,2	0,0
BNP	0,7	2,2
Fastlands-Norge(markedsverdi) . . .	2,3	2,3
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,2	2,4
Næringer	2,4	2,6
Industri	3,2	3,5
Akraftproduktivitet indikator.	1,7	1,0
Timeverk lønnstakere	0,7	1,6
Industritimeverk	1,3	1,2
Sysselsetting i alt(1000 p)	1,2	1,1
Sysselsetting lønnstakere(1000 p) . .	1,2	1,1
Arbeidsstyrke(1000 p)	1,0	1,1
Ledighet(1000 p)	10,8	1,3
Ledighetsrate	9,7	0,2
Yrkesandel i alt.	-0,4	-0,2
Gj.sn.lønnsats(kr.pr.time)	4,6	2,8
Årslønn	3,9	3,1
Lønnsats industri(kr.pr.time)	4,5	3,0
Defl pr konsum.	2,8	2,4
KPI	2,1	2,0
KPI eksklusive energivarer	1,6	2,4
KPI ekskl. energi og avg.(KPIJAE) . .	1,6	2,4
KPI i utlandet.	1,3	0,6
Defl.eksp.i alt.	1,9	-1,2
Eksp.trad.	3,1	4,1
Oljepris (kr.pr.fat)	-1,8	-2,6
Defl.imp.i alt.	2,5	4,5
Imp.trad	2,1	5,5
Imp.pris.typiske konsumvarer	3,2	6,0
Imp.veid val.kurs,44 land	2,2	5,3
Defl.BNP	2,7	0,4
Defl.BNP Fastl.-Norge	3,0	2,0
Utlånsrente, rammelån	3,5	-2,0
Pengemarkedsrente.	-21,5	-3,2
Rente i utlandet.	-66,5	7,8
Valutakurs NOK/EUR	4,4	7,1
Handelsbalanse	-18,5	-15,0
Rent.stønadbalanse	-67,5	-123,8
Driftsbalanse	-16,5	-13,3
Overskudd off. forvaltn.	-18,9	-7,8
Boligpris	4,1	2,7
Hush.realdisp.innt.	2,8	2,5
Hush.rdisp.innt.eks. aksjeut.	2,7	2,7
Sparerate	-0,5	10,5